

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL LEAR

Bu eser Prof. İrfan ŞAHİNBAŞ tarafından
dilimize çevrilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi	
Güzel Sanatlar Fakültesi	
KÜTÜPHANESİ	
Kayıt No.	19151
Tanımlı No.	

ANKARA 1959 — MAARİF BASKINEVİ

KRAL LEAR'e dair

Kral Lear, Shakespeare'in "büyük trajedileri" denen dört eserinden biridir ve tam olgunluk çağıının mahsûlüdür. Shakespeare, her oyununda olduğu gibi burada da, vakasının taslağını ve şahıslarının çoğunu mevcut bir esaneden veya hatta mevcut bir oyundan almıştır. Fakat bu eski malzemeyi hikâyeye bakımdan, bilhassa sonu bakımından, kendi maksadına ydurmış; şahıslarına da, insan tabiatını tahlilde gösterdiği o derin anlayışla yeniden can vermiştir. Kral Lear evlât namkörüğüünün nerelere varabileceğini, ve sebep olduğu yakınlığı açıkça göstermektedir. Ancak trajedinin asıl mühim cephesi, Lear'in şahsiyetinin geçirdiği değişmedir; ve dolayısıyla, insan ruhunun bir macerasının kudretli bir istifadesi oluşudur.

Kral Lear trajedisi, evlât namkörüğüü konusu içinde, uzun seneler hükmetmeğe ve her şeyi ve herkese arzularına boyun eğdirmeğe almış, ve bu yüzden dünya ve insanların gerçek mahiyetini takdirden âciz kalmış muhtesem ve mütehakkim bir kişinin, yaptığı hatanın kefareti ödeyip temizlenerek insan olgusunu ele alır. Lear, tipli zamanımızda mal mülk sahibi bir babanın da yapabileceği gibi, ömrünün son senelerini çeşitli mesuliyetlerin yükünden kurtul-

muş olarak geçirmek için elindekileri evlâtları arasında taksim eden, ve evlâtlarının sevgisiyle beslenerek rahat ve saadet içinde yaşamak isteyen bir kişidir. Ancak mütehakim bir baba hayvanı bir hamlede değiştiremez; varını yoğun evlâtlarına teslim etse de, selâhiyetlerini kolay kolay terkedemez; evlâtlarının hayatına müdahaleden vazgeçemez. Bu, herkesçe bilinen bir gerçektir; onun için de, kötü evlâtlar kendilerine düşen payı elde ettiler mi, babalarının en zararsız kaprislerine bile tahammül edemez olurlar; ondan kurtulmak için her vasıtaya başvurmaktan çekinmezler. Lear, bilhassa mevkiinin hususiyeti itibariyle, dalkavukluğa, sadece okşayıcı sözler dinlemeğe o kadar alışmıştır ki, gurur ve nahvet tabiatının hâkim unsurları olmuş, görüşünü tamamiyle bulandırmıştır. Samimiyetin sesini hiç işitmemiş olan böyle bir kişi, evlâtlarından sevgi gösterisi istedi mi, tatlı fakat boş seslere tabii inanacak, bu yalan gösteriler karşısında samimiyetin duyduğu nefretten bir şey anlamayacak, onu hissizliğin ifadesi sayacaktır. Bu sebep ve âmiller Lear'in, ülkesini evlâtları arasında taksim etmekle gösterdiği anlayışsızlığı, hattâ gılgınlığı, ve hele küçük kızını bütün haklarından mahrum bırakarak reddetmekle işlediği büyük hatayı belki mâzur gösterebilir; ancak hata, hatadır; ve şer kuvvetleri onu istismara daima hazırdır.

Lear büyük hatayı işledikten, ve hareketi -

nin hata olduğunu yavaş yavaş anladıktan sonra, dünyayı ve bilhassa insanı bütün gerçek ve çiplaklığı ile görecektir; gururundan ve bencilliğinden kurtulup, türlü kötülüklerin hâkim olduğu bir dünyada varlıkların ancak sabır ve tahammülle, fedakârlıkla, birbirlerini sevmek, birbirlerini affetmek, birbirlerine merhamet etmekle insan olabilecekleri hakikatine erecektir. Lear'in bu değişmesini sağlayan unsurlar arasında fırtına ile dilenci kulüğündeki Edgar'ın payları büyüktür. Evlât nankörülüğünün verdiği azaplar içinde kıvranıırken, yağmurun, rüzgârın bütün benliğini sarstığı bir sıra, sefalet içinde olanların tabiatın bu şiddetine nasıl karşı koyabildiklerini düşünmesi, ve bu düşünceyle yüreğinin sızlaması Lear için, kendisinin de teslim ettiği gibi, yepyeni bir olaydır. Üstelik sefaletin katıksız bir örneğinin birdenbire karşısına çıkarması Lear'in, "medeniyet süsleriyle bezenmiş olan insanın, yani kendinin, zavallı, çirüçplak, iki ayaklı bir mahlûktan başka bir şey olmadığını" neticesine varması için kâfi gelmiştir. Lear'in ateşler içinde yanan kafasından geçenleri tahmin etmek güç değildir. Demek ihtişam bir takıntudan ibaretmiş; saray hayatı, insanlığa ortak acuların girmesi yasak edilmiş olan sun'î bir çevrede insanlıktan uzaklaşmış kişilerin mânasız nefes alışlarından başka bir şey değilmis!

Fırtınadan ve geçirdiği bu müthiş fakat aydınlatıcı tecrübeden sonra Lear'i artık küçük kızının yanında sükûna ermiş, yepyeni bir insan olarak görüyoruz. Bir münekkidin dediği gibi "kral olan Lear fırtınada ölmüş, Cordelia'ya kavuşunca insan olan Lear doğmuştur." Oyunun başında gördüğümüz o mağrur, o mütehakkim, o bencil, o hırçın hükümdarın istediği biricik şey artık her şeyin unutulması ve bağışlanmasıdır. İntikam hisleri sönmüştür; küçük kızının önünde dize varıp af dilemek isteyecek kadar alçak gönüllü olmuştur. Büyük kişilerin takındığı o iğreti ihtişama, saraylarda göze girmek ve yüksesmek için girizilen mücadeleleri artık uzaktan seyredip gönül eğlendirmesini mümkün kılacak bilgeliğe erismiştir. Ancak bu duruma yükselbilmesi için ödediği bedel, yani çekmiş olduğu maddi, manevi korkunç azaplar ve Cordelia'nın ölümü, maddi varlığının çöküp yitmesine âmül olmaktan geri kalmayacaktır.

ŞAHİSLAR :

<i>Lear</i>	<i>Britanya Kralı</i>
<i>Fransa Kralı</i>	
<i>Burgonya Dükü</i>	
<i>Cornwall Dükü</i>	<i>Regan'ın kocası</i>
<i>Albany Dükü</i>	<i>Generil'in kocası</i>
<i>Kent Kontu</i>	
<i>Gloucester Kontu</i>	
<i>Edgar</i>	<i>Gloucester'in oğlu</i>
<i>Edmund</i>	<i>Gloucester'in gayrimiş-</i> <i>ru oğlu</i>
<i>Curan</i>	<i>Saraylı</i>
<i>Oswald</i>	<i>Generil'in vekilherci</i>
<i>İhtiyar adam</i>	<i>Gloucester'in çiftliğin-</i> <i>deki adamlardan</i>
<i>Doktor</i>	
<i>Soytarı</i>	
<i>Subay</i>	<i>Edmund'un emrinde</i>
<i>Asilzade</i>	<i>Cordelia'nın hizmetinde</i>
<i>Tellâl</i>	
<i>Cornwall'ın usakları</i>	
<i>Cordelia</i>	
<i>Regan</i>	<i>Lear'ın kızları</i>
<i>Generil</i>	

Lear'ın maiyetindeki atlılar, subaylar, ha-
berciler, askerler...

(Vak'a Britanya'da geçer)

BİRİNCİ PERDE

BİRİNCİ SAHNE

(Kral Lear'ın sarayı. Taht odası)

Kent, Gloucester, Edmund girerler.

KENT — Kral, Albany düküne Cornwall dükünden daha çok itibar eder sanırdım.

GLOUCESTER — Bize de öyle gelirdi ama, bakın, Kırallığı taksim ederken hangisine daha fazla değer verdiği pek anlaşılıyor: paylar öyle ayarlanmış ki, en hassas ölçülerle bile birini ötekine tercih etmeye imkân yok.

KENT — Oğlunuz, değil mi?

GLOUCESTER — Büyütmesi bana düştü, efendim; oğlumdur demekten yüzüm kızara kızara artık utanmaz oldum.

KENT — Anlayamadım.

GLOUCESTER — Bu delikanımın annesiyle iyi anlaşmıştık. Öyle ki, az sonra karnı büyüdü, ve koynuna koca girmeden beşiğe bir oğlan giriverdi. Anbyorsunuz değil mi yaptığım hatayı?

KENT — Doğrusu neticesi öyle sevimli ki keşki yapmasaydınız demeye dilim varmıyor.

GLOUCESTER — Meşru bir oğlum da var :

bundan bir yaş kadar büyüktü; ancak meşrudur diye onu daha çok seviyor değilim. Gerçi bu çapkın dünyaya daha çağırılmadan pek kıstahça geldi ama annesi güzeldi, ona can vermek de epey tatlı oldu; ve tabii veledi kabullenmek gerekti. Edmund bu asil beyi tanıyor musun?

EDMUND — Hayır efendim.

GLOUCESTER — Kent kontu; şerefli bir dostumdur, bilmeni isterim.

EDMUND — Hizmetinize hazırım efendim.

KENT — Sizinle dost olmak, sizi daha iyi tanımak isterim.

EDMUND — Teveccühünüze layık olmaya çalışacağım, efendimiz.

GLOUCESTER — Dokuz yıl yabancı diyarlarda dolaştı; gene gidecek. (*Boru sesi*) Kral geliyor.

(*Önde küçük bir taç taşıyan bir kişi, sonra Lear, Cornwall, Albany, Goneril, Regan, Cordelia, ve maiyet erkânı girerler.*)

LEAR — Gloucester, Fransa ve Burgonya beylerine bakın, huzurumuza çıkacaklar.

GLOUCESTER — Başüstüne efendimiz.

(*Edmund ile Gloucester çıkarlar.*)

LEAR — Biz de bu ara şimdiye kadar gizli tuttuğumuz bir düşüncemizi açıklayalım. Haritayı verin... şunu bilin ki, kiralığımızı üç par-

çaya böldük. Devlet işlerini, zahmetlerini, bu yaşlı günlerimizde üzerimizden silkererek daha dinç omuzlara aktarmak ve ölüme doğru her türlü yükten sıyrılmış olarak yol almak kat'i kararımızdır. Damadımız Cornwall ve siz, onun kadar sevdiğimiz damadımız Albany, ilerde çıkabilecek ihtilâfları önlemek maksadiyle, kızlarımızın her birine düşen mirası bugün burada ilân etmek arzusundayız. Üstelik, en küçük kızımızın sevgisini elde etmek için çarpışan Fransa ve Burgonya beyleri sarayımızda uzun zamandır iç çekerek oturmakta... onlara bugün cevap vermemiz lâzım. Söyleyin kızlarım; madem ki iktidardan, mal,mülk ve topraktan feragat ediyoruz, Devlet ve hükümet dertlerini bırakıyoruz, söyleyin, bakalım bizi en çok hanginiz seviyor. Böylece doğuştan olan haklarına değerleriyle yeni haklar katan hanginizse, ihsanlarımızı cömertçe ona bağışlayalım. Goneril, en büyük kızımız, önce sen söyle.

GONERIL — Efendimiz, size olan sevgim sözle ifade edilemez. Ben sizi göz nurundan, uğuş bucaksız hürriyetten, nadirdir diye değer verilen her şeyden daha çok seviyorum. Fazilet, sıhhat, güzellik ve şerefle dolu bir hayat kadar; hiçbir evlâdın babasını sevemeyeceği, hiçbir babanın sevimemeyeceği kadar seviyorum. Benimkisi öyle bir sevgi ki, belirtmek istenince, nefes zavallı kalıyor; söz de âciz. Ben sizi, ben-

zetebileceğim herhangi bir şeyden daha derin bir sevgi ile seviyorum.

CORDELIA (Kendi kendine) — Ya sen ne söyleyeceksin, Cordelia? Sev ve sus.

LEAR — Bu hattan şu hatta kadar olan araziyi, gölgeli ormanları, gürül gürül suları, bereketli ova ve geniş otlaklarıyla sana veriyorum. Bütün bu parça ebediyen senin, Albany'nin ve sülâlenizin olsun! Ortanca kızımız ne diyecek bakalım. Cornwall'ın karısı, sevgili Regan, söz senin.

REGAN — Kardeşimle ben aynı hamurdanız, efendim; size olan sevgimin ölçüsü de aynı. Kardeşimin, benim de sevgimi bütün gerçekliği ile ifade ettiğini kalbim bütün samimiyetiyle hissediyor. Yalnız belirtmediği bir cihet var: ben, tabiatımın en ince, en hassas tarafının duyabileceği bütün başka zevkleri reddediyor ve saadetimi ancak siz aziz efendimizin sevgisinde buluyorum.

CORDELIA (Kendi kendine) — Ah, zavallı Cordelia! Ama hayır, niçin zavallı olayım? Sevgim her türlü sözden daha gerçek, daha derin değil mi?

LEAR — Güzel ülkemizin şu üçte bir parçası da ebediyen senin ve sülâlenin olsun. Bu da, Goneril'e bağışladığımız parça kadar engin, kıymetli, her çeşit zevk ve eğlenceye elverişli...

Cordelia, hayatımın neşesi, Fransa bağlarının Burgonya otlaklarının sevgisini kendilerine çekmek için can attıkları küçüklük yavrum, kardeşlerinden daha değerli bir parça elde etmek için ne diyeceksin?

CORDELIA — Hiçbir şey, efendimiz.

LEAR — Hiçbir şey mi?

CORDELIA — Hiçbir şey, efendimiz.

LEAR — Hiçten hiç çıkar; bir şey söyle.

CORDELIA — Ne bahtsızım! Kalbimi dile getiremiyorum. Efendimizi evlâtlık bağının gerektirdiği kadar seviyorum. Ne daha fazla, ne daha az.

LEAR — Nasıl.. Nasıl? Cordelia, sözlerine dikkat et, saadetini yok edebilirsin!

CORDELIA — Muhterem efendim; bana hayat verdiniz, büyüttünüz, sevdiniz beni. Ben de karşılık olarak bütün vazife ve vecibelerimi gerektiği gibi yerine getiriyorum: size itaat ediyorum, sevgi gösteriyorum, herkesten fazla hürmet ediyorum. Kardeşlerim bütün sevgilerini size bağlamışlarsa, niçin evlendiler? Ben de bir gün evlenirim belki! Sevgimin de, vazifelerimin de, sadakatimin de yarısı yeminle bağlanacağım kocamın olacaktır. Ben hiçbir zaman kardeşlerim gibi bütün sevgimi babama bırakarak evlenecek değilim.

LEAR — Bunu yürekten mi söylüyorsun?

Jokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KUTUPHANESİ

CORDELIA — Evet, efendimiz.

LEAR — Hem bu kadar genç, hem bu kadar hissiz ha!

CORDELIA — Hem bu kadar genç, efendimiz, hem de dürüst.

LEAR — Peki öyleyse! Dürüstlük mirasın olsun senin. Güneş'in o mukaddes nuru üzerine; Hekate'nin o gizli âyinleri üzerine; hayata, ölüme hükmeden o yıldızlar üzerine yemin ediyorum ki, bugün, burada, bütün babalık vazifelerimden, akrabalık ve kan bağlarından sıyrılıyorum; ve seni şu andan itibaren bana ve kalbime yabancı sayıyorum. Şunu da bil ki, açlığını gidermek için çocuklarını yutan bir vahşi bile benim göğsümde senin kadar, bir zamanlar kızım olan senin kadar, yakınlık, merhamet ve teselli bulacaktır.

KENT — Efendimiz...

LEAR — Sus Kent! ejderle gazabı arasına girme... Her şeyden çok onu severdim ben; yaşlı günlerimin tesellisini onun o müzik ellerinde bulacağımı umuyordum. Defol! görünme gözüme. Mezarımda kavuşacağım rahat ve sükun hakkı için, şu baba kalbini söküp suratına fırlatıyorum. Fransa Krahnı çağırın! hadi, çabuk! Burgonya Dükünü de. Cornwall, Albany! iki kızımın paylarına bu üçüncüyü de katın. Varın açık sözlülük dediği o gururu koca bulsun ona. Bütün nüfuz ve kudretimi, üstün mevki-

mi, şalâhı ortak bütün nimetleri size ikinize bağışlıyorum. Bize gelince, kendimize, bakımını sizin temin edeceğiniz yüz atlı ayırıp her ay sıra ile birinizin evinde kalacağız. Yalnız kral adını, krallığın türlü ünvan ve şereflerini bırakmıyoruz. İktidar, devlet gelirleri, devlet idaresi hep sizindir, sevgili damadılarım. Bu sözlerimi teyid için de işte tacım, bölüşün!

KENT — Haşmetli Lear! Kralım olarak lebecil ettiğim, babam gibi sevdiğim, efendim olarak daima hizmetine koştuğum, dualarımda koruyucum olarak andığım...

LEAR — Yay gerilmiştir. Kent, oğtan kendini sakın!

KENT — Bırak gitsin! isterse çatalı ucu kalbimi delsin! Lear çıldırıktan sonra Kent saygısızlık etmiş ne çıkar? İhtiyar, ihtiyar, ne yapıyorsun? Kuvvet, okşayıcı sözler karşısında eğilince, vazife sesini duyurmaktan korkar mı sanıyorsun? Haşmet, çılgınlığa düşerse, açık sözlülük şeref boreu olur. Bırakma iktidarı! iyi düşün! bu tehlikeli aceleye bir gem vur. Haya-tımla temin ederim ki, seni en az seven küçük kızın olmadığı gibi, hafif sesleri boşluk içinde tınlamayan kimselerin yürekleri de bomboş demek değildir.

LEAR — Kent, hayatına bir değer veriyorsan, sus.

KENT — Ben hayatımı senin düşmanları-

na karşı ortaya atmaktan hiç çekinmedim; selâmetin uğruna kaybetmekten de korkmam.

LEAR — Çekil gözüümün önünden!

KENT — Daha açık görmem gerek, Lear! bırak da ben gene gözlerinin hedefi olayım!

LEAR — Tanrılar hakkı için, seni şimdi..

KENT — Kral, tanrılarını boş yere anıyorsun.

LEAR — Ne?.. Seni köle, seni dinsiz, imansız seni! (*Evlini kılıcına götürür.*)

ALB. CORN. — Efendimiz, bağışlayın!

KENT — Vur, vur.. Hekimini öldür; ücretini de seni kemiren o iğrenç illete ver. Kararını geri al, yoksa şu gurtlağımda nefes kesilinceye kadar günah işliyorsun, günah diye bağırır dururum.

LEAR — Dinle beni hain; vaktiyle ettiğin sadakat yemini hakkı için dinle. Madem ki bizi şimdiye kadar göze almadığımız bir şeye, sözü müzden dönmeye, sürüklemek istedin; madem ki o aşırı gururun sana kararımız ile iktidarımız arasına girmek, ne tabiatımızın, ne de mevkîimizin tahammül edemeyeceği böyle bir küstahlıkta bulunmak cüretini verdi, kudretimizin hüsnâna uğra da hakettiğin mükâfatı gör: beş gün içinde hayatın zahmet ve meşakkatlerine göğüs gerebilmek için gereken hazırlıkları yapacaksın; altıncı gün iğrenç sırtını krallığımıza çevirmiş

olman gerek. Eğer onuncu gün, sürgün ettiği - miz o bedenin ülkelerimizde görülecek olursa kendini ölmüş bil. Defol hadi! Kararım kat'idir.

KENT — Pekâlâ, hoşça kal böyleyse. Sen böyle davrandıktan sonra benim için sürgün burasıdır; hürriyet de göçmüş, gitmiş demektir. (*Cordelia'ya*) Özü sözü bir kızım, tanrılar korusun seni! (*Regan ve Goneril'e*) Siz de, o büyük büyük lâflarımızı, inşallah, hareketlerinizle doğru çıkarırsınız; sevgi gösterileriniz, inşallah, hayırlı neticeler doğurur. İşte asil beyler, Kent eski hayat tarzına yeni diyarlarda devam etmek üzere yola çıkıyor; hepinize hoşça kalın der.

(*Çıkar*)

(*Boru. Gloucester kontu, Fransa Kralı, Burgonya Dükü ve maiyet erkânı girerler.*)

GLOUCESTER — Haşmetli efendimiz, Fransa kralı ile Burgonya Dükü.

LEAR — Burgonya dükü, evvelâ, kızımın sevgisinde Fransa kralına rakip olan size hitabedeceğim. İsteğinizden vazgeçmemek için kabul edeceğiniz asgarî çeyiz nedir?

BURGONYA DÜKÜ — Kral hazretleri, siz efendimizin vadettiğinden fazlasında gözüüm yok; zaten eminim, siz de bundan azını vermek istemezsiniz.

LEAR — Kızımızı sevdiğimiz zamanlar bu kıymeti biçmiştik ona. Ama kıymetten düştü artık. Bakın işte orada, önünüzde... bu güya açık

sözlü insan görüntüsünün herhangi bir yeri veya gazabımızla yamalı olan bütün varlığı hoşunuza gidiyorsa, buyurun sizin olsun.

BURGONYA DÜKÜ — Ne cevap vereyim bilemiyorum.

LEAR — Onu böyle bütün illetleriyle; dostluktan mahrum, nefretimize yeni evlâd olmuş lanetlerimizle donatılmış, yeminimizle gönü müzden uzaklaştırılmış olduğu halde alıyor musunuz, bırakıyor musunuz?

BURGONYA DÜKÜ — Af buyurunuz efendim, bu şartlar altında bir seçim yapılamaz.

LEAR — Öyleyse bırakın. Tanrı bilir ya, nesi var, nesi yok, hepsini serdim önünüze. (*Fransa kralına*) Size gelince, yüce kral, nefret ettiğim biriyle sizi birleştirerek dostluğu müzdan uzaklaşmak istemem. Onun için, rica ederim, sevginizi, tabiatın bile "ben yarattım" demeye utandığı bir sefilden daha değerli kimselere çevirin.

FRANSA KRALI — Şaşılacak şey! Daha demin en çok sevdiğiniz, öve öve bitiremediğiniz, yaşlı günlerimin tesellisi dediğiniz en mükemmel, en değerli kızımız, nasıl olur da bir an içinde teveccühünüzün bütün belirtilerinden mahrum kalacak derecede iğrenç bir suç işleyebilir? Öteden beri beslediğiniz sevginin böyle birdenbire yok olması için muhakkak tabiata aykırı, canavarca bir suç işlemiş olmalı. Buna inanmak

da, bir mucize olmazsa, aklımın alacağı şeylerden değil.

CORDELIA — Yalvarım sizden efendimiz — kasetmediğim şeyleri tatlı tatlı, akıcı sözlerle söylemek sanatını beceremiyorum diye kızmış olsanız bile bana — yalvarım sizden söyleyin, lütûf ve teveccühünüzden mahrum kalmama sebep, namusuna sürülen bir leke, işlediğim bir cinayet, şerefsizlik yolunda attığım bir adım, iffetsizlik, alçaklık değil; dilenen aç bakışlar gibi, beni sevginizden mahrum bıraktığı halde bende olmadığı için kendimi bahtiyar saydığım bir dil gibi yokluğu ile zenginleştiğim şeylerdir, söyleyin.

LEAR — Gönülümü hoş emedikten sonra keşki dünyaya gelmeseydin.

FRANSA KRALI — Demek bütün mesele bu! Duyduklarımı dile getiremeyen çekingen bir tabiat. Dük hazretleri; Cordelia'ya bir diyeceğiniz var mı? Sevgi, özüne yabancı kalan düşünce ve mülâhazalarla karıştırılacak olursa sevgi olmaktan çıkar. Onu eş olarak alıyor musunuz? Kendisi başı başına bir çeyiz değil mi?

BURGONYA DÜKÜ — Haşmetli Lear, sadece vaadettiğiniz hisseyi verin, hemen şurada Cordelia'yı elinden tutar, Burgonya düşesi yaparım.

LEAR — Bir şey vermem, yemin ettim, kararımından dönmem.

BURGONYA DUKÜ (*Cordelia'ya*) — Çok üzülüyorum; bir baba kaybettiğiniz için bir kocadan oluyorsunuz.

CORDELIA — Yolunuz açık olsun efendim. Sevgisi, mal mülk düşüncelerinden ileri gidemeyen birinin karısı olmam ben.

FRANSA KRALI — Güzel Cordelia! Sen böyle fakir halinle ne zenginisin! Bir köşeye atıldığı halde ne değerli, hor görüldüğün halde ne sevimlisin! Terkedilene almak meşru olduğuna göre, bütün varlığın, bütün faziletlerinle benim sen! Ne garip, Yarabbi! Onların o buz gibi alâkasızlığı aşkımı alev alev tutuşturuyor. Kral, bahtın bana nasibettiği bu çürüplak kızın, benim, milletimin, canım Fransa'nın kraliçesidir artık. Sulak Burgonya'nın bütün dukleri bir araya da gelse değer vermediğiniz bu değerli varlığı benden alamazlar. Cordelia, sen gene veda et bu taş yüreklilere. Buradaki yerini kaybediyorsun ama seni daha iyi yerler bekliyor.

LEAR — Al, Fransa kralı, al, senin olsun. Çünkü bizim böyle bir kızımız yoktur artık. Yüzünü de ömrümüz boyunca göreceğiz değiliz. Hadi git! Teveccühümüzden, sevgimizden mahrum olarak, hayır duamızı almadan çık git.. Buyurun duk hazretleri.

(*Boru. Lear, Burgonya, Cornwall, Albany, Gloucester ve maiyet erkânı çıkarlar.*)

FRANSA KRALI — Kardeşlerine veda et, Cordelia.

CORDELIA — Babamın kıymetli kızları; Cordelia yaşlı gözlerle ayrılıyor sizden. Sizin ne olduğunuzu biliyorum ama, kardeşinizim, kusurlarınızın adını komak istemiyorum. Babamıza iyi bakın; onu iddialı sözlerle ilân ettiğiniz sevginize emanet ediyorum. Gerçi, teveccühünü kaybetmemiş olsaydım, onu daha iyi bir yerde görmek isterdim. Hoşça kalın; ikiniz de..

REGAN — Bize vazifemizi öğretecek değilsin!

GONERİL — Sen bahtın elinden seni bir sadaka gibi alan kocanı memnun etmeye bak. Sevgi bağının gerektirdiği itaati çok görüp esirgedin; bile bile düştüğün bu sefaleti de pekâlâ hakettin.

CORDELIA — Zaman, hilenin gizlediğini nasıl olsa bir gün meydana çıkarır; kusurlarına örtenin âkibeti de hicaptır. Bahtınız açık olsun!

FRANSA KRALI — Gel, sevgili Cordelia. (*Fransa kralı, Cordelia çıkarlar.*)

GONERİL — Kardeşim, ikimizi de yakından ilgilendiren meseleler hakkında sana söyleyeceklerim var. Babamız hemen bu akşam hareket eder sanıyorum.

REGAN — Evet, muhakkak; hem de seninle. Gelecek ay da sıra benim.

GONERİL — Bu yaşlı halinde, görüyorsun nasıl bir günü bir gününe uymuyor. Bunun bir

örneğini daha demin bütün açıklığı ile gördük : en çok kardeşimizi severdi; kolundan tutup atıverdi. Muhakemesinin ne kısır hale geldiği, gün gibi aşikâr değil mi?

REGAN — İhtiyarlığın zaafı diyelim ama, zaten hiçbir zaman ne yaptığını pek bilen bir adam değildi ki!

GONERIL — En iyi, en dinç zamanlarında bile hep aklına estiği gibi, düşünmeden hareket etmiştir. Biz artık tabiatında kök salmış kötü itiyadlardan başka yaşlılıkla beraber gelen illet ve tersliklerin yol açacağı düzensizlikler, keyfe göre hareketler de beklemeliyiz.

REGAN — Şu Kent'in başına gelene bak! Böyle âni, keyfi hareketlere bizim de hedef olmayacağımız ne malûm?

GONERIL — Daha Fransa kralına veda merasimi var... Aman kardeşim, ayrılmayalım, beraber hareket edelim. Babamızın bu halinde elinde yetki kalacak olursa, teslim ettiği nüfuz ve iktidardan zarardan başka bir şey gelmez bize.

REGAN — Biraz daha düşünelim bakalım.

GONERIL — Bir şey yapmamız lâzım, hem de sıcakı sıcakına. (Çıkarlar.)

İKİNCİ SAHNE

(Gloucester kontunun şatosunda bir oda)

Edmund girer; elinde bir mektup vardır.

EDMUND — Ey tabiat! benim tanrım

sensin! ben senin kanunlarına kul köleyim. Kardeşimden on, on beş ay sonra dünyaya geldim diye niçin o baş belâsı göreneklerin gadrine uğrayayım? Toplumların o titiz hassasiyeti beni niçin haklarımdan mahrum bıraksın? Piçmişim, alçağın, sefilin biriymişim, neden? Benim de namuslu, şerefli bir kadının evlâdı kadar hatlarım düzgün, ruhum asil değil mi? Bedenim babamın kalbini taşıyor mu? Öyleyse niçin piçlik, alçaklık damgası vuruluyor bize? Biz tabiatın gizli şehvet anlarında vücut bulurken, evliliğin soğuk, yavan ve bıkın döşeginde, uyku ile uyanıklık arasında vücut bulan o ahmaklar sürüsünden daha özlü, daha dinç, daha ateşli unsurlarla yuzurulmadık mı?.. Ee... meşru kardeşim Edgar, mirasın benim olacak! Babamız, piç Edmund'u meşru oğlu Edgar kadar seviyor. "Meşru oğlu!" ne de güzel söz!.. Hele şu mektup istediğim tersiri yapsın, hele yalanım muvaffak olsun, piç Edmund meşru Edgar'ı nasıl altedermiş o zaman görürüz. Büyüyorum artık... yükseliyorum. Hadi tanrılar, koruyun piçleri!

(Gloucester girer.)

GLOUCESTER — Kent sürgün ediliyor! Fransa kralı hiddetle kalkıp gidiyor! Kral tacını, tahtını bırakıp küçücük bir tahsisatla yetinecek akşam akşam yola çıkıyor... Bütün bunlar da bir an içinde oluveriyor... Edmund, ne var ne yok bakalım?

EDMUND — Bir şey yok, efendimiz. (*Mektubu saklar gibi yapar.*)

GLOUCESTER — O kâğıdı neden saklamaya çalışıyorsun?

EDMUND — Bir haber yok, efendimiz.

GLOUCESTER — Bir şey okuyordun, neydi o?

EDMUND — Hiç, efendim.

GLOUCESTER — Hiç mi? Belki cebine sokuşturmak için o telâş ne idi öyle? Hiçse saklamaya hacet var mı? Getir buraya onu... hadi... hiçbir şey yoksa gözlüğe de lüzum kalmaz.

EDMUND — Affınızı dilerim efendim... kardeşim Edgar yazmış. Daha hepsini okuyamadım, ama okuduğum kadarına bakılırsa, görmeyiz pek uygun olmayacak efendim.

GLOUCESTER — Ver mektubu bana.

EDMUND — Vermesem de kabahat işlemiş olacağım efendim, versem de... Çünkü içindekiler, tabii okuyup anladığım kadarı, yerilmesi gereken şeyler efendim.

GLOUCESTER — Ver diyorum sana!

EDMUND — Kardeşimin hakkını yemiş olmayayım efendim; bu mektubu sadakatimi denemek için yazdığını sanıyorum.

GLOUCESTER (*Okuyarak*) — “Yaşlılığa hüürmet, kurnazca uydurulmuş bu âdet, hayatımızın en güzel yıllarında bize dünyayı zehir edi-

yor; bizim olması gereken nimetler de, ancak yaşlanıp onlardan zevk alamıyacağımız bir halle gelince elimize geçiyor. Yaşlıların zulüm ve istibdadı altında kalmanın nafi ve budalaca esaretten başka bir şey olmadığını anlamaya başlıyorum. Hem zaten hükümlerini yürütüyorlarsa, bu, kudretleri olduğundan değil, biz sesimizi çıkaramadığımızdan ileri geliyor. Kardeşim, beni muhakkak gör; bu mesele üzerinde sana daha söyleyeceklerim var. Eğer babamız beni uyandırınca kadar uyursa servetinin yarısı senin olacaktır; sen de benim sevgili kardeşim olarak kalacaksın. Edgar.” Yaa!.. hayatıma kasdi var demek! “Ben uyandırınca kadar uyursa servetinin yarısı senin olacak...” hem de oğlum... oğlum Edgar!.. Nasıl eli vardı bunu yazmaya? Böyle bir şey kalbinde, kafasında nasıl yer bulabildi? Mektubu ne zaman aldı? Kim getirdi?

EDMUND — Kimse getirmede efendim; kurnazlık da burada zaten! Odamın penceresinden atmışlar.

GLOUCESTER — Bu, kardeşimin el yazısı değil mi?

EDMUND — İyi şeyler yazmış olsaydı, efendimiz, onun olduğuna yemin edebilirdim; ama neler yazılı bakıyorum da, inanmak istemiyorum.

GLOUCESTER — Onun yazısı bu!

EDMUND — Onun elinden çıkmış efen-

dim, ama umarım ki kalbi böyle hisler beslemiyordur.

GLOUCESTER — Daha evvel hiç ağzını aradı mı senin?

EDMUND — Hiç efendim; yalnız sık sık şu fikri ileri sürdüğünü işittim: erkek evlâtlar olgun bir yaşa gelip, babalar da kuvvetten düşmeye başlayınca, artık babalar oğullarının himayesi altına girmeliymiş, babanın malını mülkünü artık oğullar idare etmeliymiş!

GLOUCESTER — Ah alçak, alçak! Mektupta da söylediği bu değil mi zaten? Ah hain! Canavar yürekli herif! habis! hayvan! hayvandan da hayvan! Git bul onu! yakala da getir. İğrenç canavar! Nerede şimdi biliyor musun ?

EDMUND — İyi bilmiyorum efendim. Yalnız, münasip görürseniz, kardeşimin niyeti hakkında kesin bir delil elde edinceye kadar öfkenizi zabtedin; böylece daha salim bir yol tutmuş olursunuz. Yoksa, önce şiddet gösterip de sonra niyetinden yana hata ettiğiniz anlaşılırsa, şeref ve itibarınız yaralanmış olur, evlâdınızın da hürmet ve itaat duyguları kökünden sarsılır. Sizi hayatımla temin edebilirim ki, mektubu, benim siz muhterem efendime olan sevgimi denemek için yazmıştır, kötü bir niyetle değil.

GLOUCESTER — Öyle mi acaba?

EDMUND — Münasip görürseniz sizi bir

vere gizlerim, onuala bu mesele hakkında görüşürüm; konuştuğlarımızı kulaklarınızla işittir, tatmin olursunuz. Hattâ bunu hemen şimdi, bu akşam yapabilirim.

GLOUCESTER — Edgar böyle bir canavar olsun, imkân yok...

EDMUND — Tabii efendim.

GLOUCESTER — Hem de babasına, onu canı gibi seven babasına böyle bir şey yapısın. Yarabbi, Yarabbi... Edmund, onu ara bul... ruhunun mahremiyetine girmeye çalış. Rica ederim senden, istediğin gibi hareket et, bunu dirayetine bırakıyorum. Şüpheden kurtulup aydanhğa kavuşmak için mevkiimi, varımı yoğunu fedaya hazırım.

EDMUND — Hemen şimdi arar bulurum efendim: durumu da gerektiği gibi idare eder, olup biteni size bildiririm.

GLOUCESTER — Şu son günlerdeki ay ve güneş tutulmaları hiç de hayra alâmet değil. Gerçi insan aklı bunları şu veya bu sebebe bağlayarak izah ediyor ama gene de bu tutulmaların ardına gelen belâ ve musibetler insanın yakasını bırakmıyor. Sevgi soğuyor; dostluklar yok oluyor; kardeşler bozuşuyor; şehirlerde isyanlar, memlekette ihtilâflar başgösteriyor; saraylarda ihanet... Baba ile evlât arasındaki bağlar kopuyor. Oğlum olacak o alçak da bu musibetlerin gerçek olduğunu isbat etmiyor mu? İşte baba

sına ayak direyen oğul! Kral, tabiat yolundan sapıyor ve işte evlâdına karşı cephe alan bir baba. Hayatımızın o güzel günleri geçti artık... hile, yalan, hiyanet, türlü yıkıcı düzensizlikler rahat bırakmayacak, peşimizden ayrılmayacak artık... ta mezara kadar. Edmund, o sefilin iç yüzünü ortaya koy; bir şey kaybedecek değilsin. Yalnız dikkatli davran... O asil, o sadık Kent de sürüldü gitti! Suçu? Dürüstlük! Garip, çok garip!... (*Çıkar*)

EDMUND — Şu insanlar da ne budala oluyor! bahtın sillesini yeyince, çok kere kendî ektiğimizi biçtiğimiz halde, başımıza gelen felâketlerin mesuliyetini güneşe, aya, yıldızlara yükliyoruz. Sanki kaderin zorlaması ile alçaklık ediyoruz; sanki göklerin zoru ile ahmak, doğuşumuza hâkim gezegenlerin baskısı ile hain; yıldızların tesirine boyun eğmek gerektiği için sarhoş, yalancı oluyoruz, zina ediyoruz; ne kötülük edersek tanrıların zoru ile oluyor. Orospu peşinde koşan zanparanın hayvanlığını bir yıldızla yüklemesi çok güzel bir kaçamak doğrusu! Babam annemle Ejder takım yıldızının kuyruğu altında çiftleşiyor, ben de Büyük Ayı'nın altında doğuyorum tabiatım kaba saba ve şehvetli oluveriyor. Saçma!... Ben anamın rahmine piç olarak düşerken göklerde en sâf, en temiz yıldız parlasaydı bile, gene şimdi ne isem o olurum. Edgar'a gelince... (*Edgar girer*) A, birden çıkıverdi karşıma: tıpkı eski tarz komedyaların so-

nu gibi. Benim rolüm, sahte bir hüzne bürünmek, ahlâk vahşîler geçmek olmalı. Ah! Bu güneş ve ay tutulmalarının bu felâketlere yol açacağı belli idi.. *fa, sol, la mi...*

EDGAR — Merhaba kardeşim, nasılsın? Bu ne dalgalılık; böyle ciddî ciddî ne düşünüyorsunuz?

EDMUND — Geçen gün, bu güneş ve ay tutulmalarından sonra neler olacağını bildiren bir yazı okumuştum, onu düşünüyorum.

EDGAR — Böyle şeylere kafa yoruyorsun demek?

EDMUND — İnan bana kardeşim, bildirdiği şeyler çok kötü: baba ile evlât arasında tabiat dışı haller, ölüm, kıtlık; eski dostlukların çözülmesi; devlet içinde nifak; kralı ve asilleri tehdit ve lânetleme; sebepsiz şüpheler; dostların sürgün edilmesi; orduların dağılışı, evlilik bağlarının kopması... daha da neler...

EDGAR — Yıldızcılığa ne zamandanberi merak sardın?

EDMUND — Babamı son defa ne zaman gördün?

EDGAR — Dün akşam.

EDMUND — Konuştunuz mu?

EDGAR — Evet, tam iki saat.

EDMUND — Biribirinizden dostça mı ay-

rıldınız? Halinde, sözlerinde bir memnuniyet-sizlik sezdim mi?

EDGAR — Katiyen.

EDMUND — Babamı kızdıracak ne yapmış olabilirsin iyice düşün; ve rica ederim sende öfkесinin şiddeti geçinceye kadar gözüne görünme; çünkü şimdi öyle kızgın ki, başına bir şey gelse bile, hiddeti pek vâtışacağına benzemiyor.

EDGAR — Alacağın biri bana iftira etmiş olmalı.

EDMUND — Ben de ondan korkuyorum ya, kardeşim. Yalvarırım sana, öfkесi hızını almaya kadar sabret, gözüne görünme. Hatta gel benim odamda kal. Ben seni sonra münasip bir yere götürür, efendimizin söylediklerini işitmeni temin ederim. Hadi, rica ederim yürü... işte anahtar... eğer dışarı çıkacak olursan yanına silâh al.

EDGAR — Yanıma silâh mı alayım?

EDMUND — Kardeşim, dinle sözlümü, yanına silâh almadan dışarı çıkma; çünkü şerefsizim ki senin iyiliğini isteyen bir tek kişi yok burada. Ben sana gördüklerimi, işittiklerimi söyledim; hem de yumuşatarak; gerçeği bütün dehşetiyle sermedim önüne. Hadi git artık.

EDGAR — Çok geçmeden bir haber alırım senden değil mi?

EDMUND — Sen bu işi bana bırak kardeşim. (*Edgar çıkar*) Sâf bir baba; kötülük nedir bilmediği için kötülükten şüphe bile etmeyen asil yürekli bir kardeş! onların bu budalaca dürüstlüğü karşısında ne dolaplar çeviremem ki! Yolumu açıkça görüyorum artık. Doğuşumla olamayacağına göre, istediklerimi, zekâm sayesinde elde edeceğim. Maksadımı temin için de meşru saymayacağım hiçbir vasıta yoktur. (*Çıkar*)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(*Albany dükünün şatosunda bir oda*)

Goneril ile kâhyası Oswald girerler.

GONERIL — Durmadan hakaret ediyor bana. Her an parlayıverip türlü rezâletler çıkarıyor, hepimizi biribirimize katıyor. Tahammül edemeyeceğim artık. Adamları azıttıkça azıtıyor; o da incir çekirdeği doldurmayacak şeyler için söylemediğini bırakmıyor. Avdan dönünce görmek istemiyorum onu; hastadır dersiniz. Hizmette gevşek davranırsanız iyi edersiniz; mesuliyetini ben alırım üzerime. (*Boru sesleri duyulur*)

OSWALD — Geliyor efendim; sesini duyuyorum.

GONERIL — Siz de, arkadaşlarınız da

artık bıkmış gibi durun; istediğiniz kadar ihmal gösterin; sebebini sorsun istiyorum. Beğenmezse kardeşimin yanına gitsin; o da zaten benimle beraber: başımıza buyuruk istemiyoruz artık. İhtiyar bunak, elden çıkardığı yetkileri bırakmağa yanaşmıyor. Doğrusu, insanlar yaşlanıp bunadı mı tekrar çocuk oluveriyorlar; onun içi yüzlerine gülünce aldany sapıtırlarsa onları yola getirmek gerekir. Söylediklerimi unutma.

OSWALD — Başüstüne efendim.

GONERIL — Adamlarına karşı da soğuk davranın; sonu neye varırsa varsın, ehemmiyeti yok. Arkadaşlarınıza bu yolda tâlimat verin. Böylece onunla görüşmek için muhakkak bir fırsat çıkar. Şimdi hemen kardeşime bir mektup yazar, benim gibi hareket etmesini söylerim. Yemeği hazırlasınlar. *(Çıkarlar)*

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Aynı yerde geniş bir hol)

Kent, kılık değiştirmiş olarak girer.

KENT — Dilimi de yabancı bir ağıza uydurarak değiştirebilsem, beni bu kılığa girmeye sevkeden hayırlı maksadım gerçekleşir belki. Evet Kent, hüküm yiyip kovulduğun şu yerde hizmet edebilirsen eğer, kim bilir o çok sevdiğin efendin, belki de, uğrunda ne fedakârlıklara katlandığını anlar.

(Sahne arkasından boru sesleri. Lear, atıklar, hizmetkârlar girer.)

LEAR — Bir dakika bile bekleyemem; çabuk yemeği hazırlayın. *(Bir hizmetkâr çıkar)*
Ha! Sen kimsin?

KENT — Bir adam efendim.

LEAR — İşin gücün nedir senin? Bizden ne istiyorsun?

KENT — İşim gücüm görünüşüme uygundur efendim: bana itimad edene sadakatle hizmet etmek; dürüst kişiyi sevmek; aklı başında olan ve az konuşanla arkadaşlık etmek; hüküm gününden korkmak; başka çare kalmayınca dövmek; ve yemekten yana perhize yanaşmamak, efendim.

LEAR — Kimsin sen?

KENT — Dürüst bir kişi efendim, kral kadar fakir bir kişi.

LEAR — Kralın fakir olduğu kadar sen bir tebaa olarak fakirsen, epey fakirmişsin... Ne istiyorsun?

KENT — Hizmet etmek.

LEAR — Kime?

KENT — Size.

LEAR — Beni tanıyor musun sen?

KENT — Hayır, ama halinizde öyle bir

şey var ki, hizmetinize girip size "efendim" demeye can atıyorum.

LEAR — Nedir o?

KENT — Haşmet.

LEAR — Ne iş gelir elinden?

KENT — Sır saklamasını bilirim, ata binerim, koşabilirim... Zarif fıkraları anlatamaz berbat ederim, ne kadar yalın olursa olsun her haberi hiç süsliyemeden apaçık söyleyiveririm... Alelâde bir kişinin yapabileceği her şey benimde elimden gelir. Ama en iyi tarafım gayretli, çalışkan oluşumdur.

LEAR — Kaç yaşındasın?

KENT — Ne güzel sesine vurulup bir kadına âşık olacak kadar genç, ne de ne pahasına olursa olsun bir kadının üzerine düşecek kadar yaşlıyım, efendim. Sırtımda kırk senenin yükünü taşıyorum.

LEAR — Peki, gel benimle. Yemekten sonra da hoşuma gidersen şimdilik yanımda kalırsın. Yemek, hey! Yemek! Soytarım nerede? Biriniz gidin çağırın! *(Bir hizmetkâr çıkar, Oswald girer.)*

LEAR — Hey, buraya bak... kızım nerede?

OSWALD — Affedersiniz... *(çıkarak.)*

LEAR — Ne diyor bu herif? Çağırın şu keratayı! *(bir atla çıkar)* Soytarım da nerede

kaldı?... Hey nedir bu?... uyuyor musunuz hepimiz? *(Atla girer)* Ee, hani o soysuz herif?

ATLI — Kızımızın rahatsız olduğunu söylüyor efendim.

LEAR — Peki ben çağırdığım halde niçin gelmedi?

ATLI — Düpedüz "gelmem" dedi efendim.

LEAR — Gelmez miymiş?

ATLI — Efendim, neler olup bitiyor pek bilmiyorum ama, kanaatimce efendimize o vakitle gösterilen sevgi ve saygı pek görülüyor artık; maiyetinizin olsun, hattâ dük ve kızınızın olsun, size karşı duydukları o sıcak ilgi bir hayli azalmışa benziyor.

LEAR — Yaa, demek öyle...

ATLI — Yanılıyorsam affınızı dilerim. Ancak efendimiz haksızlığa uğrarsa, vazifem seni duyurmamazlık edemez.

LEAR — Evet, benim de hissettiklerime dikkatimi çekiyorsun. Son zamanlarda ben de belli belirsiz bir ihmal sezer gibi oldum, ama bunu bana kasten yöneltmiş bir saygısızlık saymaktan ziyade kendi hassaslığım, titizliğime verdim... İncelerim bunu... Soytarım nerede? İki gündür görmedim.

ATLI — Küçük kızınız Fransa'ya gideli beri kederler içinde efendim, hasretiyle günden güne süzülüyor.

LEAR — Yeter... ben de farkındayım zaten... Biriniz gidin, kızuma kendisiyle görüşmek istediğimi söyleyin. *(Bir hizmetçi çıkar).* Biriniz de soytarımı çağırın! *(Bir hizmetçi çıkar.)*

(Oswald girer)

LEAR — Hey, efendi; gelin şöyle bakalım... ben kimim?

OSWALD — Hanımının babası.

LEAR — Hanımının babası ha! Kahpe evladı seni! Alçak köle! Soysuz köpek!

OSWALD — Affedersiniz efendim, bu sözlerinizi reddederim.

LEAR — Ha!.. Ne bakıyorsun öyle? Bu ne üstüret? Alçak herif! *(Vurur)*

OSWAD — Ben dayak yemem efendim.

KENT — Tekme de mi yemezsin? Al sana öyleyse köpek futbolcu! *(Tekmeler, Oswald'ı yere yuvarlar.)*

LEAR — Aferin yavrum, iyi hizmet ediyorsun bana; gözüme giriyorsun.

KENT — Hadi kalk, defol... haddini bildiririm ben sana... çek arabanı, yoksa, hantal herif, boyunun ölçüsünü gene alırsın yerlerde... Hadi bakalım... Artık aklın başına geldi değil mi? Hadi... *(Oswald'ı iterek dışarı atar)*

LEAR — Yardımına teşekkür ederim dostum; hizmetime alıyorum seni; işte sana pay veriyorum. *(Kent'e para verir, Soytarı girer.)*

SOYTARI — Onu ben de hizmetime alıyorum ve işte külâhımı veriyorum. *(Kent'e külâhını uzatır.)*

LEAR — Seni maskara seni, nerelerdesin?

SOYTARI *(Kent'e)* — Dostum, dinle beni, külâhımı al.

KENT — Neden?

SOYTARI — Neden mi? Gözden düşmüş birinin tarafını tutuyorsun da ondan. Rüzgârın estiği tarafa güler yüz göstermezsen şıp diye nezle olursun ha! Onun için al şu külâhı.. Bak bu adam kızlarından ikisini uzaklaştırdı kendinden... üçüncüye de istemeye istemeye iyilik etmiş oldu... Peşinden gidersen külâhımı giymen gerekir... Sen nasılsın bakalım amca? Ah, keşke iki külâhım, iki kızım olaydı!

LEAR — Niçin yavrum?

SOYTARI — Varımı yoğumu onlara verince külâhlarım bana kalırdı. İşte benimki! Ötekini de, yalvar, kızların versin!

LEAR — Kendine gel, kendine! Kırbacı unutuyorsun galiba.

SOYTARI — Hakikat, kulübesine tıklanan bir köpektir: kırbaçlaya kırbaçlaya kovarlar onu. Halbuki dişi tazi hanım hanımcık geçer ocağın karşısına, korkularını da etrafa saçar.

LEAR — Zehir gibi sözler bunlar!

SOYTARI — Bak sana bir ders vereyim ben!

LEAR — Hadi ver.

SOYTARI — İyi dinle amca:

*Varını yağumu koma meydana,
Bilginin hepsini dökme ortaya,
Malını mülkünü borca kaptırma,
Yayadan ziyade gez at sırtında;*

*Kulağa gelenle sakın yetinme,
Her şeyi tek zara bırakayım deme,
İçkiyi, kadını at bir köşeye,
Çıkmadan dışarı otur evinde;*

*Görürsün o zaman sendeki yirmi,
On kere ikiyi aşır da taşar.*

LEAR — İşte gene saçmaladın!

SOYTARI — Tıpkı dâvana bedava bakan avukat gibi, değil mi? Bu dersim için hiçbir şey vermedin ki bana. Sen hiçten işe yarar bir şey çıkarabilir misin?

LEAR — Yoo.. Hiçten hiçbir şey çıkmaz ki!

SOYTARI (*Kent'e*) — Rica ederim sana, guna anlat: malının mülkünün geliri de işte bu kadar bir şey tutar. Ben söylesem, hadi oradan kaçık, diye inanmaz.

LEAR — Acı söylüyorsun kaçık,acı.

SOYTARI — Bak oğlum, sen acı kaçıkla tatlı kaçık arasında ne fark vardır, biliyor musun?

LEAR — Bilmiyorum yavrum; sen söyle bakalım!

SOYTARI —

*Sana kim dedi ise
Mal mülkünü ver diye
Gelsin yanımda dursun,
Diyelim ki sen osun,
Acı kaçık, tatlı kaçık
Çıkar meydana apaçık:
Biri burda alacak,
Acısı da o olacak.*

LEAR — Yani bana deli mi diyorsun sen?

SOYTARI — Öteki ünvanlarının hepsini elden çıkardın; doğuştan bir bu kaldı sana.

KENT — Bunlar tamamıyla deli sözleri değil, efendim.

SOYTARI — Tabii değil! O lordlar, o büyük büyük kişiler deliliği bırakırlar mı bana hiç tamamıyla? Tekelini alsam, payımızı isteriz diye yakamı bırakmazlar... Ya hanımlar? Onlar da istemez hepsi bende kalsın... öyle kapışırılar ki!... Amca, sen bana bir yumurta ver, ben de sana iki taç vereyim.

LEAR — Bunlar ne biçim taç acaba?

SOYTARI — Bak; yumurtayı tam ortasından kırıp beyazını da, sarısını da yedin mi, geriye iki kabuk kalır: taç gibi iki kabuk. Sen de tacını tam ortasından bölüp her iki parçayı da elden çıkarınca, çamurlu yollarda eşegini sırtı-

na alan adama döndün. Altın başlığına bağışladığın zaman çıplak başında pek akıl vardı deme mez hani. Deli sözleri mi bu söylediklerim? Kim öyledir derse sen ona vur kırbaç.

*Delilere iş kalmadı,
Akıllılar şimdi deli,
Sapıttılar yollarını,
Taklid ile hep bizleri.*

LEAR — Ne zamandan beri kendini şarka-ya verdin böyle?

SOYTARI — Kızlarını kendine ana ettiğinden beri. Ellerine sopayı verip pantolonunu kendi eline sıyırdığın zaman:

*Göz yaşı döktü onlar sevinçten
Ben de türküler ördüm kederden
Böyle bir kral çocuk olup
Deliliğe saptı diye.*

Nolur amca, bir hoca tut da soytarına yalan söylemeyi öğretsin. Yalan nasıl söylenir, öğrenmek istiyorum.

LEAR — Bak yalancılık yok ha; sonra kırbaç yersin.

SOYTARI — Allahım, nasıl oluyor da kızlarınla aynı soydansen anlayamadım gitti. Doğruyu söyleyince onlar dövüyor; yalan söylersem sen kırbaçlarını diyorsun; bazan ağzımı açmıyorum, gene kötü... Ah, keşke soytarı ol-

masaydım da ne olur sam olaydım. Ama bak amca, senin yerinde olmak da istemezdim. Akını iki yandan yontup ortada bir şey bırakmadın. (*Goneril girer*) İşte yongalardan biri.

LEAR — Ne oldu kızım? Kaşların neden çatık? Bakıyorum, son günlerde hep somurtuyorsun böyle!

SOYTARI — O kaş çatmalara aldırma-ğın zamanlar yaman bir adamdın sen. Halbuki şimdi solda sıfır oluverdin. Ben senden halliceyim hani: kaçığım, soytarıyım filân ama, sen, hiçsin! (*Goneril'e*) Peki peki sustum. Bir şey demiyorsunuz ama, yüzünüz "dilini tut" diye emrediyor; um... um...

*Ayrımayan ekmeğinden
Ne bir kabuk, ne kırıntı,
Pişman olur ettiğinden,
Acıkınca yolda karnı.*

(*Lear'i göstererek*) Bakın, içi boş bezelya kabuğuna!

GONERIL — Efendim, yalnız her sözüne, her hareketine müsaade edilen bu soytarınız değil, bütün o küstah adamlarınız da her şeye kusur buluyor, her saat bir kavga çıkarıyorlar; o kaba, gürlütlü âlemleri, o taşkınlıkları artık tahammül edilmez bir hal aldı. Olup bitenleri size anlatayım, bu hale muhakkak bir çare bu-

lursunuz diye düşünmüştüm; fakat şu son günlerde söylediklerinize ve yaptıklarınıza bakılacak olursa, onları koruduğunuzdan, hattâ bu hareketleri tasviple teşvik ve tahrik ettiğinizden endişelenmemek elden gelmiyor. Endişelerim yerinde ise, bu hatayı hoş görmek mümkün olmayacaktır ve bu yolda alınması gereken tedbirler de gecikmeyecektir. Nizam ve intizamı tesis arzusu ile başvurulacak çareleri siz belki kendinize hakaret sayarsınız; ancak, normal zamanlarda ayıp sayılabilecek bu hali bugünkü şartlar zarurî kılmakta, basiret de bunu gerektirmektedir.

SOYTARI — Biliyorsun ya amca: "besle kargayı, oysun gözünü" derler hani!...

*Derken efendim mum söndü
Biz de karanlıkta kaldık.*

LEAR — Siz, bizim kızırmaz mısınız?

GONERIL — Rica ederim efendim, her zaman belirtlerini görmüş olduğumuz sağduyumuzu elden bırakmayın; ve son zamanlarda sizi gerçek tabiatınızdan tamamiyle uzaklaştıran bu garip hallerinizden vazgeçin.

SOYTARI — Araba beygiri çekti mi, eşek bile farkeder.

*Ah sevgilim, sevgilim
Seni ben çok severim.*

LEAR — Beni tanıyan kimse var mı burada? Ben Lear değilim her halde. Lear böyle mi yürür? böyle mi konuşur? gözleri nerede? Lear ya bunadı, ya beyni uyustu da idraki kalmadı. Uyanık mıyım ben? imkânı yok... biriniz söyleyemez mi bana, ben kimim?

SOYTARI — Lear'in gölgesi.

LEAR — Kim olduğumu öğrenmek isterim. Çünkü ne akıl, ne mantık beni kızlarım olduğuna inandıramıyor.

SOYTARI — Hem de babalarını el altına almak isteyen kızların olduğuna...

LEAR — İsminiz nedir sizin, hanımefendi?

GONERIL — İşte bu sözde şaşkınlığınız da tıpkı o yeni yeni beliren garip halleriniz gibi. Yalvarırım sizden efendim, ne istediğimi anlamamazlık etmeyin. Sizin gibi yaşlı, hürmete lâyık bir insan dirayetli de olmalıdır. Burada, maiyetinizde yüz atlı var: öyle başıboş, öyle sefih, öyle küstah şeyler ki, sarayımızı azgın hareketleriyle kirletip adı çıkmış bir hana çevirdiler; zevk ve sefa âlemleri bu şerefli evi meyhaneye, fuhuş yatağına döndürdü. Edep, hayâ bu halin muhakkak düzeltilmesini gerektiriyor. Onun için sizden istediğim, rica ettiğimi emir ile de almasını bildiğim halde sizden istediğim, maiyetinizi biraz kısmanızdır. Hizmetinizde kalacak olanlar yaşınıza başınıza uygun, kendilerini bilen ve sizi sayan kimseler olmalıdır.

LEAR — Lânet olsun, lânet! Hazırlayın atlarınızı! Adamlarımı toplayın! Soysuz piç! seni rahatsız etmeyeceğim artık. Benim bir kızım daha var.

GONERIL — Adamlarımı dövüyorsunuz; maiyetiniz dediğiniz o guruh, üstlerini bile kendilerine usak sayıyor. (*Albany girer*)

LEAR — Çok geç pişman olanın vay başına! (*Albany'ye*) O, geldiniz mi efendim? Siz mi böyle olsun istiyorsunuz? Söylesenize!... Atlarınızı hazırlayın!... Nankörlük, o mermer yürekli iblis, bir evlâtta kendini gösterince, deniz canavarından da korkunç ve iğrenç oluyor.

ALBANY — Rica ederim efendim, sakia olun.

LEAR (*Goneril'e*) — Yalan söylüyorsun, leş kargası, yalan. Benim adamlarım vazifelerine bağlı, adlarının şerefini korumasını bilen, seçkin, değerli kişilerdir... Ah, ufacık bir kusur bana Cordelia'da ne iğrenç görünmüştü! bütün benliğimin yapısını bir işkence âleti gibi çatır çatır parçalayıp kalbimden her türlü sevgiyi söküüp attı, kin ve garazla doldurdu beni. Ah, Lear, Lear, (*başına vurarak*) vur bu kapıya, vur: kanatlarını ardına kadar açıp deliliğe buyur etti; o senin kıymetli aklını da dışarı salıverdi... Gidin, gidin, adamlarımı çağırın!

ALBANY — Efendim, sizi böyle teesstir

ve heyecana sürükleyen nedir bilmediğim gibi, buna sebep olabilecek bir şey de yapmış değilim.

LEAR — Olabilir, efendim, olabilir... Dinle beni ey tabiat; sevgili tanrı, dinle beni! Bu mahlûku verimli kılmak niyetinde isen eğer, taşarından vazgeç. Rahmine kısırlığın damgasını vur; döl alacak uzuvlarımı kurut da, lânet vilcudundan ona şeref getirecek bir evlâd çıkmasın! Kaderinde doğurmak varsa bile, çocuğunun hamurunu öyle bir kin ve garaz mayasıyla yoğur ki, evlâdı, ömrü boyunca onu kahriyle, kan tanınmazlığı ile inim inim inletsin! genç alını kırış kırış buruştursun; döktüreceği göz yaşlarıyla yanaklarında derin izler açsın! Anasının bütün emek, zahmet ve iyiliklerini alayla, hakaretle karşılansın da, bu kadın evlâd nankörlüğünün bir yılanın dışından de keskin olduğunu anlansın. Durmam burada artık, durmam. (*Lear çıkar.*)

ALBANY — Allah Allah, nedir bu, ne oluyor?

GONERIL — Sebebini öğreneyim diye kendini zahmete sokma. Bırak, bunaklığın verdiği huzla istediği gibi davransın! (*Lear girer.*)

LEAR — Nasıl olur? Bir çırpıda elli adama birden yol verilmiş! Daha on beş gün bile olmadı.

ALBANY — Ne olmuş, efendimiz?

LEAR — Dinle... (*Goneril'e*) Utanıyorum

kendimden: erkekliğimi sarsacak kadar kuvvetin olduğu için, bir damlasına bile lâyık olmadığın halde gözlerimden boğan bu yakıcı yaşları tutamadığım için utanıyorum. Fırtınalar, dummanlar sarıp götürsün seni! Baba lânetinin şifa bulmaz yaraları iliklerine kadar işlesin! Gözlerim, ihtiyar, budala gözlerim, bir daha bu yüzdenden ağlayacak olursanız, sizi oyar, akıttığımız sularla birlikte çamurunu ıslatsın diye çömlükçiye fırlatırım. Demek bu hale geldik ha! Peki, öyle olsun. Benim bir kızım daha var; iyi kalblidir o, beni teselliye hazırdır. Bu yaptıklarını bir duysa, şu senin kurt suratını tırnaklarıyla yüzer, paralar. Ama görürsün sen, ebediyen elden çıkardığımı sandığın kuvvet ve iktidarımı nasıl geri alırım, görürsün. (*Lear maiyetiyle çıkar.*)

GONERIL — Duydun mu söylediğini?

ALBANY — Goneril, sana karşı beslediğim derin sevginin gözlerimi bağlamasına...

GONERIL — Kâfi, rica ederim sus! Hey, Oswald! (*Soytarıya*) Hadi bakalım, soytarı geçinen ahlâksız herif, sen de efendinin gittiği yere, hadi!

SOYTARI — Lear amca, Lear amca... dur biraz... soytarını bırakma burada.

*Tuttun mu tilkiyi asmalı hemen
Böyle bir kıza da sallandırmalı,
İp alabilseydim satıp külâhı
Yapardım bunu ben candan, gönülden.
Tüy soytarı, tüy...*

(*Çıkar*)

GONERIL — Evet, o adamın hakkı vardı. Yüz atlı! maiyetinde tepeden tırnağa kadar silâhlı yüz atlı bırakmak çok ihtiyatlı bir hareket olurdu doğrusu! Bu ihtiyar bunak hayal ettiği bir şey, duyduğu bir söz, bir şikâyet, vehmettiği bir saygısızlık üzerine bu yüz atlıyı bunaklığına destek edip hayatımızı tehlikeye mi koyardı? Oswald, neredesin?

ALBANY — Sen bu korku yüzünden fazla ileri gidebilirsin.

GONERIL — Bu yol, lüzumundan fazla güvenmekten çok daha emin bir yoldur. Siz bırakın beni, korktuklarım başıma gelmeden onları önliyeyim. Onu çok iyi bilirim ben. Söylediklerini de kardeşime bir bir yazdım: ona ve yüz atlısına, hiçbir surette uygun olamayacağını belirttiğim halde, bakacak olursa... (*Oswald girer*) Hah, Oswald! Kardeşime o mektubu yazdın değil mi?

OSWALD — Evet efendim.

GONERIL — Yanına birkaç kişi al ve hemen yola koyul. Bilhassa nelerden korktuğu-

tuğumu bütün teferruatıyla anlat ona... Hattâ endişelerimi takviye için bulacağın delilleri de sözlerine katmaktan çekinme. Hadi bakalım... Çabuk dönmeğe de gayret et. (*Oswald çıkar.*) (*Albany'ye*) Hayır efendim, hayır; bu sizin yumuşak başlılığınızı ayıplıyor değilim. Yalnız müsaadenizle şunu söyleyeyim ki, zararlı yumuşaklığınızı övmekten ziyade ihtiyatsızlığınızı yermek gerekir.

ALBANY — Ne kadar ileriye gördüğünü pek bilemiyorum ama, çok kere daha iyisini yapayım derken iyinin de eiden gittiği oluyor.

GONERIL — Ama bakın...

ALBANY — Peki, peki... Neler olacak, nasıl olsa göreceğiz. (*Çıkarlar*)

BESİNCİ SAHNE

(*Avlu*)

Lear, Kent, soytarı girerler

LEAR (*Kent'e*) — Sen bu mektupla önden git. Kızıma olup bitenlerden bahsetme, sadece mektubu okuyunca soracaklarına cevap ver. Çabuk ol, yoksa ben oraya senden evvel varırım.

KENT — Geceyi gündüze katıp mektubu yerine ulaştırırım efendimiz. (*Çıkar*)

SOYTARI — Amca, bir insanın akli topuklarında olsaydı, çatlak çatlak olabilirdi değil mi?

LEAR — Tabii!

SOYTARI — Öyleyse sevin, senin akının terlik giymeye ihtiyacı olmayacak.

LEAR — Hah, hah, hah.

SOYTARI — Bak göreceksin, öteki kızın sana ne iyi muamele edecek. Çünkü buradaki kızına ekşi elmanın tatlısına benzediği kadar benzemekle beraber... ben gene bildiğimi bilirim.

LEAR — Neymiş o bildiğin?

SOYTARI — Tattan yana ekşi elma ile buruk elma arasında ne fark varsa ikisinin arasında da o fark vardır, onu bilirim. Amca, bir insanın burnu niçin yüzünün ortasındadır, söyleyebilir misin?

LEAR — Yoo!

SOYTARI — Burnunun yanlarında birer gözül olsun diye; kokusunu alamadığı şeyleri görsün diye.

LEAR (*Dalgin*) — Haksızlık ettim ben küçük kızıma.

SOYTARI — İstiridye, kabuğunu nasıl yapar biliyor musun?

LEAR — Bilmiyorum.

SOYTARI — Ben de bilmiyorum, ama,

sümküklü böcek niçin evini sırtında taşır onu biliyorum.

LEAR — Niçin?

SOYTARI — Başını sokmak için tabii. Kızlarına versin de boynuzları kılıfsız mı kalsın?

LEAR — İnsanlığımı unutturacaklar bana... hem de bu kadar iyi bir babaya!... Atlarım hazır mı?

SOYTARI — Eşeklerin bakıyor o işe... Yedili takım yıldızda niçin yedi yıldız var, ince bir sebep olsa gerek.

LEAR — Sekiz yok da ondan mı?

SOYTARI — Aferin amca... sen yaman bir soytarı olurdun.

LEAR (*Gene dalgın*) — Verdiklerimi zorla mı geri alayım? O ne müthiş nankörlük!

SOYTARI — Amca sen benim soytarım olaydın, vaktinden evvel yaşlandın diye dövdürdüm seni.

LEAR — Nasıl, nasıl?

SOYTARI — Akıllanmadan yaşlanmamalıydın.

LEAR — Sevgili tanrılar ne olur, ne olur deli olmayayım... bırakın aklımı başımda... deli etmeyin beni, yalvarırım sizden. (*Maiyetten biri girer*) Ee, atlar?

MAIYET — Hazır efendim.

LEAR (*Soytari'ya*) — Gel yavrum.

SOYTARI — *İçinizde tam kız olan*

Bu gidişe sürütürse

Sanmam kalsın uzun zaman

Kızoğlan kız bu kafayla.

(*Çıkarlar*)

İKİNCİ PERDE
BİRİNCİ SAHNE

(*Gloucester kontunun çatosunda bir avla*)

Edmund ile Curan başka başka yerlerden girerler.

EDMUND — Hayırlı akşamlar Curan!

CURAN — Hayırlı akşamlar efendim. Babamın yanındaydım; Cornwall dükü ile karısı Regan'ın bu akşam buraya geleceklerini haber verdim.

EDMUND — Niçin geliyorlar?

CURAN — Bilmiyorum efendim. Havadisi duymuşsunuzdur tabii; yani herkesin birbirine fısıldaştıklarını demek istiyorum; çünkü şimdilik kulağı sıyrıp geçen sözlerden ibaret.

EDMUND — Benim bir şeyden haberim yok; rica ederim söyleyin!

CURAN — Cornwall ile Albany arasında bir harb ihtimalinden bahsediyorlar, duymadınız mı?

EDMUND — Hiçbir şey duymadım.

CURAN — Çok geçmeden duyarsınız her halde; hoşça kalın efendim. (*Curan çıkar.*)

EDMUND — Cornwall bu gece burada olacak demek! Âlâ! Mükemmel! Kurduğum plâna ne güzel de uyuyor! Babam, kardeşimi yakalatmak için her tarafa nöbetçi dikti; bana düşen iş de pek nazik, ustalıklı hareket etmem lâzım... Çabukluk, talih, hadi bakalım iş başına! Kardeşim! Bir şey söyleyeceğim, aşağıya gel! Edgar! Duymuyor musun? (*Edgar girer*) Babam pusuda; aman buradan kaç; nerede saklandığını öğrenmişler; hazır şimdi de gece, faydalan. Cornwall'ın aleyhinde söz ettin mi hiç? Bu akşam buraya geliyor... hem de acele... Regan da beraber. İyi düşün, Albany'ye cephe alan adamlarının aleyhinde bir şey söyledin mi?

EDGAR — Bir kelime etmedim vallahi.

EDMUND — Babam geliyor, ayak seslerini işitiyorum. Kusura bakma kardeşim, birlik olduğumuz anlaşılmasın diye kılıcımı çekip seninle dövüşür görünmeliyim. Sen de kılıcını çek, kendini müdafaa eder gibi yap. İyi dövüş hadi... (*Bağırarak*) Teslim ol, ve babamın önüne çık! Hey, ışık getirin, ışık! (*Alçak sesle*) Kaç kardeşim! (*Yüksek sesle*) Meşaleleri getirin, meşaleleri! (*Alçak sesle*) Hadi uğurlar olsun. (*Edgar çıkar*) Şimdi bir yerimi de kanatırsam çetin bir döğüş olduğunu sanırlar. (*Kolumu yaralar*) Sarhoş delikanlılar eğlence yolu bunun daha fazlasını yapıyorlar. Baba, baba! Tutun, tutun!... İmdat... Yardıma gelen yok mu?

(*Gloucester, meşalelerle hizmetkârlar girer*)

GLOUCESTER — Ne var, Edmund? Ne oluyor? O alçak nerede?

EDMUND — Şurada, karanlıkta duruyordu efendim... keskin sivri kılıcını çekmiş, bir takım sihirli sözler mırıldanıyor, ayı, kendisine yardım etsin diye büyülerıyla uygun kalmaya çalışıyordu.

GLOUCESTER — Şimdi nerede?

EDMUND — Bakın efendim nasıl canıyor!

GLOUCESTER—O köpek nerede diyorum.

EDMUND — Şu tarafa kaçtı. Ah efendim, baktı ki ikna edemiyor...

GLOUCESTER — Koşun peşini bırakmayın! Neye ikna edemiyor Edmund?

EDMUND — Sizi öldürmeye efendim. Baba kaatillerinden tanrılar yaman intikam alır, bütün yıldırımlarını üzerine yağdırırlar dedim; bir evlâdın babasına sayısız, sağlam bağlarla bağlı olduğunu söyledim... hasılı efendim, bu tabiat dışı niyetine karşı nasıl nefretle ayak dirediğimi görünce, ansızın, şiddetli bir hamle ile yalın kılıç üzerime saldırdı; davranıp kendimi korumaya vakit bulamadan beni kolumdan yaraladı. Fakat... bütün kuvvet ve cesaretimin birden uyandığını ve dâvamın haklılığından hız alarak harekete geçtiğini sezince... belki de bağrularımından türkerek, hemen kaçiverdi.

GLOUCESTER — İstedığı yere kaşın; bu

ülke içinde oldukça yakalanmamasına imkân yoktur. Yakalanınca da ölüm demektir. Asil efendim Cornwall dükü, başlıca hâmi ve velimetim, bu akşam buraya geliyor. Salâhiyetine dayanarak ilân edeceğim: o alçak caniyi bulup dar ağacına teslim eden minnetimizi kazanacaktır; saklayan çıkarsa ölüme çarpılacaktır.

EDMUND — Onu maksadından vazgeçirmeye çalıştım durdum; kararından hiçbir surette dönmeyeceğini anlayınca "seni ele veririm" diye tehdit ettim. "Yoksul piç!" diye cevap verdi bana, "senin karşına ben çıkarsam, sanır mısın ki telkin ettiğin itimad, faziletin veya değerlerin, sözlerine kimseyi inandırır? Her şeyi inkâr ederim... evet... kendi el yazımı ortaya çıkarsan onu da inkâr ederim, ve her şeyi sana, senin tertiplerine, senin hile ve oyunlarına yüklerim. Ölümümün sana sağlayacağı faydaların seni bu yolda tahrik, hem de kuvvetle tahrik ettiğini sanmamaları için herkesi serseme çevirmen gerekir."

GLOUCESTER — Ah alçak! Kaşarlanmış hain! Mektubu inkâr ederim dedi ha! Yok benim böyle bir evlâdım. (*Boru sesleri*) İşte dükün boruları. Niçin geliyor acaba?... Bütün liman ve geçitleri tutacağım... Kaçamayacak o hain... Dük hazretleri bunu benden esirgemez her halde.. Resmini de, uzak yakın her tarafa göndereceğim... Ülkemizde herkes iyice tanısin onu. Sa-

na gelince, benim sadık ve gerçek evlâdım, yolunu bulup mirasımı sana bırakacağım.

(*Cornwall, Regan ve maiyet erkânı girerler.*)

CORNWALL — Neler oluyor dostum? buraya daha demin geldiğim halde çok garip şeyler duydum.

REGAN — Duyduklarımız doğru ise, o caniye ne ceza verilse azdır. Nasılsınız efendim?

GLOUCESTER — Ah efendim, ihtiyar kalbim paralandı, parça parça oldu.

REGAN — Adını babamın taktığı oğlunuz Edgar sizi öldürmeye mi kalktı?

GLOUCESTER — Ah, öyle utanıyorum ki, açıklamaya gönlüm varmıyor.

REGAN — Babamın maiyetindeki o azgın atlılarla düşüp kalkardı değil mi?

GLOUCESTER — Bilmiyorum efendim. Ah, Yarabbi, ne feci, ne feci!

EDMUND — Evet efendim, onlarla düşüp kalkardı.

REGAN — Kötü niyetler beslemesine şaşmamalı o halde. Eminim, yaşlı babasını öldürmeye o herifler teşvik etmiştir onu: malı mülkü eline geçince har vurup harman savuracağını diyor. Biraz evvel kardeşimden haber aldım, ne kötü kişiler olduğunu apaçık anlatıyor; ikazı

gözümü öyle açtı ki, bizde kalmaya gelirlerse beni evde bulamayacaklardır.

CORNWALL — Beni de, Regan, emin ol. Edmund, babanıza karşı gerçek bir evlâda yakışır şekilde hareket etmişsiniz.

EDMUND — Vazifem efendim.

GLOUCESTER — Kurduğu plânı o meydana çıkardı; alçağı yakalamaya çalışırken de işte bu gördüğünüz yarayı aldı.

CORNWALL — Peşine adam saldınız mı?

GLOUCESTER — Evet efendim.

CORNWALL — Yakalanınca artık zarar veremez bir hale sokulacaktır. Yakalanması için de, salâhiyetimizi kullanarak istediğiniz tedbirleri alın. Size gelince Edmund, fazilet ve sadakatiniz övülmeye değer; sizi bizden sayıyorum. Sizin gibi tam itimada lâyık kimselere çok ihtiyacımız olacak; ilk olarak sizi hizmetime alıyorum.

EDMUND — Başka bir meziyetim olmasa da, size sadakatle hizmet edeceğim efendim.

GLOUCESTER — Onun adına ben de efendimize teşekkür ederim.

CORNWALL — Buraya niçin geldiğimizi birmiyorsunuz her halde...

REGAN — Hem de böyle vakitsiz bir zamanda, karanlıklar içinde birbir zahmet çekerek. Asil Gloucester, çok mühim bir mesele hak-

kinda size danışmak istiyoruz. Babamdan ve kardeşimden birer mektup aldım: aralarında başgösteren bazı ihtilâflardan bahsediyorlar. Cevabımı evimden uzak bir yerden vermeyi uygun buldum; haberciler de burada, hemen harekete hazır... Onun için, bizim iyi yürekli ve vefakâr dostumuz, gönlünüzü ferah tutun da hemen bir neticeye bağlanması gereken bu mesele hakkında muhtaç olduğumuz fikirlerinizi bizden esirgemeyin.

GLOUCESTER — Emredersiniz. Her iki efendime de hoş geldiniz derim. (*Boru sesi; çukurlar.*)

İKİNCİ SAHNE

(*Gloucester'in şatosunun önü*)

Kent ile Oswald ayrı ayrı yerlerden girerler

OSWALD — Günaydın arkadaş; bu evin adamı mısın?

KENT — Evet.

OSWALD — Atları nereye çekelim?

KENT — Bataklığa.

OSWALD — Beni seversen söyle.

KENT — Seni sevmiyorum ki!

OSWALD — Öyleyse vız gelirsün bana.

KENT — Seni bir köşeye kıştırırsam, kim vız gelirmiş görürsün.

OSWALD — Bu ne biçim sözler böyle, ne biçim muamele? Ben seni tanımiyorum ki.

KENT — Ama ben seni tanıyorum.

OSWALD — Nereden bileceksin ben kimim?

KENT — Sen... sen rezilin, edepsizin birisin. Çanak yalayıcı seni! kof, küstah, bayağının bayağısı herif. Sen asilzadelik taslayan meteliksiz, uşak kılıklı, kokmuş yün çoraplı bir sahtekâr-sın. Sıkışınca soluğu mahkemede alan bir ödle, ayna düşkünü bir züppe, gayretkeş ve kıçyalayıcı bir hergelesin; bir çıkından başka bir şeyi olmayan bir kölesin. Göze gireyim diye pezevenlik bile edecek tıynetle olan sen, alçaklığı da, namussuzluğu da, hayasızlığı, düzenbazlığı da nefsinde toplamış bir fırlamasın, kancık oğlu kancıksın. Bu sıfatlarından bir tekini reddedecek olursan seni ayaklarının altına alır, hayvan gibi böğürtürüm vallah!

OSWALD — Ne yabâni adamsın sen! Ne seni tanıyan, ne de senin tanıdığın bir kimseye nasıl böyle küfürler savurabilirsin?

KENT — Sen de ne utanmaz, ne arlanmaz herifsin! beni tanıdığını nasıl inkâr edebilirsin? Daha iki gün evvel, kralın önünde yere serip dövmemiş miydin seni? Çek kılıcını, namussuz, çek! daha karanlık ama, ay ışığı var; dökeceğim kan yıkansın o ışıktaki! Hadi çeksene kılıcını, kahpe evlâdı, berber düşkünü herif.

OSWALD — Git işine, seninle alışverişim yok benim.

KENT — Çek diyorum sana ahlâksız! Bu raya kralın aleyhinde mektuplarla gelirsin ha! Efendimin haşmetine karşı bu nahvet kuklasının tarafını tutarsın ha! hadi döğüş, yoksa bacaklarına çeteleye çeviririm billâh! Hadisene.

OSWALD — İmdat, imdat! Adam öldürüyorlar, yetişin!

KENT — Vursana be herif! Vaziyet alsana! Züppe köle seni! *(Onu dövmeye başlar)*

OSWALD — İmdat, imdat! Adam öldürüyorlar! *(Kılıcı çekili olarak Edmund girer.)*

EDMUND — Ne var, ne oluyor? Ayrılım bakalım. *(Oswald ile Kent'i ayırır.)*

KENT — Asıl seninle vuruşmam gerek sayın delikanlı. Gel şöyle de, kan nasıl kokarmış bir öğren: hadi gel, acemi usta.

(Cornwall, Regan, Gloucester ve maiyet girer)

GLOUCESTER — Ne var? Böyle silâhlar, kılıçlar çekilmiş, ne oluyor?

CORNWALL — Durun; kim davranırsa kendini ölmüş bilsin! Niçin döğüşüyorsunuz?

REGAN — Kardeşimle kralın habercileri bunlar.

CORNWALL — Neden kavga ettiniz, söylesenize!

OSWALD — Söyliyecek nefesim kalmadı, efendim.

KENT — Tabii kalmayacak, yiğitliğini öyle zorladın ki! korkak köpek, tabiat bile inkâr ediyor seni; insan bozması, terzi yapması herif!

CORNWALL — Ne garip adamsın sen! terzi yapması insan olur mu hiç?

KENT — Olur, efendim, olur. Çünkü ne bir ressam, ne bir heykeltıraş, sanatlarında sadece iki yıllık tecrübeleri bile olsa, bu kadar kötü bir eser ortaya koyamazlardı.

CORNWALL — Tekrar ediyorum, niçin döğüştiniz?

OSWALD — Efendim, bu ihtiyar zorba, ak sakalına hürmeten hayatını bağışladığım bu...

KENT — Vay seni hiç oğlu hiç, seni solda sıfır herif seni! Efendim, müsaade edin, bu hergeleyi ayaklarımın altına alayım, çiğneye çiğneye hamurunu çıkarayım da, harç yapıp kenef duvarlarımı sıvayayım. Ak sakalımın hatırı için ha! Vay kuyruk sallayan vay!

CORNWALL — Sus be adam! Bu ne kabalık. Saygı nedir bilmez misin sen?

KENT — Bilirim efendim, bilirim; ama öfkenin de bazı imityazları vardır.

CORNWALL — Öfkenin sebebi nedir?

KENT — Böyle şeref ve namus yoksulu

bir kölenin kılıç taşınması! Böyle güleç suratlı herifler, çözülemeyecek kadar sıkı olan kutsal bağları fareler gibi kemirip koparırlar; efendilerinin benliklerinde coşup taşan hırsları tatlı sözlerle körükler, ateşe yağ, soğuğa buz katarlar; evet derler, hayır derler; efendilerinin değişken esintilerine göre dere kuşları gibi fırlayıp döner, köpekler gibi peşte gitmekten başka bir şey bilmezler. (*Oswald'a*) O sar'alı suratını şeytan çarpsın senin; ne sırtıp duruyorsun? Soyтары mı sandın beni? Kaz herif, Salisbury ovasında elime geçen benim, tıslata tıslata Camelot'a sürerdim seni.

CORNWALL — Ne oluyor, ihtiyar, çıldırdın mı?

GLOUCESTER — Neden kavga ettiniz, sen onu söyle!

KENT — Zıtlar birbirinden nasıl nefret ederse, ben de öyle nefret ediyorum bu alçaktan.

CORNWALL — Niçin alçak diyorsun ona? Kabahatı ne?

KENT — Suratından hoşlanmıyorum.

CORNWALL — Benim yüzümden de hoşlanmayabilirsin, bununkinden de, onunkinden de...

KENT — Efendim, açık sözlülük benim sanatımdır. Ben zamanımda, şu önümdeki omuzların üstünde duran yüzlerden çok daha sevimli-lerini görmüşümdür.

CORNWALL — Bu adam, açık sözlülüğü övülünce, gerçek tabiatını zorlayıp küstañca kabalık taslayan kimselerden. Nabza göre şerbet vermez o; dürüsttür, tok sözlüdür, gerçeği söylemesi gerekir. Kabul ederseniz, mesele yok; hoşlanmazsanız, ne yapalım, hakikati söylemiştir. Bu çeşit sahtekârları bilirim ben. Bunlar, açık sözlü geçinerek, o yerlere kadar eğilip nezaket vazifelerini aşırı bir titizlikle yerine getiren dalkavuklardan daha hilekâr olurlar. maksatları da çok daha tehlikelidir.

KENT — Efendimiz, içten gelen samimî hislerimle ve yüce varlığımızın müsaadesiyle, — o varlık ki, tesiri, güneşin alevli alınıını çevreleyen şa'şaalı hale gibi...

CORNWALL — Ne demek istiyorsun?

KENT — Hoşlanmadığınızı görüyorum da ağız değiştiriyorum. Dalkavuk olmadığımı biliyorum, efendim. Sizi de açık sözlülüğü ile aldatmış olan kimse her halde açıktan açığa bir sahtekârdi. Hoşnutsuzluğunuzu gidermek ümidi bile beni bu yola çeviremez, efendim.

CORNWALL (*Oswald'a*) — Ne yaptın ona?

OSWALD — Hiçbir şey efendim. Geçen gün, sırf bir anlaşmazlık yüzünden efendisi kralın bana vuracağı tuttu. Bu adam, efendisimin öfkesine yaranmak için hemen onunla birlik oldu ve beni arkamdan tekmeleyerek yere yuvar-

ladı. Bunun üzerine birden kahraman kesiliverdi, sövdü, saydı; ve kendini müdafaa edemeyecek durumda olan bir kimseye saldırdığı için de yararlık göstermiş oldu; kralın takdirini kazandı. Demin de bu yüksek başarısının verdiği hızla kılıcını çekip karşıma dikiliverdi.

KENT — Böyle korkak, böyle alçak kişiler en yiğit kimseleri bile budala sanırlar.

CORNWALL — Tomruğu getirin! Dik kafalı, ahlâksız külhani; ak sakallı kabadayı... sana bir ders vereceğim ben.

KENT — Dêrs alacak yaşı çoktan geçtim efendim... getirmesinler tomruğu. Ben kralın hizmetindeyim; o sıfatla buraya geldim. Elçisini tomruğa vurursanız, asil efendimin şahsına ve mevkiine hürmetsizlik ve hakaret etmiş olursunuz.

CORNWALL — Getirin tomruğu! Haya-tım ve şerefim hakkı için, öğleye kadar bağlı kalacak orada.

REGAN — Öğleye kadar mı? Akşama kadar olsun efendim... hattâ bütün gece.

KENT — Babanızın köpeği olsam böyle muamele etmemelisiniz bana.

REGAN—Onun edepsiz uşağı olduğun için bu muameleyi uygun görüyorum sana.

CORNWALL — Bu herif, baldızımızın bahsettiği o güruhtan olmalı. Hadi, çabuk, tomruğu!

GLOUCESTER — Efendim, rica ederim yapmayın. Kabahatı muhakkak çok büyük; ancak efendisi kral onun cezasını elbette verir. Sizin emir buyurduğunuz ceza ise çok alçaltıcı; hırsızlık için, adi suçlar için en bayağı, en aşağılık kimselere verilen bir ceza. Eminim, kral, elçisinin tomruğa vurulmasını kendisine hakaret sayacak ve hoş karşılamayacaktır.

CORNWALL — Bu benim bileceğim iş.

REGAN — Ya kardeşim? Hizmetini gören bir beyzadenin tecavüze, hakarete uğramasını daha da kötü karşılamaz mı? Hadi, geçirin bacaklarını... (*Kent tomruğa vurulur*) Buyurun efendim gidelim. (*Çıkarlar; yalnız Gloucester ve Kent kalır.*)

GLOUCESTER — Mütessirim arkadaş; Dükün isteği bu; tabiatını da herkes bilir: müdahaleye gelmez, Ama ben gene rica ederim senin için.

KENT — Yoo, bir şey söylemeyin; zaten bütün gece uyumadım; yol da epey yordu. Şimdi bir müddet uyurum, sonra da ashk çalar, vakit geçiririm. İyi kişinin bahtı böyle kazalara uğrar bazan.

GLOUCESTER — Dük iyi etmedi... Kral hazmedemez bunu. (*Çıkar*)

KENT — İyi yürekli kralım: yağmurdan kaçayım derken doluya tutuldun; ata sözünü ispat sana da nasipmiş demek... Ey dünyamızın feneri, biraz yaklaş da, ışığının yardımıyla şu

mektubu okuyayım. Mucize beklemek sefalet-
vergidir: Cordelia'nın yazısı bu... tanıdım.. Kılık
değiştirdiğimi iyi bir tesadüfle öğrenmiş olacak.
Sürüp giden bu kanunsuzluk ve düzensizlikler-
den bir yolunu bulup o kurtaracak bizi.. bütün
iletlerin ilâcı onda. Yorgunluktan, uykusuz-
luktan ağırlaşan gözlerim; fırsat bu fırsat: ka-
panın da bu utanç verici halimi görmeyin. Ha-
yırılı geceler, ey talih! Bir kere daha gülsene
yüzüme... döndürsene çarkını... (Uyar)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(Bir orman)

Edgar girer

EDGAR — Hakkında verilen kararın ilân
ettiler, işittim; ve ancak bahtın önüme çıkardığı
bir ağaç kovuğu sayesinde peşimdekilerden
kurtulabildim. Bütün yollar kapalı bana artık;
her yerde, gördükleri anda yakama yapışacak
uyanık, acar nöbetçiler var. Kaçabildiğim müd-
detçe canımı kurtarabilirim. Zaruret, insanın
ne aşağılık bir mahlûk olduğunu yüzüne çarp-
mak ister gibi, onu, hayvana en çok yaklaştıran
fakir, sefil bir kılığa sokar; ben de bu kılığa
girmeği düşündüm. Yüzümü çamura bularım;
belime bez sarar; saçlarımı düğüm düğüm, kar-
makarışık eder; göklerin saldığı bütün âfet ve
belâlara çırucplak, uluorta göğüs gererim.
Memleketimizde tımarhane kaçkını dilenciler
önce de vardı, şimdi de var. Acı acı bağırırılar;

uyuşmuş, acı duymaz olmuş çıplak kollarına iğ-
neler, kıymıklar, çivi, dikenli dallar sapırlar,
ve bu korkunç görünüşleriyle, fakir çiftlikleri,
sefil köyleri, ağıl ve değirmenleri dolaşır; kâh
delice lânetlerle, kâh dualar ederek merhameti
zorlarlar. Ben de böyle bir dilenci olurum. Za-
valılı Tom derler bana. Zavallı Tom! Ancak bu
yolda bir kurtuluş ümidi var; Edgar olarak kal-
mak yok olmak demektir. (Çıkar)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Gloucester'in şatosunun önü. Kent
tomruktadır.)

Lear, soytarı ve asilzade girerler

LEAR — Evlerinden böyle ayrılmaları,
habercimi de geri göndermemeleri çok garip
doğrusu!

ASILZADE — Duyduğuma göre, bir ak-
şam evvel böyle bir seyahatı akıllarından bile
geçirmiyorlarmış.

KENT — Selâm sana asil efendim!

LEAR — Bu ne? Vakit geçirmek için bu
atanılacak şeyi mi buldun?

KENT — Hayır efendim.

SOYTARI — Hah, hah, hah... ne de sert
paça bağları bunlar! Atları başlarından bağlar-
lar; köpekleri, ayıları boyunlarından; maymun-
ları da bellerinden... Demek, insanları da bacak-

larından bağıyorlar. Bir insan fazla bacak saladı mı, tabii tahta çorap giydirebilirler.

LEAR — Kim olduğunu bilmiyorlar mıydı? Seni kim soktu oraya?

KENT — İkisi de efendim, damadınızla kızınız.

LEAR — Olamaz.

KENT — Oldu.

LEAR — Olamaz diyorum.

KENT — Ben de oldu diyorum.

LEAR — Hayır, hayır, yapamazlar bunu.

KENT — Yaptılar.

LEAR — Yemin ederim ki yapamazlar.

KENT — Yemin ederim ki yaptılar.

LEAR — Cesaret edemezler; yapamazlar; yapmazlar. Bile bile böyle ağır bir hakarete bulunamazlar...adam öldürmekten beter bir şey bu. Söyle bana, çabuk ama acele etmeden söyle, sen ne yaptın da böyle bir muameleyi hakettin? sonra, seni ben gönderdiğime göre, onlar bu muameleyi nasıl revâ gördüler sana?

KENT — Efendim, evlerine varınca, mektubunuzu ellerine teslim ettim; hürmetimi sunmak üzere dize geldiğim yerden daha kalkmamıştım ki bir posta beliriverdi: dörtlüme gelmişti, ter tütüyordu, nefes nefese idi. Goneril'den selâm getirdiğini soluya soluya söyledikten sonra, bana hiç aldırış etmeden, bir mektup

verdi; onlar da hemen okudular ve derhal adamlarını toplayıp atlarına atladılar. Bana soğuk soğuk bakarak arkalarından gelmemi, vakti gelince cevap vereceklerini söylediler. Göreceğim itibara engel olduğunu hissettiğim o posta ile sonra burada karşılaşınca, ve hele geçenlerde efendimize karşı edepsizce hareket eden o küstah herif olduğunu anlayınca erkek yüreğim basiretimi bağıladı, kılıcımı çekiverdim. Alçak korkusundan cıyak cıyak bağırarak şato halkını ayağa kaldırdı. Damadınızla kızınız da kabahatimi böyle bir şerefsizliğe müstahak buldular.

SOYTARI — Yaban kazları bu tarafa doğru geliyorsa, kış daha geçmedi demektir:

Yoksul düşen babayı

Evlâdı yüz çevirir

Baba zengin olursa

Evlâd sevgi kesilir.

O talih denen kaşarlanmış orospu

Odasına alır mı hiç fakir kulu.

Ama ne de olsa kızlarının okadar hayrını göreceksin ki tam bir sene sana yeter de artar bile.

LEAR — Acılar yüreğimi sarıyor! Hafakanlar boğacak beni! Durun, durun sarılmayın gırtlığıma! Nerede bu kız?

KENT — İçerde efendim, kontla beraber.

LEAR — Siz gelmeyin, kalın burada.
(*Lear çıkar.*)

ASİLZADE — Bu anlatığından başka bir şey yapmadın mı?

KENT — Hayır... yalnız nasıl oluyor da kral böyle birkaç kişilik maiyetle geliyor?

SOYTARI — Sadece bunu sordun diye seni tomruğa vursalardı, hakettin derdim.

KENT — Neden kaçık?

SOYTARI — Anlaşılan seni karıncaların yanına mektebe göndereceğiz: kişin iş olmadığını öğrensin diye. Burunlarının gösterdiği yolda gidenlere, kör değillerse, gözleri kılavuzluk eder; ve sen yirmi burnu yanyana dizensen, bir tanesi bile artık kokmağa başlayan adamın kokusunu almazlık etmez. Koca bir tekerlek yokuş aşağı yuvarlanmağa bağladı mı, koyver gitsin, yoksa kafan paramparça olur; ama yokuşu çıkıyorsa tekerleğin yedeğinde olmak gerek. Akıllı kişi sana daha iyi bir öğüt verirse, benimkini geri verirsin... bu sözlerim kaçık sözleri, bırak densizler dinlesin!

Sana bağlı görünüyü

Çıkarını düşünen

Kararınca gökyüzü

Toplar taşı tarağı

Bırakır seni uyazda.

Ama bak ben burdayım.

Güler mi hiç kaçıklar?

Varsın tüysün akıllı,

Kiriş keran alçağa

Deli dense yeridir,

Çünkü ne mal olduğu

Çıkar hemen meydana

Sapık ise yoldaşım,

Asla alçak değildir.

KENT — Bunları nereden öğrendin, kaçık?

SOYTARI — Tomrukta değil her halde, sapık. (*Lear ile Gloucester girerler.*)

LEAR — Benimle görüşmek istemiyorlar ha! Hastaymışlar, yorgunmuşlar, bütün gece yolculuk etmişler, öyle mi? Bahane bunlar... evet... bir kopuşun, bir isyanın belirtileri. Git, bana daha mâkul bir cevap getir.

GLOUCESTER — Muhterem efendim, düşünün ne ateşli bir tabiatı olduğunu, tuttuğu yoldan katiyen dönmeyeceğini bilirsiniz.

LEAR — Yarabbi, Yarabbi, kahrolacağım! Tabiatı ateşli ha! Bana ne bundan? Gloucester, Gloucester, ben Cornwall dükü ve karısı ile görüşmek istiyorum, o kadar...

GLOUCESTER — Evet efendim, ben de bunu bildirdim kendilerine.

LEAR — Bildirdin mi? Ne dediğimi anlamıyor musun be adam?

GLOUCESTER — Anhyorum efendim.

LEAR — Kral, Cornwall dükü ile; sevgili baba, kızıyle görüşmek istiyor; kızının itaat etmesini istiyor. Bunu söyledin mi onlara? Dük ateşli bir adammış! Hey Yarabbi! Git, o kayna-yan düke şunu söyle... yahut, dur... daha bir şey söyleme. Belki de sahiden rahatsızdır. Hastalık, sıhhatin borçlu olduğu bütün vazifeleri hep ihmal ettirir. Ezici bir yük altında kalan tabiatımız, bedenle beraber ruhumuzu da sarsınca, gerçek hüviyetimizi kaybederiz. Kendimi tutmam lâzım. Bir hastanın geçirdiği buhranı sağlam bir iradenin ifadesi sanarak birden ateşlendim; kendime âdeta kızıyorum şimdi... (*Kent'e bakar*) Allah kahretsin! Bu adam ne diye duruyor burada? İşte bu da gösteriyor ki dükle karısının ortadan kayboluşları hileden başka bir şey değil. Adamımı çıkarın oradan. Git, dükle karısına söyle, onlarla konuşmak istiyorum. Şimdi, derhal... buraya gelsinler; söyleyeceklerimi dinlesinler. Yoksa, elimde davul odalarının kapısına dikilir, çala çala uykularını yok ederim.

GLOUCESTER — Aranızın açılmamasını ne kadar isterdim! (*Çıkar*)

LEAR — Ah kalbim, kalbim! vurma öyle. göğsümü parçalayacaksın!

SOYTARI — Amca, sen de o beceriksiz aç: kadının balıklara dediğini söylesene kalbine: karı tutmuş balıklı börek yapayım demiş:

yılan balıklarını canlı canlı koymamış mı hamurun içine. Hayvancıklar yufkayı parçalayıp başlarını çıkardıkça, seninki, elinde değnek, bir bir başlarına vurur, sanki faydası varmış gibi "sizi edepsizler sizi, sokun başınızı içeri, parçalamayın yufkayı" der dururmuş. Sonra, bu aynı hatunun bir kardeşi varmış; atını o kadar severmiş ki, otuna tereyağı sürermiş.

(*Gloucester, Cornwall, Regan ve maiyet girer.*)

LEAR — Gününüz aydın olsun; ikinizin de.

CORNWALL — Hoş geldiniz efendim. (*Kent'i serbest bırakırlar.*)

REGAN — Sizi gördüğüme çok sevindim efendim.

LEAR — Ben de öyle sanıyorum Regan, ve niçin öyle sanıyorum onu da biliyorum. Beni gördüğüne sevinmeseydin, annenin mezarını. bir orospu barındırıyor diye kendime yabancı sayardım. (*Kent'e*) Demek serbestsin artık! Neyse bunu sonra görüşürüz. Sevgili Regan, ablan çok kötü bir kadın... nankörlüğün o sivri dişini şuraya sokuverdi; yırtıcı akbaba gibi kemiriyor kalbimi! Sana nasıl söyleyeyim bilemiyorum... tasavvur edemezsin, o ne alçakça... ne vicdansızca...

REGAN — Rica ederim efendim, sakın olun. Öyle zannediyorum ki, kardeşim vazifesini ihmalden ziyade siz onun değerini takdir etmiyorsunuz.

LEAR — Ne demek istiyorsun?

REGAN — Kardeşimin size karşı olan vazifelerini azıcık olsun ihmal edeceğine ihtimal veremem. Eğer, meselâ, adamlarınızın başıboşluğunu gemlemek zorunda kalmışsa, bunu haklı sebeplere dayanarak, hayırlı maksatlar için yapmıştır; böyle olunca da hiçbir surette yerilmemesi gerekir.

LEAR — Lânet olsun ona!

REGAN — Ah efendim, ihtiyarladınız artık. Tabiatın aldığımız kuvvet mukadder süresinin son haddine çoktan erişti. Durumunuzu siz kendinizden daha iyi anlayan basiretli bir kimsenin sizi idare etmesi, size yol göstermesi gerekiyor. Bunun için rica ederim, kardeşimin evine dönün; kendisine haksızlık ettiğinizi söyleyin.

LEAR — Ondan af mı dileyim istiyorsun? Bak böyle bir hareket baba evlât münasebetlerine nasıl yaklaşıyor bir gör: “Sevgili kızım, itiraz ediyorum, ihtiyarladım artık.. yaşlılık da bir işe yaramıyor. (Diz çöker) Onun için diye gelip yalvarıyorum: bana yiyecek ver, giyecek ver.. yatacak bir yeri esirgeme benden.”

REGAN — Yeter efendim, yeter! Hoş oyun değil bunlar.. Kardeşimin evine dönün.

LEAR (Kalkarak) — Asla Regan! Adamlarımın yarısını elimden aldı; kara bakışlarla baktı bana; dili, zehirli bir yalan gibi, tam kal-

binden soktu beni. Ah, göklerin bütün gazap ve intikamı yağsın o nankör başına!

CORNWALL — Yapmayın efendim, yapmayın!

LEAR — Ey serî şimşekler, kör edici alevlerinizi sokun o hor bakışlı gözlerine! Kudretli güneşin bataklardan emip çektiği buharlar, bütün vücudumu yara yara edin de, güzelliği solup yok olsun!

REGAN — Aman Yarabbi! böyle öfke nöbetlerine tutulunca benim için de aynı şeyleri dileyeceksiniz demek!

LEAR — Hayır Regan, hayır. Sana lânet etmem ben. Senin o müşfik, o hassas tabiatın katı yürekliliğe sürükleyemez seni. Onun bakışlarında bir vahşilik var; seninkiler yakmıyor insanı, bir rahatlık veriyor insanın içine. Sen benim zevklerimi çok görmezsin; maiyetimi kısmaz, benimle saygısızca atışmazsın; tahsisatımı azaltmaz, ve nihayet kapına kilit vurup yüzüme çarpmazsın. Sen, tabiatın gerekli kıldığı vazifeleri daha iyi biliyorsun, Regan. Evlâtlık vecibelerini, terbiye ve nezaket kurallarını, minnet borçlarını daha iyi idrak ediyorsun. Sen, krallığımın yarısını sana bağışladığımı unutmadın daha.

REGAN — Lütfen sadede gelin efendim.

LEAR — Adamımı kim tomruğa vurdu?
(*Boru sesleri*)

CORNWALL — Ne oluyor, bu boru sesi ne?

REGAN — Kardeşimin borusu; mektubunda çok geçmeden burada olacağını yazıyordu ya. (*Oswald girer*) Hanımın geldi mi?

LEAR — İşte kolayca takındığı gururunu peşisıra gittiği insanın oynak lütfuna bağlayan bir köle! Defol köpek, görünme gözüme!

CORNWALL — Ne buyurdunuz efendim?

LEAR — Adamımı kim tomruğa vurdu? Regan, umarım ki bundan haberin yoktu senin. Bu da kim? (*Goneril girer*) Ey tanrılar, yaşlıları seviyorsanız, hayra kullandığınız o kudret evlât itaatini tasvip ediyorsa, eğer siz kendiniz yaşlı iseniz, benim dâvam sizin de dâvanız olsun; benden yana olun, elçilerinizi gönderin yer yüzüne. (*Goneril'e*) Şu ak sakalıma utanmadan nasıl bakabiliyorsun? Ah, Regan, sen de bu kadının elini nasıl tutabiliyorsun?

GONERIL—Neden tutmasın? Ne suç işledim ki? Düşüncesizliğin suç saydığı, bunaklığın suç adını verdiği her şey suç değildir ki!

LEAR — Ah kalbim, ne dayanıklıymışsın! Hâlâ çatlamayacak mısın? Adamımı kim tomruğa vurdu?

CORNWALL — Ben emrettim efendim.

Gerçi yaptıkları böyle bir şerefe bile lâyık değildi.

LEAR — Siz mi emrettiniz?

REGAN — Rica ederim baba, zaafınızı bilin de ona göre hareket edin. Şimdi hemen kardeşimin evine dönüp ilk ay tamamlanmaya kadar orada kalır ve adamlarınızın yarısına yol verirseniz, o zaman bana gelirsiniz. Zaten şimdi evimde de olmadığundan bakmanız için gereken hazırlıkları yapacak durumda değilim.

LEAR — Ona dönmek, adamlarımı yarısına yol vermek ha! Asîâ... Her türlü barınağa sırt çevirir, rüzgârlarla boğuşurum, kurtlarla, baykuşlarla arkadaş olur, ihtiyacın keskin acısını çekerim daha iyi. Ona dönmek ha! Küçük kızımı çırılçıplak alan o ateşli Fransız kralına gider, tahtının önünde bir gövalye yamağı gibi dize varır, aşağılık bir hayata destek olacak bir sadaka dilenirim daha iyi. Ona dönmek ha! Bana şu uşak ruhlu herifin (*Oswald'ı gösterir*) kölesi, hamalı ol deyin daha iyi.

GONERIL — Siz bilirsiniz efendim.

LEAR — Rica ederim kızım, deli etme beni. Seni rahatsız etmeyeceğim artık, evlâdım; hoşça kal. Bir daha ne buluşacağız, ne de birbirimizi göreceğiz... Ama ne de olsa, sen gene de benim etim, kanım, kızımım.. yoo... hayır.. daha doğrusu, etime musallat olmuş, benim demek zorunda kaldığım bir illetsin sen... bozul-

muş kanımın dışı vuran yarası, baş vermiş çirbanısın sen. Ama bak, seni azarlayacak değilim; utan da demiyeceğim: utanacağın zaman gelir elbet. Göklerdeki yüce hâkime seni şikâyet de etmiyorum; üzerine yıldırımlar yağdırsın diye de yalvarmıyorum. İsteddiğin zaman kendini ıslâh et; dilediğin zaman iyi kişi ol. Ben sabretmesini bilirim.. Yüz atımla beraber gider. Regan'da kalırım.

REGAN — Yo, müsaade edin efendim. Sizi tabii bu kadar erken beklemiyordum; gerektiği gibi ağarlanmanız için hazırlıklı değilim. Kardeşimi dinleyin efendim. Hırslı, heyecanlı sözlerinizi soğuk kanlılıkla dinleyenler artık hakikaten yaşlandığınızı teslim etmek mecburiyetindedirler; bu sebepten de... Efendim, kardeşimi yaptığımı bilir.

LEAR — Ne biçim söz bunlar, Regan?

REGAN — Öyle ya efendim. Elli atlı yetmez mi? Fazlasını ne yapacaksınız? Bütün bu adamların masrafı, tehlikesi düşünülecek olursa, hattâ bu kadarına ne lüzum var? Hem sonra, bir çatı altında yaşayan, fakat ayrı ayrı kimselerden emir alan bunca kişi nasıl olur da iyi geçinebilir? Çok güç, hemen hemen imkânsız değil mi bu?

GONERIL — Kardeşimin adamları, veya benim adamlarım hizmetinizi göremez mi?

REGAN — Niçin göremesin? Hattâ hiz-

mette kusur ederlerse onları biz yola getiririz. Efendim, bana gelecek olursanız, tehlikeyi sezdiğim için, yirmi beş kişiden fazla getirmemenizi rica ederim. Fazlasına ne yer veririm, ne de bakamam.

LEAR — Varımı, yoğumu size verdim ben!

REGAN — Hem de tam zamanında verdiniz.

LEAR — Her şeyimi elinize, idarenize teslim ettim. Yalnız bir şart koştum: maiyetimde yüz atlı olacaktı. Şimdi de yirmi atlı ile mi geliyorsun? Regan, sahi böyle mi dedin?

REGAN — Evet efendimiz, tekrar ediyorum, fazlasını kabul edemem.

LEAR — Kötü insanlar daha da kötülerin yanında göze iyi görünürler; kendini şerre tamamiyle kaptırmamış olmak da bir bakıma övgüye değer. (*Goneril'e*) Seninle geleceğim. Hiç olmazsa elli kişi bırakıyorsun bana... elli, yirmi beşin iki misli... demek ki sevgin de onunkinin iki misli.

GONERIL — Bakın efendimiz; arzu ettiğiniz adamlardan kat kat daha fazlasının size hizmet için emir aldığı bir evde, yirmi beş kişiye ne ihtiyacınız var? Hattâ on kişiye, beş kişiye...

REGAN — Hattâ bir kişiye ne ihtiyacınız var?

LEAR — Yoo, ihtiyaçtan bahsetmeyin! En sefil dilencinin ufacak çıkınında bile ihtiyacından fazlası bulunur. İnsanın sadece zarurî ihtiyaçlarını tanırsanız, hayatının hayvaninkinden farkı kalmaz ki! Ünlü bir hasımsın sen! Sadece sıcak tutan elbiseler giymek şatafatlı bir şey olsaydı, seni sıcak bile tutmayan bu şatafatlı elbiselerine tabiatın ne ihtiyacı vardı? Gerçek ihtiyaç ise... Tanrılar, tanrılar, sabır verin bana; benim sabra ihtiyacım var. Görüyorsunuz, şuracıkta, senelerin ve ıstırahın yükü altında ezilmiş zavallı bir ihtiyarım. Bu kızların yüreklerini babalarına karşı ayaklandıran sizseniz, bunu sükûnetle karşılayacak kadar aptal etmeyin beni. Asil bir öfke ile coşturun benliğimi! Bırakmayın, kadınların silâhı olan o göz yaşları erkek yanaklarımı kirletmesin!. Canavarlar, cadılar sizi... İkinizden de öyle bir intikam alacağım ki, bütün dünya... evet, öyle şeyler yapacağım ki size... daha bilmiyorum ne ama... bütün dünya dehşetten bunalacak. Ağlayacak mıyım sanıyorsunuz? Ağlamayacağım, kat'iyen... Gerçi ağlamak için birçok sebep var ama... şu kalbim binbir parçaya bölününceye kadar göz yaşı dökmiyeceğim.. Ah, gel soytarı, gel; güldüracağım. (*Lear, Gloucester, Kent, soytarı çıkarlar*)

CORNWALL — İçeri girelim, fırtına yaklaşıyor. (*Uzaktan fırtına sesleri*)

REGAN — Bu ev de küçük... ihtiyarı ve adamlarını barındıramaz.

GONERIL — Kabahat kendisinde... kendi rahatını kendi bozdu. Bırakalım çulğunluğunun tadını tatsın...

REGAN — Yalnız o olsaydı, seve seve kabuledirdim; ama adamlarının bir tekini bile almam.

GONERIL — Ben de öyle. Gloucester nerede?

CORNWALL — İhtiyarın arkasından gitti. İşte geliyor. (*Gloucester girer.*)

GLOUCESTER — Kral ateş püskürtüyor.

CORNWALL — Nereye gidiyor?

GLOUCESTER — Atlarını istedi. Nereye gideceğini bilmiyorum.

CORNWALL — Müdahale etmeyin. Bilirsiniz, aklına eseni yapar.

GONERIL — Gloucester, sakın kal diye ısrar etmeyin.

GLOUCESTER — Yazık! çok yazık! nerde ise gece olacak... buz gibi bir rüzgâr uluyarak esiyor... Civarda da, kilometrelerce, bir çalı bile yoktur.

REGAN — İnatçı kişiler başlarına kendi yüzlerinden gelen belâlardan ders almalıdır. Kapayın kapılarınızı! Maiyetinde bulunan o azgın, çulgın kişilerin dediklerine kulak verip aldanma-

ya hazır olduğuna göre, onların kişkırtıp yaptıracağı şeylerden, akıl ve basiret sakınmayı gerektirir.

CORNWALL — Kapılarınızı kapayınız, Gloucester. Berhad bir gece bu... Regan doğru söylüyor. Fırtınadan koruyalım kendimizi (Çıkarlar)

ÜÇÜNCÜ PERDE BİRİNCİ SAHNE

(Bir fundalık)

Fırtına, gök gürültüsü, şimşek. Kent ile bir asilzade ayrı ayrı yerlerden girerler.

KENT — Kim var orada, kötü havadan gayri?

ASİLZADE — Ruhü hava gibi mustarip bir kişi!

KENT — Sizi tanıdım ben. Kral nerede?

ASİLZADE — Tabiatın gazaba gelmiş unsurlarıyla mücadelede. Rüzgârlara emrediyor; karaları denize savurun, köpüren dalgaları şahlandırıp dünyayı sulara boğun diye; her şey ya değişsin, ya yok olsun istiyor. Ak saçlarını yolar; kudurmuş rüzgârlar kör bir öfke ile bunları yakalayıp savuruyor. Birbiriyle boğuşan yağmurla boraya o cılız varlığı ile meydan okumaya çalışıyor. Yavrusunun, memelerini kuruttuğu ayının bile inine sindiği, böğürleri kemiklerine yapışmış arslanla kurdun bile postlarını kuru tuttıkları böyle bir gecede, o, göğüs bağı açık, oradan oraya koşuyor: "yıkılsın kâinat, küll olsun!" diye haykırıp duruyor.

KENT — Yanında kim var?

ASILZADE — Soytarısından başka kimse yok. Efendisinin kalbine sinen acuları latifele-riyle teskine uğraşiyor.

KENT — Sizi çok iyi tanırım ben; nası bir insan olduğunuzu da bildiğim için size çok mühim bir haber vereceğim. Albany ile Cornwall arasında, belirtilerini kurnazca gizli tuttukları halde, şiddetli bir ihtilâf olduğu biliniyor. Bahtın yüzlerine gülüp yüksek makamalara çıkardığı kimseler gibi, bunların da bir takım kulları var: onlara hizmet eder görünüyorlar ama, aslında Fransa kralının casusları; burada neler olup bitiyor ona haber veriyorlar. Gördüklerini, iki dükün kavgalarını, entrikalarını, o iyi kalbli ihtiyar krala nasıl gem vurup dizginini kıstıklarını, hattâ belki de bu kötülükleri gölgede bırakan daha mühim meseleleri ona ulaştırıyorlar. Her ne ise, gerçek şu ki Fransa kralı bu birliği parçalanmış ülkeye bir ordu göndermiştir. Kıt'alar, kayıtsızlığımızdan faydalanarak en elverişli limanlarımızda gizlice karaya çıkmış, ülkemizde sancak açmaya hazırlanıyorlar. Şimdi size geliyorum; bu söylediklerime inanıyor, bana güveniyorsanız, hemen dolu dizgin Dover'e gidin; kralın insanı akıldan eden azaplar içinde kıvrandığını bütün açıklığı ile anlattığımız zaman size bu hizmetinizden dolayı minnet duyacak biri bulunacaktır orada. Benim de soyum solum asildir; ve bu vazifeyi size emin

yerlerden aldığım malûmata dayanarak veriyorum.

ASILZADE — Gene görüşelim sizinle.

KENT — Hacet yok. Bu görüldüğümden farklı bir kişi olduğumu ispat için size şu keseyi veriyorum; açın, içindekileri alın. Cordelia'yı görürseniz, — göreceğinizden şüphem yok zaten — bu yüzüğü gösterin; tanımadığımız bu arkadaşımızın kim olduğunu size söyler... Fırtına da ne sert!.. Ben kralı aramağa gidiyorum.

ASILZADE — Verin elinizi! Söyliyeceğiniz başka bir şey var mı?

KENT — Çok az, ama şimdiye kadar söylediklerimden çok daha mühim. Siz bu taraftan, ben buradan gidip kralı ararız; bulan ötekine seslensin. (*Ayrı ayrı yerlerden çıkarlar.*)

İKİNCİ SAHNE

(*Fundalıkta başka bir yer. Fırtına devam eder.*)

Lear ile soyları girerler

LEAR — Esin rüzgârlar, esin! yanaklarınız çatlayıncaya kadar üfürün! Kudurun! Esin! Seller, boşanın! Kuleleri, tepelerindeki fırıldaklara kadar sulara gömün! Düşünce hızıyla bir an içinde çakıp sönen kükkürtlü ateşler, meşeleri yaran yıldırımın öncüleri, alazlayın şu ak saçlı başımı! Siz de, ey gökler, kâinatı sarsan o

korkunç gürlemelerinizle yamyassı edin şu yuvarlak dünyayı! Tabiatın insan dökken kalıplarını paramparça edin; nankör insan üreten tohumları silip süptürün!

SOYTARI — Amca, kuru bir evde ele yüze su dökmek böyle sular altında sırsıklam olmaktan daha iyidir. Hadi amcacığım, dön kızlarına. Hayır dualarını iste. Merhameti yoktur böyle bir gecenin ne akıllıya, ne deliye.

LEAR — Gökler, gürleyin var kuvvetinizle! Yağmurlar, akın! Yıldırımlar, saçın ateşinizi! Siz benim kızlarım değilsiniz ki! Ben sizi nankörlük ediyorsunuz diye yerebilir miyim? Koca bir ülkeyi vermedim ki size; “evlâtlarım” demedim ki size! Bana hiçbir itaat borcunuz yok sizin! Onun için keyfinize bakın, neniz varsa yağdırın üzerime... Görüyorsunuz, kölenizim artık... Dermanı kesilmiş, adam yerine konmaz olmuş, zavallı, alil bir ihtiyarım. Ancak, “o habis kızlarıma yardakçılık ediyorsunuz” demekten de kendimi alamıyorum. O melunlarla birlik oluyor, böyle yaşlı ve ağarmış bir başa göklerden savaş açıyorsunuz! Ayıp! Ayıp!

SOYTARI — Başını sokacak bir evi olan bir başlığı var demektir.

*Ama evi olmadan
Kadımlarla fink atan
Baştan başa bitlenir
Dilenciler misali.*

*Yüreğimi bırakıp da
Parmağına ön veren
Ahlar vahlar nasırdan
Olur gece uykudan.*

Sonra, hiçbir güzel kadın yoktur ki, aynasının karşısında sırtıp durmasın. (*Kent girer*)

LEAR — Peki, sabrın timsali olacağım; ağzımı açmayacağım.

KENT — Kim var orada?

SOYTARI — Kralla tankıntısı; yani bir akıllı, bir deli.

KENT — Ah efendim, burada mısınız? Karanlığa düşkün mahlûklar bile böyle gecelerden kaçarlardı. Kudurmuş gökler, karanlıklar içinde dolaşmağa alışık hayvanları ürktürek inlerinde sinip kalmaya zorluyor. Kendimi bildim bileli, böyle saçak saçak ateşler, böyle korkunç gürlemeler, rüzgârların, yağmurların böyle inilti ve uğultusunu ne gördüm, ne işittim. İnsan tabiatı bu kahredici baskıya, bu dehşete dayanamaz.

LEAR — Öyleyse başımızın üzerinde bu korkunç gürültüleri koparan yüce tanrılar kim sınıyor görsünler de, kanunlarına karşı gelenleri meydana çıkarsınlar. Suçun gizli kaldığı için adaletin şamarından kurtulan sefil, titre! Kana bulanmış eller, yeminleri hiçe sayan, fazilet tas-

layıp zina döşegine serilen namussuzlar, siz de saklanın! Gizli kapaklı tertiplerle, riya oyunlarıyla insan canına kıyan habis, korkudan bunal! Cürmü ruhlarında saklı caniler, suçunuzu saran duvarları yıkıp ortaya çıkın da, sizi hesap vermeğe çağırın bu heybetli hâkimlerden af dileyin! Bana güelince: ben suçlu değil, dâvacıyım.

KENT — Ne yazık! böyle açık başla, ne yazık! Muhterem efendim, şuracıkta bir kulübe var; ne de olsa fırtınadan korur sizi; orada biraz istirahat buyurun. Ben de bu ara, o eve, o yapıldığı taştan da katı yürekliilerin evine gideyim de, demin sizi ararken kapılarını yüzüme çarptıkları halde, esirgedikleri insanlığı gene zorlayayım.

LEAR — Akıımı kaçırıyorum galiba. (*Soytarıya*) Gel yavrum, senin halin nice? Üşüyor musun? Ben üşüyorum. O samanlık nerede? Zaruretinde de garip bir kudreti var: bayağı şeylere değer kazandırıyor. Hadi kulübeye. Zavallı soytarım benim, sana acıyan bir köşe var kalbimde.

SOYTARI — *Bir dirhemcik akli olan
Varsın essin rüzgârlar
Kaderine boyun eğer
Varsın yağsın yağmurlar.*

LEAR — Doğru söylüyorsun evlâdım. (*Kent'e*) Hadi, götür beni o kulübeye. (*Lear ile Kent çıkarlar.*)

SOYTARI — Vallah öyle bir gece ki bu, kanı kaynayan aşiftenin bile ateşini söndürür. Gitmeden evvel bir kehanet savurayım bari: Rahiplerde özden güzel söz olursa; biracılar biralarını sulandırıp hafifletirlerse, asilzadeler terzilerinin çırağı olmaktan çıkarsa; imansızlar değil de, zamparalar cayır cayır yanarsa; mahkemelerde her dâva hak yolunda görülürse... Beyler borçtan, asiller parasızlıktan kurtulur; diller iftira etmez olur; yankesiciler pazarlardan çekilir; tefeciler altınlarını elâlemin önünde sayar; pezevenkler, orospular kilise yaptırırlar

İ S E

İngiltere'nin hali duman olur; her şeyin altı üstüne gelir vallah... Ama, öyle bir devir açılır ki o zaman, yaşayan zaten görür ya, herkes bir yerden bir yere gitmek için verir tabana kuvveti. (*çıkır*)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(*Gloucester'in şatosunda bir oda*)

Gloucester ile Edmund girerler; ellerinde ışık vardır.

GLOUCESTER — Ah, Edmund! insan tabiatına aykırı düşen bu hareketlerden hiç hoşlanmıyorum. Krala şefkat ve merhamet gösterdim, müsaadelerini istedim, kendi evimi dilediğim gibi kullanmamı yasak ettiler. "O-

nun sözünü etmeyeceksin, şefaatte bulunmaya - caksın, ona hiçbir surette yardım etmeyecek - sin, yoksa yüz çeviririz senden” dediler.

EDMUND — Hakikaten zalim ve insanlığa yakışmayan bir hareket.

GLOUCESTER — Neyse, sen dilini tut. Cornwall ile Albany'nin araları açıldı. Daha mühimi, bu akşam bir mektup aldım: sözünü bile etmek tehlikeli, çekmeceme kitledim. Kralın uğradığı haksızlıkların intikamı bir bir alınacak. Ordunun bir kısmı karaya ayak basmış bile. Kraldan yana olmalıyız Edmund. Ben şimdi onu arar bulurum, gizlice yardım ederim. Sen de git Düke konuşarak oyala da bu merhametli hareketimin farkına varmasın. Beni ararsa, hastadır, yattı, dersin. Hayatıma da mal olsa, zaten daha hafif bir ceza bekliyemem, eski efendim kralın yardımına koşacağım. Çok garip şeyler olacak, Edmund, çok... Rica ederim, dikkatli davran. *(Çıkar)*

EDMUND — Krala yardım yasak edilmiş miydi sana? Bunu hemen Düke bildiririm, mektubu da söylerim, ve hizmetimin karşılığını muhakkak görürüm. Babamın elinden alınacak bütün malı mülkü benim olur. Gençler, ihtiyarlar yıkılınca yükselir. *(Çıkar)*

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Fundalık. Bir kububenin önü)

Lear, Kent ve soyтары girerler

KENT — İşte geldik efendim; girin. İnsanoglu böyle haşın bir gecenin şiddetine dışarda kalıp tahammül edemez.

(Fırtına devam etmekte)

LEAR — Rahat bırak beni!

KENT — Rica ederim efendim, girin.

LEAR — Yüreğimi parçalamak mı istiyorsun?

KENT — Aman efendim, kendi yüreğimi parçalarım daha iyi. Lûtfen girin.

LEAR — İliklere kadar işleyen bu azgın fırtınayı sen bir şey sanıyorsun; sana göre belki de öyledir. Ama asıl büyük illetin bulunduğu yerde küçüğü pek hissedilmez. Bir ayı ile karşılaşırsan kaçarsın tabii; ama yolun gürleyen denize çıkıyorsa döner hayvanla kapışırsın. Ruha huzur gelince beden hassas olur. Benim ruhumdaki fırtına bütün hislerimi körletti; yalnız şurada beni hâlâ kıvrandıran bir şey var: evlât nankörlüğü! Bu, tıpkı şu ağzın kendine ekmek veren şu eli ısırması gibi değil mi? Ama korkunç bir ceza vereceğim onlara...Hayır, ağlamıyacağım artık. Böyle bir gecede beni dışarı atıp kاپıyı yüzüme kapamak ha! Yağın yağmurlar,

yağın! Dayanacağımı! Böyle bir gecede! Ah Regan, ah Goneril! iyi kalbli babanıza, size her şeyini açık yürekle, cömertçe bağışlayan... yoo... yoo... deliliğe götüren yol bu! Kaçınmam lâzım... böyle şeyler düşünmemeliyim.

KENT — Efendim, ne olur girin.

LEAR — Sen gir dostum, rahatına bak. Bu fırtına hiç olmazsa bana daha da azap verecek düşüncelere dalmama imkân bırakmıyor... ama gireyim! (*Soytarıya*) Hadi yavrum, önce sen gir. Ah, evsiz barsız sefiller... hadi gir... evvelâ size dua ederim, sonra da uyurum. (*Soytarı girer*) Çırcıplak biçareler, bu insafsız fırtınanın saldırılarına göğüs geren zavallılar! Başlarımızı sokacak bir dam olmadan, o bir deri bir kemik vücutlarınız, o lime lime paçavralar böyle havalarda nasıl koruyor sizleri? Bakın bunları şimdiye kadar pek düşünmemiştim ben. Ey ihtişam, debdebe, işte ilâcın senin! Bu sefillerin çektiklerini sen de çek ki, sana fazla geleni onlara verip tanrıların daha âdil olabileceğini gösteresin.

EDGAR (*İçerden*) — Su bir buçuk kulaç! Bir buçuk kulaç! Zavallı Tom! (*Soytarı kulübeden fırlar*)

SOYTARI — Aman amca girme buraya! Cin var içerde! İmdaaat!

KENT — Ver elini bana. Kim var orada?

SOYTARI — Cin var, cin! Adı zavallı Tom'muş.

KENT — Kimsin sen? Orada samanlar içinde neler homurdanıyorsun? Çık dışarı! (*Edgar çıkar; deli kılığındadır.*)

EDGAR — Kaçın! Kara şeytan peşimde. Dikenli karağaldan rüzgârlar esiyor. Hadi yat buz gibi yatağına, kemiklerin ısınsın.

LEAR — Sen de mi varını yoğunu kızlarına verdin de bu hale düştün?

EDGAR — Zavallı Tom'a kim ne verir ki! O kara şeytan neler etti ona: ateşlerden, alevlerden, sığ dereden, anaforlu sulardan, bataklardan geçirdi onu. Yastığının altına bıçaklar, sandalyesine ilmikli ipler, çorbasının yanına fare zehri kodu; gururla şişirdi onu; doru bir at sırtında tırıs tırıs bir karışık köprüleri aştırdı; haindir, casustur diye gölgesinin peşinden saldı. Tanrı beş duygunu korusun senin! Uuuuu... Tom üşüyor... didididididi..... Tanrılar kasırgalardan korusun seni; uğursuz yıldızlardan, bulaşıcı hastalıklardan korusun! Bir sadaka versene zavallı Tom'a! Bak şeytan nasıl eziyet ediyor biçareye... Şimdi yakalarım onu ben.. işte orada... şimdi burada. oraya gitti gene...

LEAR — Onu da mı kızları bu hale getirmiş? Bir şey kurtaramadın mı ellerinden? Her şeyini onlara mı verdin?

SOYTARI — Yok canım, baksana, bir bel örtüsü alıkoymuş kendine; yoksa hepimiz kıpkırmızı kesilirdik utançtan

LEAR — İnsanların suçları üzerine yığılması mukadder olan o göklerde asılı bütün belâlar yağsın kızlarının başına!

KENT — Kızları yok onun efendim.

LEAR — Yalan söylüyorsun, hain! Nankör çocukları olmadıkça insanı hiçbir şey böyle alçaltamaz. Kenara atılmış babaların kendi etlerine bu kadar eza etmeleri zamanın bir usulü oldu galiba. Ceza da haklı ama! O babalarının kaniyle beslenen, o pelikan gibi kızlara can veren bu et değil mi?

EDGAR (*Bir şarkı tutturur*) —

Pillicock oturdu Pillicock tepesine,
Tralam, tralam, tralam lam.

SOYTARI — Bu buz gibi gecede galiba topumuz oynatacağız.

EDGAR — Bak kara şeytandan kendini sakın! ananı, babanı dinle; sözünden dönme: küfretme; bir kimsenin nikâhlı karisiyle yatma; sevgilini de şumartacak süslerle bezeme. Uuuu... donuyorum.

LEAR — Sen ne idin?

EDGAR — Âşık! ruhu mağrur, başı dimdik bir âşık! Saçlarımı kıvrırırdım; sevgilimin hediyesi eldivenleri şapkama takar gezerdim; şehvetini doyurmak için onunla sık sık cehennemlik olurum; ağzımdan yeminden başka söz çıkmazdı ama göklerin o tatlı yüzüne karşı hep-

sinden birer birer dönerdim. Geceleri şehvet tertipleri kurarak uykuya dalar, sabah oldu mu hemen harekete geçerdim. Şaraba, kumara bayılır, kadından yana Sultan'a bile duman attırırdım. Domuz gibi tembel, tilki gibi kurnaz, kurt gibi obur, köpek gibi kudurgan, arslan gibi yırtıcı idim. Pabuçların gıcirtısı, ipeklerin hışırtısı zavallı kalbini sakın kadına kaptırmana yol açmasın. Kerhaneye adım atma, eteklere musallat olma, faizcinin defterine adını sokma... Hele o kara şeytandan kaçın... Kara çalılar arasından o buz gibi rüzgâr hâlâ esiyor... vuvuu. diye inleyip duruyor.

LEAR — Göklerin şiddetine şu çırcıplak vücudunla mı karşı koyacaksın? Mezarına gir daha iyi. İnsan, acaba, bundan fazla bir şey değil mi? Daha yakından bakayım. Sen ne böceğe ipek borçlusun, ne de hayvana deri; ne koyuna yün borçlusun, ne de kediye misk kokusu. Yaa... biz üçümüz su katılmış kişileriz, sen tabiatın ta kendisisin. Medeniyet süsleriyle bezenmemiş olan insan tıpkı senin gibi böyle çırcıplak, iki ayaklı hayvandan başka bir şey değildir. Parça parça edeceğim şu iğreti şeyleri! (*elbiseselerini parçalamak ister*) Çözün düğmelerimi.

SOYTARI — Aman amca bırak allâhaşkına, böyle kötü bir gecede yüzmeye mi kalktın? Bu sıra şu assız kırlarda ufacık bir ateş ihtiyar bir zamparanın yüreği gibidir: buz gibi bir vü-

çudun ortasında ufacak bir kıvılcım. Bak, bir ateş böceği! (*Elinde meşale Gloucester girer*)

EDGAR — İşte bu da yaman bir şeytan dır ha! Karanlık basınca çıkar meydana, horoz sesleriyle kaybolur ortadan. Perdeli, iğneli, şaşı gözlerin, yarık dudakların sebebi hep odur; buğ-dayı çürüten, yeryüzündeki zavallılara azaplar eden hep odur.

*Ermiş Withold kırları doladı
Dokuz yavrusuyla buldu şeytani
Getirdi dize
Uslu duracağına
Sözünü aldı.
Defol, habis şeytan! cadı, defol!*

KENT — Efendimiz nasıllar?

LEAR — Kim o gelen?

KENT — Kim var orada? Ne arıyorsunuz? burada?

GLOUCESTER — Siz kimsiniz? Adınız, sanınız ne?

EDGAR — Ben zavallı Tom'um! Yeşil kurbağa, kara kurbağa, ödliübağa, kertenkele, semender yerim ben. O habis şeytan aldı mı beni ele allak bullak olurum; salata diye inek tezeği yer; fare, köpek leşi yutar; durgun suların yeşil köpüklerini içerim. Mahalleden mahalleye kırbaçla kovarlar, tomruğa vururlar, deliğe tıklarlar beni. Sırtıma giyecek üç elbisem, derime ge-

çirecek altı gömleğim vardı; silâhlarımı takar, atımı sürerdim.

Ama şimdi yedi yıl oluyor

Fare ile sığın Tom'u doyuruyor.

Beni bırakmayan o şeytana dikkat edin...
Git artak, hadi git.

GLOUCESTER — Aman Yarabbi, efendimizin bundan daha iyi arkadaşları yok mu?

EDGAR — Cehennemler sultanı asil, kibar kişidir ama.

GLOUCESTER — Ah efendimiz; bizim etimizden, bizim kanımızdan olanlar öylesine âdileşti, öylesine bayağılaştı ki, kendilerine can verenlerden nefret ediyorlar.

EDGAR — Tom denuyor.

GLOUCESTER (*Lear'e*) — Benimle beraber gelin. Efendimize olan sadakatim kızlarını zın o insafsız emirlerine boyun eğemez. Kapımı yüzünüze kapamamı istediler; sizi bu merhametsiz gecenin eline bırakmamı emrettiler. Ama ben sizi arayıp bulmayı, yiyecek, yakacak bulacağınız bir yere götürmeyi göze aldım.

LEAR — Bırak beni önce şu feylesofla konuşayım. Söyle bakalım, gök niçin gürler?

KENT — Muhterem efendim, kabul buyurun, o eve gidin.

LEAR — Şu Thebai'li bilgin ile bir iki şey

konusacağım dedim ya size! Eeee, üstad.. felsefe hangi mevzuları tetkik edersin sen?

EDGAR — Şeytan savmayı, bit kırmayı.

LEAR — Sana bir şey sormak istiyorum ama aramızda kalacak.

KENT (Gloucester'e) — Bir kere daha rica edin efendim. Şuuru bulanmaya başladı.

GLOUCESTER — Kabahat onda mı ya? (*Furtun devam etmektedir*) Kızları hayatına kasdetti. Ah, Kent; zavallı sürgün, böyle olacağını söylemişti o. Bana kral deliriyor diyorsun; bak dinle arkadaş, ben de hemen hemen delirmiş gibiyim. Bir oğlum vardı; daha geçen gün canıma kıymak istedi; kalbimden söküp attım. Ah, dostum, hiçbir babanın evlâdını sevemiyeceği kadar sevmiştim onu; duyduğum acı aklıma başımdan aldı.. Uuuuu.. ne gece! Efendimiz yalvarırım size..

LEAR — Affınıza rica edeceğim.. (*Edgar'a*) Üstad, müsaade buyurun sizinle kalayım.

EDGAR — Üşüyorum, donuyorum.

GLOUCESTER — Gir şu kulübeye, ısınır-sın.

LEAR — Gelin hepimiz kulübeye girelim.

KENT — Biz bu taraftan gideceğiz efendim.

LEAR — Olmaz, ben feylesofumdan ayrılmam.

KENT (Gloucester'e) — Efendim, istediğini yapın bari; oğlanı da beraber götürsün.

GLOUCESTER — O da sizinle gelsin efendim.

KENT — Hadi gel oğlum beraber gidelim.

LEAR — Gel üstadım, gel.

GLOUCESTER — Ses çıkarmayın... sss...

EDGAR —

Karanlık kulübeye gelince Roland

Püf püf, of of dedi durdu

Britanyalı kamı kokuyor burnumda.

(*Çıkarlar*)

BEŞİNCİ SAHNE

(*Gloucester'in şatosunda bir oda*)

Cornwall ile Edmund girerler

CORNWALL — Evinden ayrılmadan ıtıkamımı alırım ondan.

EDMUND — Evlâtlık duygularını efendimize olan sadakatime feda ediyorum diye yerlebileceğim düşüncesi ürktüyor beni efendim.

CORNWALL — Şimdi anlıyorum: kardeşinizin babasını öldürmek istemesi sadece tabiatının kötülüğünden değilmiş; her ikisinin de aslında yerilmesi gereken kötülüğünün bu volda tahrik görmesinden ileri geliyormuş.

EDMUND — Bahtım ne kötü bir oyun oynadı bana: dürüst davranabilmek için vicdan azabı çekiyorum. O bahsettiği mektup işte efendim. Fransa hesabına bilgi topladığını açıkça gösteriyor. Ah, keşki bu ihânet olmasaydı; onu ihbar eden de ben olmasaydım!

CORNWALL — Gel benimle, düşesin yanına gidelim.

EDMUND — Mektuptakiler doğru ise, zorlu bir iş bekliyor sizi efendim.

CORNWALL — Doğru olsun, olmasın, bu mektup sana Gloucester kontluğunu kazandırıyor. Babanın nerede olduğunu öğren de hemen yakalatahım.

EDMUND (*Kendi kendine*) — Kralın yanında bulursam onu, dükün şüpheleri daha da artar. (*Yüksek sesle*) Kanım ile sadakatim arasındaki mücadele ne kadar çetin, ne kadar acı olursa olsun, efendim, sadakat yolundan şaşmayacağım.

CORNWALL — Güveniyorum sana. Göreceksin, daha müşfik bir baba olacağım ben. (*Çıkarılır*)

ALTINCI SAHNE

(*Gloucester'in şatosuna yakın bir çiftlik evinde bir oda*)

Gloucester ile Kent girerler

GLOUCESTER — Burası dışardan daha iyi

muhakkak. Girin de şükredin. Daha da rahat etmeniz için gerekeni yapmaya çalışacağım. Ben şimdi gelirim.

KENT — Hiddeti aklının bütün gücünü altetti. Tanrı bu iyiliğinizi mükâfatlandırсын! (*Gloucester çıkar; Lear, soytarı, Edgar girerler*)

EDGAR — Şeytan Frateretto sesleniyor bana, Neron Karanlık Gölünde balık avlıyor diye; dua et, günahsız, dua et; o habis şeytandan çekin.

SOYTARI — Amca söyie bakalım, deli asillerden mi olur, ağalardan mı?

LEAR — Kraldan olur kraldan.

SOYTARI — Bilemedin. Bence oğullarına asalet verilen ağalardan olur. Çünkü kendi varken asaleti oğluna kaptıran ağa, deli değil de nedir?

LEAR — Ah bin kişi olsa da, ellerinde kızgın şişlerle, vızlıyarak çuklansalar üzerlerine!

EDGAR — Uff.. kara şeytan sırtımı ısırıldı.

SOYTARI — Bak amca, kurdun yumuşaklığına, at canbazının sözlerine, delikanlı sevgisine, orospu yeminine inanan kimse delidir bençe.

LEAR — Evet öyle olacak; onları hemen mahkemeye vereceğim. (*Edgar'a*) Gel bakalım hâkim efendi, o derin bilginle otur şuraya!

(*Soytarıya*) Sen de, aklınla, dirayetinle, şuraya geç! hah şöyle... Şimdi sıra sizde, yılanlar!

EDGAR — Bak nerede duruyor, nasıl da bakıyor! Hey bayan, mahkemede de mi göz etmek ha?

*Bessy, Bessy geç dereyi
Gel yanına. geç dereyi.*

SOYTARI —

*Su alıyor kayığın telnesi
Örker korkar oturamaz yanında
Söyleyemez sebebini.*

EDGAR — Bak kara şeytan şimdi de bül-bül gibi şakıyarak zavallı Tom'a musallat oluyor. Karnuma girmiş, balık isterim diye gurlayıp duruyor. Kes sesini bakalım, yok sana verecek bir şeyim.

KENT — Nasıl hissediyorsunuz kendinizi efendim? Öyle dalgın dalgın durmayın, uzanın şu şiltenin üstüne, istirahat buyurun.

LEAR — Evvelâ bir mahkeme edilsinler bakalım. Getirin şahitleri! (*Edgar'a*) Hâkim efendi, topla cübbeni, geç makamına. (*Soytarıya*) Sen de, hak yolunda omuzdaşı, otur yanına! (*Kent'e*) Siz de hâkim oldunuz, oturun!

EDGAR — Yolunuz hak yoludur.

*Güzel çoban uyudun mu?
Uyudun da uyandın mı?
Bak kuzular ekinlerde
Al kavah hadi ele
Üfle tath nefesine
Kuzuların döner geri
Zarar gelmez hiçbirine*

Mırrrr.. mırrrr.. Kül kedisi bu.

LEAR — Önce şunu sorguya çekin: Goneril'dir o. Burada, muhterem heyetinizin huzurunda yemin ederim ki, bu kadın zavallı babası kralı evinden kovup attı.

SOYTARI — Buraya gelin bayan! adınız Goneril mi sizin?

LEAR — Inkâr edemez.

SOYTARI — Allah, Allah: ben sizi iskemle sanmıştım.

LEAR — Biri daha var burada. Karanlık bakışları ruhunun hangi maya ile yoğurulmuş olduğunu göstermiyor mu, bakın. Aman tutun kaçırmayın!.. Ahı silâhlarınızı vurun, yakın! Hın... buraya da fesat giranış demek! Hâkim, hâkim, sahtekâr herif, niçin kaçırdın onu?

EDGAR — Tanrı aklını korusun senin.

KENT — Ne acıklı Yarabbi, ne acıklı. Efendimiz, sabırlı olacağım, sabrı bırakmayacağım elden demistiniz, ne oldu?

EDGAR (*Kendi kendine*) — Hali o kadar

dokunuyor ki bana, göz yaşlarımı tutamıyacağım, ele vereceğim kendimi.

LEAR — Bakın şu küçük köpeklere bakın; nasıl havlıyorlar bana.

EDGAR — Korkma sen, Tom kafasını atar kovar onları. Hadi defolun köpekler!

*Ağzın ister beyaz olsun, ister kara
Dışın ısırısın, varsın zehirlesin
Çomar ol, tacı ol, ister ters bir melez
Zağar ol, samsun ol, ister kopoy
Tom bilir seni uluyup ağlatmaya
Çünkü söyle bir atıversem başımı
Fırlar kaçar köpekler ardlarına bakmadan.*

Dıdıdıdı... Gidelim hadi çarşıya, pazara, panayıre... Zavallı Tom'un çanağı bomboş.

LEAR — Sonra yarsınlar, açsınlar Regan'ın göğsünü! Yüreğini neler sarmış, bir baksınlar! Kalbleri kurutup katılaştıran şey nedir, çıkarsınlar ortaya. (*Edgar'a*) Seni de yüz atamız arasına, maiyetime alıyorum; yalnız elbisenin biçimi hoşuma gitmiyor; Acem kılığına benziyor; değiştir.

KENT — Uzanın şuraya efendim; biraz istirahat edin.

LEAR — Gürültü etmeyin... sss... gürültü etmeyin! Çekin perdeleri... hah söyle... Akşam yemeğini sabahleyin yeriz.

SOYTARI — Ben de öğleyin yatarım.

(*Gloucester girer*)

GLOUCESTER — Baksana arkadaş, efendim kral nerede?

KENT — Burada efendim... yalnız rahatsız etmeyin kendisini... aklımı kaybetti.

GLOUCESTER — Hayatı tehlikede, dostum; bir suikast hazırlandığını duydum. Onun için al kucağına onu, şurada bir sedye var, oraya yatır ve hemen Dover'e yollanın. Orada iyi kabul, himaye göreceksiniz. Yüklen efendini. Yarın saat geçirirseniz, onun da, senin de, kralı koruyup kurtarmak isteyenlerin de hayatı muhakkak yok olur. Hadi yüklen efendini, arkandan gel, hiç vakit kaybetmeden temin edilmesi gereken şeylere bir bakalım.

KENT (*Lear'e bakarak*) — İstirabın çok kettiği tabiat uyuyor. Bu uyku harap olan sinirlerinin, merhemi olabilirdi ama, şartlar devamına imkân vermezse şifa bulman güçleşir. (*Soytarıya*) Hadi yardım et, efendini taşıyalım. Sen de gel, kalma burada.

GLOUCESTER — Hadi, hadi, çabuk. (*Kent, Gloucester, Soyтары, Lear'i taşıyarak çıkarlar*)

EDGAR — Bizden daha büyük olanların bizim çektiğimiz acıları çektiğini görmekte, sefaletimizin yükünün ağır olduğunu pek düşünmeyiz. Yalnız başına ıstırap çeken, acıyı asıl ru-

hunda duyar; çünkü her türlü tasadan uzak şeyler, mesut olaylar artık geçmişte kalmıştır. Fakat, acıda arkadaş, ıstırapta ortak bulunca ruhun çilesi hafifler. Beni iki büklüm eden geyin kralın belini büktüğünü görünce çektiklerim ne kadar hafifliyor, tahammülüm ne kadar artıyor! Ona kızları etti edeceklerini, bana da babam, Hadi, Tom, düş yola gene! Büyükler arasındaki gürültülere kulak kabart; ama ancak iftiralarla kötüye çıkan adın, dürüstlüğüün isbat edilince, temize çıktığı ve itibarın iade edildiği zaman asıl hüviyetini meydana koy. Bu akşam ne olursa olsun, yeter ki kral sağ salim kurtulsun. Gizlenmek gerek, gizlenmek. *(Çıkar)*

YEDİNCİ SAHNE

(Gloucester'in gatasında bir oda)

Cornwall, Regan, Goneril, Edmund ve maiyet girerler

CORNWALL *(Goneril'e)* — Hemen kocanızın yanına dönün, bu mektubu verin: Fransız ordusu karaya çıktı. *(Maiyete)* Siz de o hain Gloucester'i bulun.

REGAN — Hemen assınlar haini!

GONERIL — Gözlerini oysunlar!

CORNWALL — Siz onu bana bırakın. Edmund, baldızımızla beraber gideceksiniz: o baban olacak alçaktan alacağımız intikamı görme-

meniz daha hayırlı olur. Albany'ye söyleyin, acele etsin, savaş hazırlıklarımı biran evvel bitirsin. Biz de bu yolda hareket edeceğiz. Ulaklarımız, habercilerimiz ikimizin arasında mekik dokuyacak. Güle güle sevgili kardeşim, güle güle Gloucester kontu. *(Oswald girer)* Kral nerede?

OSWALD — Gloucester buralardan uzaklaştırmış, efendim. Atlılarından otuz, otuz beş kişi kral uzun uzun aradıktan sonra şehrin kapısında bulmuşlar; ve Gloucester'in bazı adamlarıyla birlikte ona katılarak Dover'e yollanmışlar; orada silâhlı dostlar bulacaklarını söylemişler, efendim.

CORNWALL — Hanımın atlarını hazırlasınlar!

GONERIL — Allahısmarladık efendim, allahısmarladık kardeşim.

CORNWALL — Güle güle Edmund! *(Goneril, Edmund, Oswald çıkarlar)* Gidin o haini bulun; âdi bir hırsız gibi elini ayağını bağlayıp buraya getirin. *(Birkâç kişi çıkar)* Gerçi muhakeme etmeden ölüme çarpamayız ama bu sefer kudretimiz hiddetimizin hizmetinde olacak. Bu hareketim yerilebilir, ama aslâ önlenemez. Hey, kim var orada? Yakalanmış mı hain? *(Maiyetten birkâç kişi Gloucester'i getirirler)*

REGAN — Yakalanmış ya! Nankör köpek!

CORNWALL — Sımsıkı bağlayın o cılız kollarını!

GLOUCESTER — Ne istiyorsunuz benden efendimiz? Dostlarım, unutmayın misafirimsiniz, kötü bir oyun oynamayın bana.

CORNWALL — Bağlayın diyorum size!
(Bağlarlar)

REGAN—Sıka, daha sıkı. Alçak, hain seni!

GLOUCESTER — İnsafsız kadın, hain diyemezsin bana.

CORNWALL — Şu iskemleye bağlayın. Görürsün sen habisi! (Regan, Gloucester'in sakalını çeker, yolar)

GLOUCESTER — Çekme sakalımı! Tanrı hakkı için bu ağır hakarettir bana.

REGAN — Yurdunu satarken bu ağarmış sakalından da mı utanmadın?

GLOUCESTER — İğrenç mahlûk! çenemden yolduğun bu ak teller bir gün can bulup sana hesap sorarlar elbet. Siz benim misafirimsiniz; evinde bulunduğunuz adamın yüzüne o haydut ellerinizle nasıl tecavüz edebilirsiniz? Ne istiyorsunuz benden?

CORNWALL — Söyleyin bakayım, son günlerde Fransa'dan mektup aldınız mı?

REGAN — Kaçamaklı cevap yok ha, hakikati biliyoruz.

CORNWALL — Yurdumuza ayak basan o hainlerle ne tertipler kurdunuz?

REGAN — Deli kralı kime gönderdiniz, söyleyin.

GLOUCESTER — Evet, bir mektup aldım; ama gelişigüzel tahminlerden başka bir şey yoktu içinde. Yazan da tarafsız bir kişiydi, düşman değildi.

CORNWALL — Yalan!

REGAN — Düzen!

CORNWALL — Kralı nereye gönderdin?

GLOUCESTER — Dover'e.

REGAN — Neden? Emir almamış mıydın? Böyle bir şeyi ancak hayatın pahasına...

CORNWALL — Dur, neden Dover'e göndermiş onu söylesin.

GLOUCESTER — Beni böyle kısıvrak bağladıktan sonra saldırışlarınıza boyun eğmekten başka çare yok.

REGAN — Onu niçin Dover'e gönderdin, söylesene!

GLOUCESTER — Niçin mi? Çünkü zavalı ihtiyarın fersiz gözlerini o zalim tırnaklarıyla oyduğunu görmek istemedim; çünkü, krallık yağdı ile yağlanmış o mübarek vücudunu, vahşi kardeşinin kurt dişleriyle dişlemesini görmek istemedim. O gecenin cehennem karanlığında, başı açık, göğüs gerdiği fırtınada denizler bile

kabarıp göklere kadar çıkar, yıldızların ateşini söndürebilirdi; ama o zavallı, gökleri kudursunlar diye teşvik bile ediyordu. Böyle korkunç bir gecede kapıda kurtlar ulusaydı, kapıcıya seslenir: "aç kapıya, girsinler içeri," derdin. Bütün zalim hayvanlar da zaten böyle davranırdı. Ah, intikam tanrılarının sizin gibi evlâtların üzerine çullanacağı günü görürüm elbet.

CORNWALL — Aslâ göremiyeceksin alçak! O senin gözlerini ayaklarımla ezeceğim. Tutun şu iskemleyi!

GLOUCESTER — Allahından korkan yaradım etsin bana! Ne vahşet bu! Ah, zalim!

REGAN — Öbür gözünü de çıkar; biri ötekiyle alay eder sonra.

CORNWALL — Gör bakalım intikam tanrılarını şimdi.

I. UŞAK — Yeter artık, durun! Çocukluğumdan beri hizmetinizdeyim efendim; ve size en büyük hizmetimi şimdi "durun!" demekle yapıyorum.

REGAN — Sana ne oluyor, köpek!

I. UŞAK — Çenenizde sakal olsaydı yolarım bu yaptığınız için.

CORNWALL — Bu da ne demek? (*Kılıcını çeker; uşak da çeker*)

I. UŞAK — Gel öyleyse; kızgın kızgın dövüşmenin neye mal olacağını gör. (*Dövüşürler*)

REGAN — Ver kılıcını bana; bir köylü

böyle baş kaldırsın ha! (*Bir kılıç alır, uşağı arkasından vurur*)

I. UŞAK — Ah, ölüyorum! efendim, efendim, başlarına gelecek belâları görmem için bir gözün kaldı hiç olmazsa. Ah! (*Ölür*)

CORNWALL — Bir şey göremiyeceksin alçak! Akıtacağım gözüntü... Söndü mü son ışığın da ha?

GLOUCESTER — Ne ıstırap, ne karanlık!.. Edmund, oğlum, neredesin? Evlât kalbinde bütün kıvılcıklar alevlensin de bu vahşetin intikamını al.

REGAN — Hadi oradan, alçak hain! Sen den nefret eden bir kimseden medet umuyorsun. İhanetini o meydana çıkardı, o söyledi bize. Öyle iyi kişiler sana merhamet etmez.

GLOUCESTER — Ah budala, ah ahmak! Demek Edgar iftiraya uğradı! Tanrılar, tanrılar, affedin ettiklerimi; koruyun onu.

REGAN — Hadi atın şu herifi dışarı. Koklaya koklaya bulsun Dover yolunu. (*Gloucester'i biri çıkarır*) Nasılsınız efendim? Sararmışsınız.

CORNWALL — Yaralandım, Regan, gel benimle. Kapı dışarı edin o kör herifi, şu köleyi de atın gübrelige!.. Çok kan kaybediyorum.., bu yara da çok vakitsiz oldu.. ver kolunu. (*Çıkarlar*)

II. UŞAK — Bu adamın sonu iyiye varırsa

eğer, ben de kılın kıpırdamadan her cinayeti işlerim.

III. UŞAK — Bu kadını da eceliyle ölürse, bütün kadınlar canavar kesilir.

II. UŞAK — Gel, ihtiyar kontun peşinden gidelim. O deli dilenciye buluruz, yol gösterir ona. Hem serseri, hem kaçık olduğu için dilediğini yapabilir, kimse bir şey sormaz ondan.

III. UŞAK—Sen git; ben sargı ile biraz yumurta akı bulayım da, o kan içinde kalan yüzünü sararız. Allah yardımcısı olsun! (*Ayrı ayrı yerlerden çıkarlar.*)

DÖRDÜNCÜ PERDE

BİRİNCİ SAHNE

(*Fundalık*)

Edgar girer

EDGAR — Böyle olmak daha iyi; evet, hakir görülmek ama bunu bilmek, hakir görüldüğü halde sahte sözlerle okşanmaktan çok daha iyi. Bahttan zerre kadar nasip almayan, kaderin elinde beterin beteri bir hale düşen kimse hiç olmazsa ümidi kendine destek eder, hiçbir korku, hiçbir endişe duymadan yaşar. En acıklısı, yükseklerde iken olan değişiklik; kötü durumdakiler için her değişme iyiye doğrudur. Onun için selâm sana ey hava! kollarımın arasına alıp göğsüme basıyorum seni! O özsüz nefesle savurup sefalete sürüklediğin bu zavalının, rüzgârlarından da, boralarından da hiçbir korkusu yoktur. (*Ihtiyar bir adamın kolundan tuttuğu Gloucester girer*) Aa babam! Hem de bir dilenci gibi! Ah dünya! O değişken tabiatın bizi nefret ettirmeseydi senden, hayat, yaşlılığa, ölüme boyun eğer miydi hiç?

IHTİYAR — Ah efendim; babamın zamanından beri, seksen senedir çiftliğinizde çalışıyorum.

GLOUCESTER — Git dostum, git; bırak beni; yardımının bana hiçbir faydası yoktur, sana zarar getirebilir.

IHTİYAR — Yolunuzu göremiyorsunuz ama.

GLOUCESTER — Benim artık yolum yok ki göze ihtiyacım olsun. Zaten gördüğüm zaman da ayak sürçüp yuvarlandım. Varlık çok kere aşırı bir emniyet veriyor insana; yokluk ise yararımıza oluyor. Ah Edgar, yavrum benim, aldatılan baban öfkesini seninle besledi; ölmeden evvel seni ellerimle dokunarak bir görebilseydim, gözlerime tekrar kavuştum derdim.

IHTİYAR — Hey, kim var orada?

EDGAR (Kendi kendine) — Kim başına gelenler için “bundan beteri olamaz” diyebilir? İşte beterin beteri!

IHTİYAR — Zavallı Tom’muş, kaçık Tom!

EDGAR — Ama ben bundan da beteri olabiliydim. Onun için “bakın, işte beterin beteri var” diyebildiğimiz müddetçe ümidi elden bırakmamak gerekir.

IHTİYAR — Nereye gidiyorsun arkadaş ?

GLOUCESTER — Dilenci mi?

IHTİYAR — Hem dilenci, hem kaçık.

GLOUCESTER — Biraz akli olsa gerek, yoksa beceremezdi dilenmeyi. Ben dün geceleri fırtınada böyle bir kimse gördüm de, insan toprak kurdundan başka bir şey değilmiş diye dü-

şündüm. Sonra oğlum aklıma geldi, pek dost değildim onunla o zaman. Ama sonra neler öğrendim.., Tanrıların gözünde muzip çocukların elindeki sinekler gibiyiz, bizi keyifleri için öldürüyorlar.

EDGAR (Kendi kendine) — Nasıl olmuş bu? Acının karşısına deli taklidi yaparak çıkmak hazin bir iş! Hem kendini, hem başkalarını kudurup üzmetten başka bir şey değil. *(Yüksek sesle)* Tanrı korusun sizi, efendim.

GLOUCESTER — O çıplak adam mı?

IHTİYAR — Evet efendim.

GLOUCESTER — Öyle ise rica ederim, bana git. Yalnız bu zavallı çıplağa giyecek bir şey getirmeni isteyeceğim: bize Dover yolunda, iki üç kilometre ötede yetişebilirsen, eski hukukumuzda dayanarak bunu rica ediyorum senden. Bana o yol gösterecek artık.

IHTİYAR — Aman efendim delidir o.

GLOUCESTER — Zamanımızın yarası bu: körlere deliler yol gösteriyor. Hadi, dediklerimi yap; yahut, istediğin gibi hareket et, yalnız git buradan.

IHTİYAR — Ona en iyi elbiselerimi getireceğim, ne olursa olsun. *(Çıkar)*

GLOUCESTER — Hey, buraya bak, çıplak adam!

EDGAR — Zavallı Tom donuyor.. *(Kendi kendine)* Bu oyuna artık devam edemeyeceğim.

GLOUCESTER — Buraya gel arkadaş!

EDGAR (*Kendi kendine*) — Ama devam etmem de lâzam. (*Yüksek sesle*) Tanrı o güzel gözlerine şifalar versin, kan içindeler.

GLOUCESTER — Dover yolunu biliyor musun?

EDGAR — Hem de nasıl? Geçitleri, kapıları, at ve yaya yollarını hep bilirim. Zavallı Tom korkudan aklını oynattı; iyi insanların oğlu, tanrılar seni kara şeytandan korusun! Beş şeytan birden zavallı Tom'un içine giriverdi: Şehvet sultanı Obidicut; dilsizler şahı Hoberdidance; hırsızlar hükümdarı Mahu; kaatiller kralı Modo, ve yapmacıklar sultanı Flibbertigibbet. Bu sonuncusu oda hizmetçilerini de ele geçirmiş. Onun için tanrılar seni korusun!

GLOUCESTER — Al şu keseyi! Gökerin saldıdığı belâlar seni öylesine ezmiş ki, bahtın her sillesini sineye çekiyorsun. Hadi al; bak benim felâketim sana biraz olsun saadet verecek. Tanrılar, siz de böyle yapın! Bolluk içinde yüzüp zevkten başka bir şey düşünmeyen, kanunlarınızı kendilerine köle eden, hisleri köriendiği için görmek istemeyen insanlar, kudretinizin tadını tatsınlar da bu ölçsüzlük ortadan kalksın, herkes ihtiyacı kadarını elde etsin. Dover'i iyi biliyor musun?

EDGAR — Evet efendim.

GLOUCESTER — Orada bir kayalık var

dır; yüksek ve sarkık tepesi, sınıriadığı denize dehşetle bakar. Beni onun tam kenarına götürürürsen, sefaletini, üzerimde taşıdığım çok kıymetli bir şeyle gideririm... ondan sonra da yol gösterene ihtiyaç kalmayacak.

EDGAR — Ver elini; zavallı Tom sana kılavuzluk etsin! (*Çıkarlar*)

İKİNCİ SAHNE

(*Albany'nin çatosu önünde*)

Goneril ile Edmund girerler

GONERIL — Evime hoş geldiniz, efendim. Uysal kocamın bizi yolda karşılamamasına doğrusu hayret ettim. (*Oswald girer*) Efendiniz nerede?

OSWALD — İçerde efendim; ama kendilerini çok değişmiş buldum. Karaya çıkan ordu-
dan bahsettim: güldü; sizin yolda olduğunuzu söyledim: "Ne yapalım!" dedi. Gloucester'in ihanetinden ve oğlunun sadakat ve hizmetinden bahsettim; bana "budala" dedi, her şeyi ters yüz ettiğimi söyledi. Hoşuna gitmemesi gereken şeylerden hoşlanıyor görünüyor; hoşlanması gereken şeylerden de tiksiniyor.

GONERIL (*Edmund'a*) — Öyleyse yapılacak bir şey yok. Ruhuna sinen korkaklık elini, kolunu bağlamış; mukabele etmek zorunda kalacağı hakaretleri anlamamazlıktan geliyor. Yol-

da konuştuğumuz gerçekleşebilir Edmund. Siz, hemen Cornwall'ın yanına dönün; adamlarını toplayın, kuvvetlerinin başına geçin. Ben burada kocamla silâh değiştireyim bari: efendimin eline gergefimi vereyim. (*Oswald'ı gösterir*) Bu sadık adanım aramızda postalık eder. Kendi yararımıza her fedakârlığı göze alırsanız, çok geçmeden sevgili hanımınızdan bir haber gelir size belki! Alın bunu... sss... söz istemem (*bir hediye verir*) eğin başımızı; bu öpücük, eğer dili olsaydı, cesaretinizi coşturup göklere kadar şahlandırırdı. Anla beni. Hadi yolun açık olsun!

EDMUND — Ölüm saflarında bile bütün kalbimle sizinim!

GONERIL — Güle güle benim sevgili Gloucester'im. (*Edmund çıkar*) Ah, erkekten erkeğe ne fark var, Yarabbi! Kadınlık, bütün nimetleriyle kulun kölen olsun senin! Kocam olacak o ahmak bedenimi zorbalıkla kendine râm ediyor.

OSWALD — Hanımefendi, Dük hazretleri! (*Albany girer*)

GONERIL — Bir zamanlar değer verirdin bana!

ALBANY — Ah Goneril, sert rüzgârların yüzüne savurduğu toz toprak kadar bile değerim yok senin. Tabiatından ürküyorum artık. Varlığının kaynağını hor gören kimse, yolunda engel, sınır tanımaz. Özünü aldığı gövdeden ken-

dini çekip koparan dal kurumaya mahkûmdur; kuruyunca da yakıp yok etmek için kullanılır.

GONERIL — Aman, bırak şu saçma sapan lâfları!

ALBANY — Akıl, fazilet ancak iğrenç kişilerin gözünde iğrençtir. Murdar mahlûklar ancak birbirilerine şirin görünür. Ah o yaptıklarınız! Evlât gibi değil de, yırtıcı kaplanlar gibi hareket ettiniz. Kudurmuş bir ayının bile elini yalayacağı bir babayı, o yaşlı, o mübarek adamı, vahşice, alçakça deli ettiniz. Kardeşim Cornwall gibi bir insan, kraldan bu kadar nimet gören bir prens buna nasıl müsaade etti? Tanrılar bu kahpece cinayetlerin önünü almak için maddeleşmiş elçilerini hemen yeryüzüne göndermezlerse, gün gelecek, insanlar deniz canavarları gibi birbirilerini parçalayıp yutacaklar.

GONERIL — Yufka yürekli ödle! Uzat yanağını vursunlar tokatı, uzat başını yağdırınlar hakareti! Şeref nedir, neye katlanılır, neye katlanılmaz gözlerin görmez oldu. Hiyanetlerini gerçekleştirmeden cezalarını gören hainlere merhamet edenlerin budalalar olduğunu anlamaz oldun. Hani senin davulların? Fransa kralı, hiçbir ses çıkmayan ülkemizde sancaklarını açmış, başında sorguçlu miğferi sana meydan okuyor; sen, fazilet budalası ukalâ, kılını kıpırdatmıyorsun, "ah, niçin böyle yapıyor, niçin?" diye yakınıp duruyorsun.

ALBANY — Kendine bir bak, şeytan. İb-

lise öz olan o çarpıklık bir kadında ne de iğrenç oluyor!

GONERIL — Hadi, ahmak!

ALBANY — Ah iblis, kadınlığını gizlemesini bilen şeytan; bari utan da o canavar suratını takınma. Şu elleri, damarlarımda kaynayan kana alet etmek yakışsaydı bana, kemiklerini çatır çatır kırar, etlerini parça parça ederdim. Neyse ki, şeytan olduğunu bildiğim halde kadınlık kıbğın koruyor seni.

GONERIL — Aman aman, ne de erkekleştin böyle! *(Bir posta girer)*

ALBANY — Ne var?

POSTA — Cornwall dükü öldü efendim. Gloucester'in öteki gözünü de oyacağı sırada uşağı öldürdü.

ALBANY — Gloucester'in gözleri mi?

POSTA — Evet efendim; büyütmesi olan bir uşak, duyduğu merhametin tahrikiyle, efendisinin bu hareketine engel olmak istedi, kılıcını çekti; dük de gazaba gelerek üzerine saldırdı ve başkalarının da yardımıyla uşağı yere serdi. Fakat bu ara ölümüne sebep olan yarayı almıştı.

ALBANY — Ey âdil tanrılar, yeryüzünde işlenen cinayetlerin böyle hemen intikamını almanız varlığımızın şaşmaz delilidir. Zavallı Gloucester! İki gözünü de mi kaybetti?

POSTA — İkisini de efendim. *(Goneril'e)* Bu mektubu kardeşiniz gönderdi, hemen cevap istiyor efendim.

GONERIL (Kendi kendine) — Bir bakıma iyi oldu bu; ama kardeşim şimdi dul kaldı, Gloucester'im de şimdi onun yanında; hayalimde kurduğum o yapı, tahammül edilemez bir hal alacak hayatımın üzerine yıkılabilir! Bir bakıma da haber o kadar acı değil.. *(Yüksek sesle)* Okuyayım, cevap veririm. *(Çıkar)*

ALBANY — Gözlerini çıkarırlarken oğlu nerede idi?

POSTA — Hanımla buraya gelmişti.

ALBANY — Ama burada yok şimdi.

POSTA — Evet efendim, dönüyordu, yolda rasladım.

ALBANY — Haberi var mı bu vahşetten?

POSTA — Var efendim; zaten babasını o ele verdi; verecekleri cezada istedikleri gibi hareket etmeleri için de evden ayrıldı.

ALBANY — Ah Gloucester, Gloucester! Krala gösterdiğin sevgiye şükran borcumu ödemek, gözlerinin de intikamını almak boynumun borcu olsun. Gel benimle arkadaş, daha bildiğin ne varsa söylersin. *(Çıkarlar)*

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(Dover yakınlarında Fransız ordugâhı)

Kent ile bir asilzade girerler

KENT — Fransa kralı böyle niçin birden -
bire geri döndü, sebebini biliyor musun?

ASILZADE — Yarı bırakmış olduğu bir devlet işi; buraya geldikten sonra anlaşılmiş; ve memleket için öyle korkunç ve tehlikeli bir hal almaya elverişli imiş ki kendisinin bizzat orada bulunması zarureti başgöstermiş.

KENT — Kumandayı kime bıraktı?

ASILZADE — Mareşaline, Monsieur La Far'a.

KENT — Götürdüğünüz mektubu kraliçe nasıl karşıladı, teessür alâmeti gösterdi mi?

ASILZADE — Evet; mektubu aldı; önüm -
de okudu. Arasıra o güzel yanağından büyük bir yaşın yuvarlandığını gördüm; ama isyan edip onu hüküm altına almak isteyen heyecanına hâkim olduğu anlaşılıyordu.

KENT — Demek müteessir ordu!

ASILZADE — Evet ama aşırı derecede de -
ğil. Sabır ile keder, onun ruh güzelliğini hangisi daha iyi belirtecek diye, mücadele halinde idi. Yağmur yağarken güneş açtığını da görmüş -
tünüz; göz yaşlarıyla tebessümü de işte böyle bir şeydi, ama daha güzel. Olgun dudaklarında

titreşen tatlı, küçük tebessümler, gözlerinden, elmaslardan damlayan inci taneleri gibi akan göz yaşlarının farkında değil gibiydi. Kısacası, keder, ona olduğu kadar başkalarına da yakış -
saydı, herkesin peşinde koşacağı değerli bir nesne olurdu.

KENT — Bir şey söyledi mi?

ASILZADE — Bir iki kere, zorlukla "Ba -
ba!" diyebildi: göğsü sıkışıyormuş gibi, iç çe -
kerek... Sonra "Kardeşlerim! kardeşlerim! ka -
dınlığım yüzkarası! Kent! Baba! Kardeşlerim!
Ne, fırtına da mı? Hem de gece! Merhamet kal -
madı mı bu dünyada?" diye hıçkırdı; ve o ilâhi gözlerinden dökülen mukaddes su ile hıçkırıkla -
rını yıkayıp dindirdikten sonra kederiyle başba -
şa kalmak üzere çıktı, gitti.

KENT — Evet, tabiatımıza hâkim olan gök
yüzündeki yıldızlardır. Yoksa aynı çiftten bu
kadar değişik evlâtlar nasıl çıkabilirdi? Ondan
sonra hiç görüşmediniz mi?

ASILZADE — Hayır.

KENT — Kral Fransa'ya dönmeden evvel
mi görüşmüştünüz?

ASILZADE — Hayır efendim, sonra.

KENT — Pekâlâ. Zavallı Lear artık Do -
ver'de. Aydın anlarında, niçin buraya geldiği -
mizi hatırlıyor, ama kızını görmeğe bir türlü
karar veremiyor.

ASILZADE — Neden efendim?

KENT — Bir türlü yenemediği bir utanç engel oluyor buna. Gösterdiği katı yüreklilik, kızını babanın hayır duasından mahrum edişi, yabancı diyarlarda tesadüflere terketmesi, onun kutsal haklarını o canavar kızlarına vermesi, bütün bunlar yüreğini öyle bir zehirle kemiriyor ki utancın ateşiyle Cordelia'ya yanaşamıyor.

ASİLZADE — Yazık, zavallı adam!

KENT — Albany ile Cornwall'ın kuvvetlerinden bir haber var mı?

ASİLZADE — Harekete geçmişler efendim.

KENT — Sizi efendimiz Lear'ın yanına götürüp bırakacağım, kendisine bakarsınız. Daha bir müddet gizli kalmam için mühim bir sebep var; ama kim olduğum meydana çıkınca, benimle arkadaşlık etmekten pişman olacaksınız. Rica ederim benimle gelin. *(Çıkarlar)*

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Dover yakınlığında Fransız ordugâhı)

Davul, bayraklar... Cordelia, doktor, subaylar girer

CORDELIA — Evet babam! Biraz evvel raslamışlar... Dalgahı denizler gibi coşkun, bağıra bağıra şarkı söylüyormuş; baldıran, guha çiçeği, ısırgan, delice ve besleyici ekinleri saran yaban otlarından bir çelenk varmış başında. Yüz

kişi çıkarın: ekinlerin baş verdiği tarlaların her köşesini tarasınlar; onu bulup buraya getirsinler. *(Bir subay çıkar)* Aklını başına getirebilmek için insan bilgisinin elinde bir şey var mı? Onu iyi edene bütün malımı mülkümü veririm.

DOKTOR — Çaresi var efendim. Tabiatın süt anası istirahatıdır; onun mahrum olduğu da bu. Acı ve ıstırapı uyutabilen birçok otlar temin edilebilir.

CORDELIA — Ey tabiatın mukaddes sırtarı, toprağın daha bilinmeyen şifalı bitkileri, sizi göz yaşlarım ortaya çıkarsın da bu iyi insanın derdine derman olun. Arayın onu, iyice arayın! Yol gösterici değerlerden mahrum kalmış hayatımı, şiddetli bir buhran anında yok etmesinden korkuyorum. *(Bir posta girer)*

POSTA — Haber var efendim: Britanya kuvvetleri Dover'e doğru ilerliyor.

CORDELIA — Bunu bekliyorduk zaten; hazırlıklarımızı da ona göre yaptık. Ah, sevgili babacığım! Senin uğrunda çırpınıyorum böyle! Senin için döktüğüm yalvarıcı göz yaşları, tuttuğum matem asıl Fransa kralını merhamete getirdi. Silâhlarımızı harekete getiren kuvvet boş bir ihtiras değil, sana olan sevgim, derin sevgimdir; bizim yaşlı babamızın hakkı dâvasıdır. Yakında kavuşurum sana inşallah. *(Çıkarlar)*

BEŞİNCİ SAHNE

(Gloucester'in şatosunda bir oda)

Regan ile Oswald girerler

REGAN — Kardeşim Albany'nin kuvvetleri harekete geçti mi?

OSWALD — Geçti efendim.

REGAN — Kendisi başlarında mı?

OSWALD — Evet efendim, ama epey müşkül oldu bu; kız kardeşiniz muhakkak daha iyi bir asker.

REGAN — Lord Edmund efendinle görüşmedi mi evde?

OSWALD — Görüşmedi efendim.

REGAN — Kardeşim neden mektup yazdı ona acaba?

OSWALD — Bilmiyorum efendim.

REGAN — Böyle acele gidişi mühim bir iş için olsa gerek... Gloucester, gözleri oyulduktan sonra bırakılmamalı, öldürülmeliydi; hata oldu bu; nereye gitse herkesi aleyhimize çeviriyor. Edmund galiba babasının sefaletine acıyarak onun o karanlıklar içindeki hayatına son vermeğe gitti; aynı zamanda düşmanın kuvvetini de öğrenmeye.

OSWALD — Gidip onu bulmam, mektubu vermem lâzım efendim.

REGAN — Bizim kuvvetler yarın harekete geçiyor; yollar tehlikelidir, kal burada.

OSWALD — Kalamam efendim: hanımım, verdiği işi hemen yapmamı bilhassa emrettiler.

REGAN — Edmund'a neden mektup yazıyor? İstediyini sen söyleyemez miydin ona? Ama betliki de... Yoksa bazı şeyler mi... Ne bileyim ne! Ver mektubu açayım, sevgimi kazanırsın.

OSWALD — Aman efendim, bunu yapmaktansa...

REGAN — Biliyorum hanımın kocasını sevmiyor, eminim buna. Daha geçen gün burada iken asıl Edmund'a sevgi dolu gözlerle, tuhaf tuhaf, mânalı mânalı bakıyordu. Her sıvrımı sana açar o, biliyorum.

OSWALD — Bana mı efendim?

REGAN — Ne söylediğimi bilirim ben; senden sır saklamaz, eminim. Onun için sana tavsiye ediyorum, söyleyeceklerime dikkat et: kocam öldü benim; Edmund'la konuşup anlaştık; hanımından ziyade bana uygun o; gerisini sen çıkar artık. Edmund'u bulursan bunu ona ver, rica ederim. Hanımına da bu dediklerimi söyleyince, rica et, aklını başına toplasın. Hadi güle güle. O hain körden bir haber alırsan, unutma, onu gebertecek olan lütuf ve teveccühlerimizi kazanacaktır.

OSWALD — Ah, bir raslasam ona efendim.

dim; hangi tarafa hizmet ettiğimi görürsünüz o zaman.

REGAN — Güle güle. (*Çıkarlar*)

ALTINCI SAHNE

(*Dover civarında kır*)

Gloucester ve köylü kayafetinde Edgar girerler

GLOUCESTER — O kayalığın tepesine ne zaman varacağız?

EDGAR — İşte çıkıyoruz ya! bakın ne kadar zorluk çekiyoruz.

GLOUCESTER — Yer bana düzmüş gibi geliyor.

EDGAR — Son derece dik... Dinleyin! Denizin gürültüsünü işitiyor musunuz?

GLOUCESTER — Yoo, hiçbir şey işitmiyorum.

EDGAR — Demek gözlerinizin acısı öteki duyularınızı da zayıflatıyor.

GLOUCESTER — Her halde öyle olacak... Baksana buraya; sesin değişmiş gibi geliyor bana; eskisinden daha özlü, daha düzgün konuşuyorsun.

EDGAR — Yanlıyorsunuz efendim; kıyafetimden başka hiçbir değişiklik yok bende.

GLOUCESTER — Bilmem, bana daha iyi konuşuyorsun gibi geldi de.

EDGAR — İşte geldik efendim! Yaklaşım biraz... Tamam.. Durun şimdi. Bu kadar derinlere bakmak ne korkunç, ne baş döndürücü bir şey! Uçurumun yarı yerinde uçan kargalar, mayıs böcekleri kadar ufalmış.. Kayalar ortasında bir adam sarkmış rezene topluyor, ancak bir insan başı kadar büyük.. Korkunç zanaat! Sahilde dolayan balıkçılar, farelere benziyor; uzaklarda demirli büyük gemi, sandalı kadar; sandalı da, ancak zorla seçilebilen bir şamandıra kadar küçük! Boğuk gürültülerle sahildeki sayısız çakılları dögen dalgaların sesi bu kadar yüksekte duyulmuyor. Bakamıyacağım artık; başım döner, gözlerim kararır da yuvarlanırım diye korkuyorum.

GLOUCESTER — Durdüğün yere götür beni.

EDGAR — Elinizi verin. İşte tam uçurumun kenarındasınız. Bana dünyaları verseler aşağı atlamam.

GLOUCESTER — Elimizi bırak.. Al sana bir kese daha dostum. İçinde bir fakiri pekâlâ sevindirecek bir mücevher var; perilerle tanrılar hayrını gösterebilirsin onun sana! Hadi şimdi çekil.. Veda et.. Buradan uzaklaştığımı duyayım.

EDGAR — Tanrıya emanet olun efendim.

GLOUCESTER — Eksik olma!

EDGAR (*Kendi kendine*) — Şifa bulması için ümitsizliğiyle böyle oynuyorum.

GLOUCESTER — Ey kudretli tanrılar, bu dünyadan vazgeçiyorum artık! ve huzurumuzda, ıstırabımı, tevekkülle üzerimden silkip atıyorum. Karşı konamaz iradenize isyan etmeden bu acıya dayanabilseydim, şu hayat artığının titrek ışığı kendi kendine sötünceye kadar beklerdim. Edgar sağ ise, size emanet ediyorum. Hadi arkadaş, allahusmarladık!

EDGAR — İşte gidiyorum, allahusmarladık! (*Gloucester kendini ileri doğru atar ve yere düşer*)

EDGAR — Nasıl oluyor bilmiyorum ama bazan sadece bir düşünce, bir hayal insanın elinden hayat denen o serveti alveriyor; hayat da buna boyun eğiyor. Sandığı yerde olsaydı şimdi çoktan ölmüştü. Hey arkadaş! Ölü müsün, diri misin? İstiyor musun? Konuşsana! (*Kendi kendine*) Böyle de ölebilirdi ya... Ama hayır, yaşıyor, kendine geliyor... Siz kimsiniz efendim?

GLOUCESTER—Çekil; bırak beni öleyim!

EDGAR — Tüyden, kıldan başka herhangi bir şey bu kadar yükseklerden düşünce yumurta gibi paramparça olurdu. Halbuki sen nefes alıyorsun, hayal değilsin, bir yerin kanamıyor, konuşabiliyorsun, sapaşağlamsın. Dikine düşüğün yerin yüksekliği uçuca ekli on gemi direğinden daha fazla. Yaşaman bir mucizedir, dostum, Konuşsana!

GLOUCESTER — Ben düştüm mü, düşmedim mi?

EDGAR—Düştün ya, hem de bu tebeşir kayaların korkunç tepesinden düştün. Başını kaldır da bir bak; tepedeki tiz sesli tarla kuşunu ne işitirsin, ne de görebilirsin; hadi bir bak.

GLOUCESTER — Gözlerim yok ki baka-yım! Sefalet kendini ölümle ortadan kaldırmak nimetinden de mi mahrum? Halbuki zorbanın gazabını, o mağrur iradesini boşa çıkarmak için sefaletin elinde tek tesellidir bu.

EDGAR — Elini ver bana.. Hadi kalk... Hah söyle... Kuvvet var mı bacaklarında? Ayakta durabiliyorsun işte.

GLOUCESTER — Evet, evet.

EDGAR — Harikulâde bir şey bu... O kayanın tepesinde yanından biri ayrıldı, kimdi o?

GLOUCESTER — Zavallı, bahtsız bir dilenci.

EDGAR — Aşağıdan bakınca gözleri iki dolgun ay gibi göründü bana; bin tane burnu, dalgalı denizler gibi kıvrımlı boynuzları vardı... Muhakkak bir şeytandı o. Onun için, bahth adam, insanoğlunun imkânsız saydığı şeyleri yaparak kendilerine şerefler ören âdil tanrılara şükret, onlar korudu seni.

GLOUCESTER — Bundan böyle ıstırabıma katlanacağım; o kendisi "yeter artak, yeter!" diye haykırıp dininceye kadar katlanacağım. Şimdi her şeyi hatırlıyorum. O bahsettiğin şeyi insan sanmıştım ben... Gerçi iki de bir

"şeytan, şeytan" diyip duruyordu... Beni tepeye
getirdi.

EDGAR — Endişe etmeyin efendim, sabır-
lı olun. Bu gelen kim? (*Lear, yaban çiçekleriyle
garip bir şekilde bezenmiş olarak girer*) Aman
Yarabbi! Sağlam bir akıl insanı hiçbir zaman
böyle bir kılığa sokamaz.

LEAR — Para bastım diye kimse kılma
dokunamaz benim; kralım ben!

EDGAR — Yürekler acısı bir manzara.

LEAR — Tabiat sanattan üstündür bun-
da... Al bakalım paranı asker!... Şu herif yayını
bostan korkuluğu gibi tutuyor... Şöyle uzun bir
ok yerleştir bakayım yaya! Bakın, bakın, bir fa-
re, ssss... şu kızarmış peynir işini görür onun.
İşte eldivenim, deve meydan okuyorum!.. Mız-
raklar ilerlesin!.. Oooo, ne de güzel uçtu, kuş
gibi; tam da hedefte... vınnnnnn... Parolayı ver!

EDGAR — Tatlı kekik!

LEAR — Geç!

GLOUCESTER — Bu ses yabancı gelmiyor
bana.

LEAR—Ah, Gonerill! Ak sakala bunu yaptın
ha! Bana köpekler gibi yaltaklandılar; çenemde
daha tüy bitmeden sakalımda ak teller olduğunu
söylediler. "Evet" dediğime "evet", "hayır" dedi-
ğime "hayır" derlerdi; tanrı buyruğuna da ay-
kırı idi bu... Ama yağmurlar iliklerime işleyip
rüzgârlar bana çene attığı gün, gök gürlütü-

leri emirlerime boyun eğip susmayınca, kokula-
rını aldım onların, ne mal olduklarını anladım...
Hadi oradan, sözlerine inanılmaz onların... Bana
"her şeysin" dediler... Yalan... baksanıza ateşler
içinde kıvranyorum da elimden bir şey gelmi-
yor.

GLOUCESTER — Evet bu sesi tanıyorum
ben; kral değil mi bu?

LEAR — Kral ya, tepeden tırnağa kadar
kral! Etrafa şöyle kaşlarımı çatıp bir göz gezdir-
dim mi, bak tebaam nasıl tırtır titriyor! Şu ada-
mın hayatını bağışlıyorum. Suçun neydi senin?
Zina mı? Ölmeyeceksin; zinadan ölünmez. Yoo...
Çalıkuşu da vermiş kendini buna; küçük yaldızlı
böcekler de gözümün önünde dumadan çiftleşti-
yor. Bırakın çiftleşme alsın yürüsin! Gloucester'in
piç oğlu babasına, meşru bir yatağın yor-
ganları arasında peydahladığım kızlarımdan
çok sevgi gösterdi. Hadi şehvet iş başına! Her-
kes alt alta, üst üste... Bana asker lâzım. Şu gü-
lümsiyen kadını görüyor musunuz? Baştan aşağı
yapmacık; yüzüne bakın, belden aşağısı buz
kesmiş samırsınız; faziletin mahcupluğuna bü-
rünmüş, zevk sözü edilince irkiliyor... Ama az-
mış aygırlar bile zevke onun kadar iştiha ve
hararetle koşmazlar. Üst tarafları kadındır on-
ların ama alt tarafları hayvandır; bellerinden
yukarısı tanrılarındır ama aşağısı şeytanın ma-
lıdır... Cehennem, zulmet, kükürt kuyuları, alev
alev ateşler, kaynar sular, pis kokular hep, hep

oradadır... Püf... Püf... (*Gloucester'e*) Eczacı başı, biraz misk kokusu ver bana; düşüncelerimi temizliyeyim. Al paranı!

GLOUCESTER — Müsaade edin de şu eli öpeyim

LEAR — Dur, evvelâ söyleyim, elim mezar kokuyor.

GLOUCESTER — Heyhat, tabiatın hara-bolmuş eseri! Demek şu koskoca âlem de günün birinde böyle bir hiç olup gidecek. Beni tanıyor musun?

LEAR — Gözlerini iyi hatırlıyorum. Ne o? Göz mü ediyorsun bana? Yoo, ne yaparsan yap kör Kupidon, ben artık âşık olacak değilim. Hem sen gel şu yazıya bak, nasıl meydan okuyorlar bana bir gör.

GLOUCESTER — O yazının her harfi bir güneş olsa bir tanesini bile göremem.

EDGAR (Kendi kendine) — Bunları biri anlatsaydı bana, inanmazdım; şimdi gözlerimle görüyorum da yüreğim paralanıyor.

LEAR — Okusana!

GLOUCESTER — Nasıl okuyayım, göz çukurlarımla mı?

LEAR — Haaa... anladım... başında göz yok, kesende de para, değil mi? Demek göz çukurların bomboş, kesenin de dibi delik; gene de dünyanın halini görüyorsun, öyle mi?

GLOUCESTER — Hissimle görüyorum efendim.

LEAR — Ne, deli misin sen? Dünyanın hali gözsüz de görülebilir; kulaklarınla bak. Şu hâkim, şu zavallı hürsıza nasıl sövüp sayıyor bir bak, Gel kulağına söyleyeyim: şu ikisinin yerlerini şöyle bir değiştiriver. Hah, şimdi söyle bakalım: hangisi hürsüz, hangisi hâkim? Bir çiftlik köpeğini dilenciye havlarken hiç gördün mü sen?

GLOUCESTER — Evet efendim.

LEAR—Zavallı dilencinin köpeğin önünden kaçtığını da gördün elbet! Hah işte burada iktidarın heybetli bir timsalini görebilirsin: makamında köpeğe itaat gerek! Hey zaptiye! Alçak herif! Çek şu kanlı elini! O orospuyu ne kırbağlayıp duruyorsun? Sen kendi sırtını aç da kırbaçla! Onu dövmene sebep olan şeyi sen onunla yapmak için yapıp tutuşmuyor musun? Faizci kendini dolandıranı idam ettirir; lime lime elbiseler en küçük kusurları bile meydana kor; kürklü cübbeler her ayıbı örter. Günahına altın kaplat, adaletin kudretli kılıcı bir şey yapamadan kırılır; paçavralara sar, bir çücenin saman göpü bile onu deler geçer. Kimse suçlu değildir. kimse! Herkesin kefilî benim; suçlayanların ağızını kapamasını bilirim ben, Sen kendine cam göz al, dostum; ve âdi bir politikacı gibi görmediğini görür gibi yap.. Hadi çekin çizmelerimi... Daha kuvvetli... Daha kuvvetli... Hah söyle.

EDGAR — Aman Yarabbi! Deli saçması yanında akıllı sözler; delilik içinde akıllılık!

LEAR — Başıma gelen felâketlere ağlamak istiyorsan, benim gözlerimi al. Ben seni çok iyi tanıyorum: adın Gloucester'dir senin. Ne yapalım, tevekkül gerek! Bu dünyaya ağlayarak geldik; biliyorsun: havayı ilk defa ciğerlerimize çekince nasıl cıyak cıyak bağıırırız! Sana bir ders vereyim ben, dinle!

GLOUCESTER — Allahım, Allahım!

LEAR — Doğduğumuz zaman bu deliller sahnesine çıktığımız için ağlarız... Doğrusu güzel bir şapka!.. Süvari atlarının ayaklarına böyle çuha sarmak ne ustalıklı bir harb hilesi olur... Deneyeyim bunu... ve o damatlarımı bir bastırdım mı... ah... işte o zaman vur, kır, kes, öldür... (Birkaç kişi ile bir asilzade girer.)

ASİLZADE — İşte burada... bırakmayın! Efendimiz, çok sevgili kızınız...

LEAR — Kurtaracak kimse yok mu beni? Ne, esir mi oldum? Bahtım elinde oyuncak olmak için doğmuşum meğer... Bana iyi muamele edin, kurtuluş paramı verirler. Her şeyden önce, Allah rızası için bir hekim beynimden yaralıyım.

ASİLZADE — Her istediğiniz yerine getirecektir efendim.

LEAR — Kimse yardıma gelmiyor mu? Yalnız başıma mı kaldım? Bu hal insanı göz yaşlarına boğar ve gözlerini bahçe kovaları gibi, evet, sonbahar tozlarını yatıştırır diye kovalar gibi kullandırır. Yabanlığını giymiş, çi-

çeği burnunda bir güvey gibi, neşe ve keyif içinde öleceğim. Neden olmasın? Kralım ben; bunu biliyor musunuz siz?

ASİLZADE — Evet efendim, büyük bir kralımız.. bizler de kulunuzuz sizin.

LEAR — Ha, demek iş işten geçmiş değil daha! Gelin öyleyse, yakalamak istiyorsanız kovalayıp tutun.. tut.. tut.. tut... (Koşarak çıkar, peşinden giderler)

ASİLZADE — En bayağı, en sefil mah-lûkta bile yürekler acısı bir hal; bir kralda insan söyleyecek söz bulamıyor. Ama senin öyle bir kuzın var ki Lear, bütün insanlığı, öteki kızlarının buluşturduğu lânetten kurtarıyor.

EDGAR (Asilzadeye) — Selâm size efendim!

ASİLZADE — Sizi de tanrılar korusun! Bir şey mi istediniz?

EDGAR — Yakında bir muharebe olacak mı, işittiniz mi?

ASİLZADE — Tabii, herkesin bildiği şey bu; kulağı olan herkesin duyduğu şey.

EDGAR — Müsaadenizle bir şey daha sorayım: ötekilerin ordusu yakınlarda mı?

ASİLZADE — Çok yakınlarda, ve hızla yol alıyor; bir saate kalmaz esas kuvvetler görünür.

EDGAR — Teşekkür ederim efendim, soracağım buydu.

ASILZADE — Kraliçe, bazı sebeplerle burada kaldı; fakat ordusu harekete geçti.

EDGAR — Teşekkür ederim efendim. (*Asilzade çıkar*)

GLOUCESTER — Ey merhametli tanrıtar, canımı bir an evvel alın da, o habis ruh beni gene ayartıp takdirinizden evvel ölüme sürüklemesin!

EDGAR — İyi dua ettin baba.

GLOUCESTER — Siz kimsiniz?

EDGAR — Bahtın sillesini yiye yiye kolu kanadı kırılmış zavallı bir adam. Beni can evimden vuran acılar merhamet etmeyi öğretti bana. Elinizi verin, başımızı sokacak bir yere götüreyim sizi.

GLOUCESTER — Var ol evlâdım! Tanrı da bütün nimetlerini bu teşekkürlerime katsın! (*Oswald girer*)

OSWALD — İşte burada! Başına para konan adam burada! Ne talih! Senin o gözsüz başın beni ihya etmek için yaratılmış meğer! Mel'un ihtiyar, et duam! Seni gebertecek kılıcı çekiyorum kınından.

GLOUCESTER — Vur, vur; o dost kolunu olanca kuvvetiyle indir! (*Edgar müdahale eder*)

OSWALD — Küstah herif! Kanun dışı edilmiş bir haini nasıl korursun? Çekil; dikkat et, kaderi sana da buluşmasın! Birak kolunu!

EDGAR (*Köylü taklidi yaparak*) — Birah-

mam beyim... neden birahacamı bilmeden birahmam.

OSWALD — Birak köle, yoksa gebertirim.

EDGAR — Git işine be ağam. Birak biz zavallıları yolumuza gidek. Kabadaylıkla canım çüksaydı eğer, şimdiye kadar çohtan öteki dünyayı boylamıştım ben. Sokulma ihtiyara: yoksa garışmam, şu sopayı kellene bir indiririm, hangisi daha sağlam anlarınız ha! gerçek diyom yani.

OSWALD — Çekil önümden, tezek kurdu!

EDGAR — Sen istedun bah! Hadi gel, dişlerini çatır çatır sökem; gülcün vız gelir bana. (*Döğüşürler, Edgar Oswald'a vurarak yere serer.*)

OSWALD — Ah alçak, öldürdün beni. Köle, al şu kesemi; göm beni, yoksa rahat yüzü görme dünyada. Üzerimde bulacağın mektubu Gloucester Kontu Edmund'a ulaştır. İngiliz karargâhında bulursun onu... Ah! ne de vakitsiz... bu... ölüm. (*Öbür*)

EDGAR — Seni bilirim ben alçak köle! Hanımın bütün düşkünlüklerine; kötülüğünün hudutsuz isteklerine uşaklık eden sen değil misin?

GLOUCESTER — Ne o? Öldü mü?

EDGAR — Oturun baba, rahat edin. Şu ceplerine bir bakayım: sözünü ettiği mektup işime yarayabilir... Ölmüş! keşke başka eller kirlenseydi kaniyle! Bütün üzüntüm bu... hah işte...

açıl bakalım mühür!. Gerçi efendice bir hareket değil bu ama, düşmanlarımızın sırrını çözmek için, mektupları şöyle dursun, yüreklerini bile yarıp açmak caizdir. (Okur)

"Biribirimize ettiğimiz yemini unutmayın. Vücudunu ortadan kaldırmak için bol imkân var elinizde. İradeniz sarsılmazsa, zemin, zaman da bulunur. Düşmanlarını yenip dönerse yapılacak bir şey kalmaz; çünkü o zaman esiri olurum; yatağı da zindanın olur. O döşeğin tiksindiğim sıcaklığından beni kurtarın; emeklerimizin karşılığı olarak da onun yerini siz alın." Karınız demeğe con atan hürmetkâr sevgiliniz

Goneril

Aman Allahım! Kadın, şehvet yolunda had hudut tanımıyor mu? O insan kocasının hayatına kasdetmiş demek! Burada şu kumlarla örterim üstünü, şehvetin, cinayetin dinsiz imansız aracısı! Zamanı gelince de bu mektubu canına kıymak istediğiniz dükün gözünün önüne sererim. Albany'nin talihi varmış gene: bu uşak herifin öldüğünü, ne işlere koşulduğunu söyleyebileceğim kendine.

GLOUCESTER — Kral aklını kaybetmiş. Ne kaba duyularım varmış ki böyle dimdik kalabiliyor, engin acılarımı hâlâ hissedebiliyorum. Ben de aklımı kaybetseydim daha iyi olurdu: düşüncelerim acılarımdan sıyrılır, felâketim

kuru hayallerle kendini bilmez olardı. (Uzaktan davul sesleri duyulur)

EDGAR — Elinizi verin: uzaktan davul sesleri işitiyorum.. Gelin baba sizi bir dost evine götüreyim. (Çıkırlar)

YEDİNCİ SAHNE

(Fransız karargâhında bir çadır)

Cordelia, Kent, Doktor, Asilzade girerler

CORDELIA — Asil yürekli Kent, iyiliklerine lâyık olabilmek için ne yapabilirim? Ömrüm kâfi gelmeyecek buna, yapabileceklerim de pek zavallı kalacak.

KENT — Hizmetimi bu sözlerle değerlendirmeniz bana yeter efendim, teşekkür ederim. Anlattıklarım gerçeğe tamamiyle uygundur; ne bir şey kattım, ne bir şey çıkardım. Her şeyi olduğu gibi söyledim.

CORDELIA — Elbiselerini değiştir Kent, daha iyilerini giy. Bu kıyafet acı günleri hatırlatıyor, rica ederim değiştir.

KENT — Affınızı rica edeceğim efendim; kim olduğumu açıklamam maksadımın gerçekleşmesine engel olur. Onun için sizden, uygun bulacağım zamana kadar lütfen beni tanımamanızı isteyeceğim.

CORDELIA — Peki öyle olsun. (Doktora) Kral nasıl?

DOKTOR — Hâlâ uyuyor efendim.

CORDELIA — Merhametli tanrılar, lütfedin, o harap varlığında açılan derin yaraya şifa verin. Eviâtlarının elinde ölçüsü, ahengi kalmayan şuurunu düzene kavuşturun!

DOKTOR — Müsaade edin kralı uyandıracağım, çok uyudu.

CORDELIA — Bilginiz neyi icabettiriyorsa yapın, dilediğiniz gibi hareket edin. Elbiseleri değiştirdi mi? (*Hizmetçilerinin taşıdığı bir iskemlede Lear getirilir*)

ASİLZADE — Evet efendim: derin uykusundan faydalanarak yeni elbiseler giydirdik.

DOKTOR — Kral uyanınca yanında olun efendim; eminim sükûnet bulmuştur.

CORDELIA — Peki. (*Müzik çalar*)

DOKTOR — Biraz daha yaklaşın lütfen: müzik de bu kadar hafif olmasın.

CORDELIA — Sevgili babacığım, hastalığının merhemi dudaklarımdadır inşallah. Öpeyim seni de kardeşlerimin ezdiği o mübarek varlığının duyduğu acı belki biraz yatıştır.

KENT — Ah, iyi yürekli insan!

CORDELIA — Babaları bile olmasaydın, bu kar beyazı saçların onları merhamete getirmeliydi. Bu yüz, kudurmuş rüzgârların saldırışlarına uğrayacak, yıldırımlar yağdıran göklerin boğuk gürültülerine karşı duracak yüz müydü? Ruha korkular salan âni şimşeklerin eğri büğrü

gökışları altında, ümitsiz, göğüs bağı açık doluşacak insan mıydım sen? Düşmanımın köpeğine, beni ısırsaydı bile, o gece ocağımın yanında bir yer verirdim. Halbuki sen, zavallı babacığım, domuzlarla, kimsesiz sefillerle, çürümüş saman göpleri üzerinde kendine bir barınak bulabildin. Akınlı beraber hayatını da kaybetmiş olman bir mucizedir. Uyanıyor, konuşun onunla!

DOKTOR — Siz konuşsanız daha iyi olur efendim.

CORDELIA — Efendimiz nasıllar? Haşmetli kral kendilerini nasıl hissediyorlar?

LEAR — Bana gadrediyorsunuz: beni mezarımdan niçin çıkardınız? Sen cennetlik bir ruhsun; ama ben ateşten bir tekerleğe bağlıyım, göz yaşlarım erimiş kurşun gibi akıp yakıyor beni.

CORDELIA — Beni tanımadınız mı efendim?-

LEAR — Tabii tanıdım: ruhsun sen! ne zaman öldün?

CORDELIA — Hâlâ kendinde değil, hâlâ...

DOKTOR — Daha tamamiyle uyanık değil efendim, beklemek lâzım.

LEAR — Neredeydim ben? Şimdi neredeyim? Ortak da günlük güneşlik! fena halde yanılıyorum her halde... ben başka birini bu halde görsem merhametten ölürüm. Ne diyeceğimi

bilemiyorum... şu ellerin benim olduğuna bile yemin edemem... dur bakayım: iğnenin battığını duyuyorum ama... bir kimse çıksa da bana kim olduğumu, ne olduğumu söylese!

CORDELIA — Bana baksanıza efendim; ellerinizi uzatıp hayır dua etsenize bana! Yok, yok diz gökmeyin!

LEAR — Rica ederim eğlenmeyin benimle... ihtiyar bunağın biriyim... yaşıım sekseni geçmiş; ne bir saat daha fazla, ne de eksik... doğrusu, korkarım, aklım da pek başımda değil... sizi, şu adamı tanıyacak gibi oluyorum ama, emin değilim, çünkü nerede olduğumu bilmiyorum ki... kendimi zorluyorum, zorluyorum bu elbiseleri de hatırlayamıyorum... dün gece nerede yattım, ondan da haberim yok... Alay etmeyin benimle... Yalnız, şu kadın, kızım Cordelia galiba.

CORDELIA — Evet benim baba, benim!

LEAR — Ne o, yaş mı var gözünde? Yoo ağlama!.. Zehirin varsa ver içeyim. Biliyorum beni sevmezsin; çünkü hatırlıyabildiğim kadarı, kardeşlerin bana kötülük etti; sen olsaydın, hadi, ortada bir sebep var derdim, ama onlar...

CORDELIA — Hiçbir sebep yok baba, hiçbir sebep yok.

LEAR — Fransa'da mıyım ben?

KENT — Kendi ülkenizdesiniz efendim.

LEAR — Aldatmayın beni.

DOKTOR — Müsterih olunuz efendim: görüyorsunuz, hezeyanının şiddeti pek kalmadı; ancak hafızasından silinmiş olan o zaman boşluğunun üzerinde durması tehlikelidir. Rica edin, içeri girsin; daha da sükûnet buluncaya kadar rahatsız edilmesin.

CORDELIA — Haşmetli efendim, birkaç adım atmaz mısınız?

LEAR — Bana katlanacaksınız... rica ediyorum sizden: unutun... bağışlayın... ben ihtiyarladım artık, bunadım. (*Kent ile asilzadeden başka herkes çıkar*)

ASILZADE — Cornwall dükü hakikaten öyle mi ölmüş efendim?

KENT — Muhakkak efendim.

ASILZADE — Adamlarına kim kumanda ediyor?

KENT — Gloucester'in piç oğlu diyorlar.

ASILZADE — Sürgüne giden oğlu Edgar, Kent kontu ile Almanya'da imiş.

KENT — Rivayet muhtelif... Dikkatli davranmak lâzım: krallığın kuvvetleri süratle yaklaşıyor.

ASILZADE — Kat'i muharebe kanlı olacağı benziyor... Allahısmarladık efendim. (*Çıkar*)

KENT — Hayatımın sonu da, gayesi de, ya iyiye, ya kötüye bu çarpışma ile bağlanacak. (*Çıkar*)

BEŞİNCİ PERDE BİRİNCİ SAHNE

(Dover yakınılarında İngiliz karargâhı)

*Bayraklar, davul... Edmund, Regan,
subaylar, askerler girer*

EDMUND (Bir subaya) — Albany'ye sorun, son kararına bağlı kalacak mı? Yoksa herhangi bir düşünce ile plânlarını gene değiştirdi mi? Tereddütler içinde bocalıyor, içi rahat değil. Kat'i kararını getirin bana. (*Subayı çıkar*)

REGAN — Kardeşimin adamının başına muhakkak bir şey gelmiş olmalı.

EDMUND — Öyle olacak efendim.

REGAN — Dostum, daima iyiliğinizi istediğimi bilirsiniz; onun için söyleyin bana, ama açıkça, hiçbir şeyi gizlemeden söyleyin: kardeşimi seviyorsunuz, değil mi?

EDMUND — Şerefli bir sevgi ile.

REGAN — Albany'nin size yasak olan yerini hiç almadınız, değil mi?

EDMUND — Bu şüphemiz vehimden ibaret efendim.

REGAN — Bilmem, korkuyorum... koynuna filân girmiş...

EDMUND — Aslâ! Şerefimle temin ederim arızı.

REGAN — Rica ederim, içli dışı olmayın onunla; tahammül edemem.

EDMUND — Katiiyen şüphe etmeyin, işte kocası Albany ile geliyorlar! (*Davul, bayrak... Albany, Goneril ve askerler girer*)

GONERIL (Kendi kendine) — Muharebeyi bile kaybetmeye razıyım, yeter ki kardeşim onu benden ayırmasın.

ALBANY — Sevgili baldızım, hoş geldiniz. (*Edmund'a*) Efendim, duyduğuma göre kral kızının yanındaymış; sert idaremizin isyana sürüklediği kimseler de onlara katılmış. Ortada şerefli bir dâva olmadıkça canla başla dövüşmem ben. Ancak Fransa kralı yurdumuzu istilâ ettiği için bize bir iş düşüyor; yoksa krahımızı, haklı, ciddi sebeplerden bize karşı ayaklanmış olanları teşvik edip destekliyor diye değil.

EDMUND — Bunlar çok asil düşünceler efendim.

REGAN — Lüzumsuz sözler...

GONERIL — Düşmana karşı birlik olmak gerek. Şahsî kavgalar, aile geçimsizlikleri şu anda mevzu bahis olamaz.

ALBANY — Öyle ise kumandanları toplayalım da ne yapacağımızı tesbit edelim.

EDMUND — Çadırınıza hemen gelirim efendim.

REGAN — Bizimle gelmiyor musun kardeşim?

GONERIL — Hayır.

REGAN — İyi olur ama, hadi gel.

GONERIL (*Kendi kendine*) — O kafanda neler kuruyorsun, pekâlâ anlıyorum... Peki gelayım!

(*Çıkartırken Edgar kuluk değiştirmiş olarak girer.*)

EDGAR — Efendimiz hiç benim gibi fakir bir kişiyle konuşmaya tenezzül etmişlerse bir kelime söylememe müsaade buyursunlar.

ALBANY — Ben size yetişirim. (*İkisinden başka herkes çıkar*) Söyle ne istiyorsun?

EDGAR — Mınarebeye girmeden evvel şu mektubu okuyun. Muzaffer dönerseniz, mektubu getireni borular çaldırarak çağırın er meydanına. Kılığım kıyafetimi göstermiyorsa da, yazılı olanları isbat edecek bir cenkçi çıkarabilirim ortaya. Başınıza bir şey gelirse bu dünyada yapacak bir şey kalmaz tabii! Hileler, tertipler de son bulur. Bahtınız açık olsun!

ALBANY — Dur, ayrıma, okuyayım mektubu.

EDGAR — Yasak ettiler bunu bana; sonra gelirim, çağırın beni, gene çıkarım ortaya. (*Edgar çıkar, Edmund girer*)

EDMUND — Düşman gözüktü; birliklerinizi muharebe düzenine geçirin. İşte keşif kol-

larımızın düşmanın gerçek kuvveti hakkında verdikleri rapor... Ancak acele etmek gerek.

ALBANY — İcabına bakarız elbet. (*Çıkar*)

EDMUND — İki kardeşe de yeminle bağlandım; yılanın bir kere ısırıldığı kimse ondan nasıl çekinirse, onlar da birbirinden öyle çekiniyor. Hangisini alayım acaba? ikisini de mi? yalnız birini mi? yoksa ikisinden de mi vazgeçeyim? İkisi de sağ kaldıkça hiçbirini benim olamaz. Çünkü Cornwall'ın dulunu alsam kardeşi Goneril kudurur; ötekinin de kocası sağ oldukça parsayı toplayamam. Her neyse, şimdilik kocasının itibarından, yardımından istifade edelim de savaş bitince, ondan kurtulmak isterse, vücudunu hemen ortadan kaldırmak için her halde bir şey düşünür. Albany'nin, Lear ile Cordelia'yı affetmek niyetine gelince: hele savaş bitsin, elimi geçsinler bakayım, nasıl affedilirlermiş o zaman görürüz. Mevkiimi korumak için harekete geçmek lâzım, öyle durup düşünmekle yürümez bu iş. (*Çıkar*)

İKİNCİ SAHNE

(*İki ordugâh arasındaki saha*)

Geride boru sesleri... davul, bayraklar... Lear, Cordelia ve askerler sahneden geçer. Edgar ile Gloucester girerler

EDGAR — Şu ağacın gölgesine oturun baba, sizi barındırır. Hak yerini bulur inşallah!

dua edin. Tekrar yanınıza dönmek nasip olursa, rahatınız sağlanmış demektir.

GLOUCESTER — Tanrıya emanet ol, evladım! (*Edgar çıkar*)
(*Boru sesleri, ricat gürültüleri; Edgar girer*)

EDGAR — Kaçalım ihtiyar, ver elini kaçalım! Kral Lear yenildi, kızıyla beraber esir düştü. Ver elini, gel.

GLOUCESTER — Yoo, yerimden kımıldamam artık. İnsan pekâlâ burada da çürüyebilir.

EDGAR — Ne o? Gene mi kara düşüncelere saptın? İnsanlar bu dünyadan göçüp gitmeye de katlanmalıdır, tıpkı bu diyara gelişlerine katalandıkları gibi. Mühim olan, ölüme hazırlıklı bulunmaktır. Gel hadi!

GLOUCESTER — Doğru, hakkın var. (*Çıkarlar*)

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(*Dover yakınlarında İngiliz karargâhı*)

Davullar, bayraklar... Savaşı kazanmış olan Edmund, esirleri Lear ve Cordelia ile girer... subaylar, askerler...

EDMUND — Birkaç subay götürsün bunları! Haklarında hüküm vereceklerin yüzsük kararları bilininceye kadar hapsedilsinler.

CORDELIA — İyilik yolunda belâyâ uğ-

rayan ilk insanlar biz değiliz tabii; beni ezen sana edilen zulümdür baba. Yoksa kahpe feleğin öfkesine karşı koymayı bilirim ben. O kızları, o kardeşleri görmeyecek miyiz?

LEAR — Hayır, hayır, katiyyen! Gel Cordelia hapse gidelim: orada başbaşa verir, kafeste kuşlar gibi şarkılar söyleriz. Sen hayır duamı istediğin zaman, ben dize gelir; af dilerim. Böylece yaşar gideriz: dualar eder, birbirimize eski günlerin masallarını anlatır, türküler söyler, yaldızlı kelebekleri seyrederek, gönül eğlendiririz. Zavallı düşkünlüğün birbirlerine verdiği saray haberlerini dinleriz; onlarla konuşuruz da. Kim kazanmış, kim kaybetmiş, kim yükselmiş, kim yuvarlanmış, öğreniriz. Tanrıların ölçüleriymiş gibi dünyalık olayların muammasını çözer açıklarız. Zindan duvarları ardından, o büyük kişilerin kurduğu fesat yuvaların, çevirdikleri dolapların nasıl bir an geliştikten sonra darmadağın olduğunu görürüz.

EDMUND — Götürün bunları.

LEAR — Böyle kurbanlar için Cordelia'cığım, tanrılar bile buhur yakar. Birleştik artık değil mi? Bizi ayırmak isteyenler, göklerden meseleler alsınlar da, zindanımızı dumana boğup tilkiler gibi çıkarınsınlar bizi dışarı. Sil gözlerini; o lânete bulanmış saadetleri, derilerini de, etlerini de kemirip yitirinceye kadar bizi ağlatamazlar. Evvelâ ağıktan gebersinler ba-

kalım. Gel gidelim. (*Lear ile Cordelia muhafızlar arasında çıkar*)

EDMUND — Buraya bak yüzbaşı! Al şu kâğıdı; onlarla beraber hapis haneye git.. Bir üst rütbeye çıkarıyorum seni. Kâğıtta yazılı olanları yerine getirirsen istikbalin parlaktır. İnsanlar zamana uymalıdır, bunu bil; kılca merhamet yakışmaz. Verdiğim mühim vazifenin münakaşa götürür tarafı yoktur. Ya yapacağım dersin, yahut da talihini başka kapılarda ararsın.

YÜZBAŞI — Yapacağım efendim.

EDMUND — Hadi öyleyse.. Bu iş olup bitince saadete kavuştun demektir. Yalnız dinle; hemen yapmak lâzım.. Hem de yazılı talimata göre.

YÜZBAŞI — Araba çekemem, kuru yulaf yiyemem, ama yapılacak iş insan işi ise yaptım demektir. (*Çıkar*)

(*Boru... Albany, Goneril, Regan, subaylar, askerler girerler*)

ALBANY — Yiğit bir soydan geldiğinizi gösterdiniz bugün; talih de yardımını esirgemedi. Bugünkü çarpışmada rakibimiz olanları esir ettiniz; onları bize teslim etmenizi istiyoruz; mevkilerinin lâyık olduğu, emniyetimizin de gerektirdiği şekilde muamele göreceklerdin.

EDMUND — Efendimiz, ihtiyar ve zavallı kralı emin muhafızların nezareti altında bir yere kapamayı uygun buldum. Biliyorsunuz,

yaşının ve hele krallık ünvanının bir sihri, bir cazibesi var. Halkın kalbini kendine çekebilir, bizim askerlerimizin, mızraklarını bize karşı çevirmelerine yol açabilir. Kraliçeyi de beraber gönderdim: aynı sebeplerden. Yarın, veya başka bir gün, divan kurulunca huzurunuzda çıkmaya hazır dırlar. Şimdi daha terlerimiz kurumadı, kanlarımız dinmedi, arkadaş arkadaşaya ağlıyor; harbin acısını çekenler, daha hırslar yatışmadan, en haklı dâvalara bile lânet ederler. Onun için Cordelia ile babasının durumu daha uygun bir zamanda ele alınmalıdır.

ALBANY — Müsaade edin efendim, bu yaşta biz sizi tebaamız olarak tanıyoruz, kardeşimiz olarak değil!

REGAN — Ama o sıfatı ona biz verirsek! Böyle ileri geri sözler etmeden bizim fikrimizi de almanız gerekirdi sanıyorum. Ordularımıza o kumanda etti; benim adama hareket eden, mevkiimin selâhiyetlerini yüklenen bir kimse pekâlâ kulluktan çıkıp kardeşlik mertebesine yükselebilir.

GONERIL — Dur biraz, o kadar ateşlenme! Onu yükselten kendi değeridir; senin bahsettiğin o ünvanlar, selâhiyetler değil.

REGAN — Bütün haklarımı eline verince en yüksek kişilerle bile boy ölçüşebilir.

ALBANY — Hele bir de kocanız olursa başı göklere değer.

REGAN — Lâtife yollu sözler ekser doğru çıkar.

GONERIL — Hah, ha... koca gören gözün şaşkı bakmış olmalı.

REGAN — Kendimi iyi hissetmiyorum, yoksa, kinle taşan kalbimi boşaltır, hakettiğin cevabı verirdim. Kumandanım! Bütün askerlerim, esirlerim, malım mülküm senin olsun. Dilediğin gibi kullan onları; beni de... Kaleleri fethettin! Dünya şahidim olsun ki, seni, burada, efendim ve kocam olarak ilân ediyorum.

GONERIL — Onu ele geçirdin mi sanıyorsun?

ALBANY — Olmaz demek senin elinde değil kıl

EDMUND — Senin elinde de değil!

ALBANY — Elimde, kanı bozuk herif, elimde.

REGAN (*Edmund'a*) — Söyle, davulları çalsınlar, bütün hak ve ünvanlarımın senin olduğunu ilân etsinler.

ALBANY — Acele etmeyin, dinleyin beni! Edmund, seni, devlete ihanet suçuyla tevkif ediyorum. (*Goneril'i göstererek*) Şu yaldızlı yılanı da aym suçla itham ediyorum. Sana gelince sevgili baldızım, dâvanı, karımın menfaatini gözetererek reddediyorum; çünkü bu beye nişanlıdır o; ben de, kocası sıfatıyla, senin evlenmene

itiraz ediyorum. Kendine koca arıyorsan, bana kur yap; bizim hanım sözlü.

GONERIL — Komedya bu!

ALBANY — Silâhlısın Gloucester, döğüşe hazarsın; borular çalsın; o iğrenç, o gün gibi aşıkâr cinayetlerini yüzüne çarpacak kimse çıkmazsa ortaya, işte (*eldivenini atar*) sana ben meydan okuyorum: ağzıma bir lokma ekmek koyamayayım ki, bütün bu söylediklerimin doğru olduğunu bağırnı deşerek ben ispat edeceğim.

REGAN — Fena oluyorum... bir şey oluyor bana!

GONERIL (*Kendi kendine*) — Olmasaydı, zehre güvenim kalmazdı.

EDMUND — İşte sana cevabım (*eldivenini atar*) Bana hain diyen bir kimse varsa bu dünyada, alçakça yalan söylüyor demektir. Çaldırın boruları; ortaya çıkacak kim olursa olsun, sen ol, başka biri olsun, şerefli bir kişi olduğumu kesin olarak ispata hazırım.

ALBANY — Bir tellâl çağırın! Yalnız kendi gücüne güvenmen gerek; çünkü bütün askerlerin benim adıma silâh altına çağırıldı, benim adıma terhis edildi.

REGAN — A... büsbütün fenalaşıyorum.

ALBANY — Rahatsız galiba... çadırıma götürün. (*Regan'ı çıkarırlar*) (*Tellâl girer*)

(*Tellâla*) Buraya gelin!.. Boru çalsın! (*tellâla*)
Siz şunu ilân edin!

SUBAY — Boru! (*Boru çalmır*)

TELLÂL (*Okuyarak*) — Ordu saflarında,
Gloucester adıyla mâruf Edmund'un türlü hiya-
netleri olduğunu ispat edecek, doğuştan asil
veya mevki sahibi bir kimse varsa üçüncü boru-
da ortaya çıksın! Edmund kendini müdafaaya
hazırdır. Çal!.. Bir daha!.. Bir daha!.. (*Sahnenin
gerisinde bir boru cevap verir; Edgar, önde bir
borzan, silâhli olarak girer.*)

ALBANY — Sor bakalım ne istiyor? Niçin
ortaya çıkıyor?

TELLÂL — Siz kimsiniz? Adınız sanınız
nedir? Bu dâveti niçin kabul ediyorsunuz?

EDGAR — Adım sanım yok benim. Hiya-
net, dişleriyle, kemirip kuruttu onu. Ama, kar-
şısına çıktığım rakip kadar asilim.

ALBANY — Kim bu rakip?

EDGAR — Gloucester kontu Edmund'un
adına kim konuşacak?

EDMUND — Kendisi! Söyle ne istiyorsun?

EDGAR — Çek kılıcını da sözlerim asil bir
kalbi incitecek olursa kolun intikamını alsın.
İşte benim kılıcım! Şerefimin, şövalyelik
andımın, şövalyeliğim hücceti! Kuvve-
tin, gençliğim, rütben, mevkiin ne olursa olsun;
muzaffer kılıcına, bahtının o parlayıveren gü-

neşine, yiğitlik ve kahramanlığına rağmen, bir
alçak, bir hainsin sen! Tanrılarına, kardeşine,
babana hiyanet ettin. Bu kudretli, bu asil insa-
nın hayatına kasdettin. Tepeden tırnağa kadar
hiyanete bulanmış bir namuzsuzsun sen! "Ha-
yır" dersen eğer, ateşli ruhumdan kuvvet alan
şu kılıcım, şu kolum bağrımı deşerek yalan söy-
lediğini kor ortaya.

EDMUND — İhtiyatlı olmam, adımı sor-
mam gerekirdi ama alımlı, cenkçi bir halin var;
dilin soylu olduğunu gösteriyor. Onun için şö-
valyelik kurallarına ihtiyatla, titizlikle bağli
kalmayı küçüklük sayıp reddediyorum. O hiya-
net masallarını suratına fırlatıyorum senin.
Kalbin, o cehennemlik yalanlarının yüküyle ezil-
sin! Hedefini sıyrıp geçen iddiaların, şimdi şu
kılıcımın açacağı yerde ebediyen gömülü ka-
lacaktır. Çalsın borular! (*Boru sesleri... vuru-
şurlar... Edmund düşer.*)

ALBANY — Kurtarın onu, kurtarın!

GONERIL — Bu bir tertiptir Gloucester;
döğüşme kurallarına göre, adı sanı bilinmeyen
bir rakibin dâvetini kabul etmen icabetmezdi.
Sen yenilmedin, aldattılar, tuzağa düşürdüler
seni!

ALBANY — Kapa ağzını, yoksa şu kâğıtla
tıkarım onu. Şirret, hayasız karı! Oku günahını,
oku! Yırtma! Yazıyı tanıdın, değil mi?

GONERIL — Tanırsam ne çıkar? Kanun,

ferman benimdir, senin değil ki! Kim hesap sorabilir benden?

ALBANY — İfrit! Biliyorsun kimin yazdığını değil mi?

GONERIL — Ne biliyorum, sorma bana.
(Çıkar)

ALBANY — Peşini bırakmayın, yalnız kalmasın; ümitsizlik içinde, elinden bir şey çıkabilir.
(Bir subay çıkar)

EDMUND — Bana yüklediğiniz suçların hepsini işledim, evet hepsini... hattâ fazlasını da... zaman çıkarır bunları meydana... ancak geçmiş, bitmiş şeyler bunlar... benim gibi. Ama beni bu hale getiren sen kimsin? Asîlsen affediyorum seni.

EDGAR — Ben de seni. Kanım hiç olmazsa seninki kadar asîldir Edmund; hattâ daha asîlse, ettiklerinin vebali daha da ağırlaşır. Edgar'ım ben; babamın oğlu Edgar! Tanrılar âdildir: zevk yolunda işlediğimiz günahları başımıza belâ ederler. Babamın sana can verdiği o karanlık, o günahlı yer gözlerine mal olmadı mı?

EDMUND — İyi söyledin... doğru... işte bak çark devrini tamamladı, ve beni olduğum yere getirdi.

ALBANY (*Edgar'a*) — Halinde zaten bir kral asaleti sezmıştim senin. Gel kucaklıyayım! Acnar yüreğimi dağıtsam ki, ne sana, ne babana hiçbir zaman kin veya nefret beslemedim.

EDGAR — Biliyorum, asîl efendim.

ALBANY — Nerede saklandın? Babamın başına gelenleri nasıl öğrendin?

EDGAR — Ona bakarak efendim. Dinleyin kısa hikâyemi; bitince de parçalansın yüreğim! Hayat o kadar tatlı ki, her saat ölüm acısıyla bin kere ölüyoruz de, hemen ölmeyi göze alamayız; onun için bana musallat olan o öldürücü karardan kurtulurum ümidiyle deli paçavralarına büründüm, köpeklerin bile hor gördüğü bir kılığa girdim ve bu kılıkta babama rasladım; kıymetli taşları düşmüş yüzükler gibi boş kalmış göz çukurları kanlar içindeydi; babamın kılavuzu oldum, ona yol gösterdim, onun için dilendim, onu ümitsizlikten kurtardım ve ancak, — ne büyük hata işlemişim! — evet ancak yarım saat evvel, silâhlarımı kuşandığım zaman kendimi tanıttım. Çünkü bu başarımdan ümitli olduğum halde emin değildim, hayır duasını istedim ve başımdan geçenleri bütün tafsîlâtiyle anlattım. Zaten yaralı olan kalbi, sevinçle ıstırap arasındaki, bu iki aşırı heyecanın arasındaki, mücadeleye dayanamadı; zavallı babam gülümseyerek can verdi.

EDMUND — Bu sözleriniz beni müteessir etti, belki bir hayır çıkar bundan; devam edin, daha söyleyeceğiniz şeyler var gibi geliyor bana.

ALBANY — Varsa, daha acıklıysa, sus. Bu

anlattıklarımı duymakla göz yaşlarımı zaten güç tutabiliyorum.

EDGAR — Bu, acıdan çekinenler için ıstırahın son haddi sayılabilirdi; ancak, olup bitenleri tafsilâtiyle anlatırsam, başka bir acının da katılmasıyla, ıstırahın bu hududu da aştığı görülür. Ben haykırıp dururken bir adam çıkageldi: beni o deli dilenci kılığında görmüş, benden kaçmıştı. Fakat artık bu acıları çekenin kim olduğunu anlayınca kuvvetli kollarını boynuma doladı, gökleri parçalayabilecek haykırıışlarla babamın üzerine kapandı; ve sonra, Lear ve kendisinin, insan kulağının o zamana kadar duymadığı acıklı hikâyesini anlattı; anlatırken de yeis ve kederi gittikçe arttı, hayat bağları çözülmeye başladı. O sıra boru iki defa çaldı, onu orada kendinden geçmiş bir halde bıraktım.

ALBANY — Kimdi bu?

EDGAR — Kent efendim, sürülen Kent! Kılık değiştirmiş, kendisine düşmanlık eden kralın peşisıra gitmiş, bir kölenin bile yapmayacağı hizmetleri görmüştü. *(Elinde kanlı bir bıçak bir asilzade girer)*

ASILZADE — Yetişin, yetişin!

EDGAR — Ne var, ne oldu?

ALBANY — Söylesene!

EDGAR — Bu kanlı bıçak ne?

ASILZADE — Daha sıcak, kan tütüyor! Kalbinden çıkardım efendim... öldü.

ALBANY — Ölen kim?

ASILZADE — Karınmaz efendim, karmız! Kardeşini de zehirlemiş; kendi söyledi.

EDMUND — İkisile de sözlü idim; ve şimdi bir anda üçümüz de evleniverdik.

EDGAR — Kent geliyor efendim!

(Kent girer)

ALBANY — İkisini de ölü veya diri buraya getirin. *(Asilzade çıkar)* Tanrıların bu hükmü içimize korku salıyor ama hiçbir merhamet uyandırmıyor bizde. *(Kent'e)* Yaa, Kent mi bu? Yazık ki şartlar onu gerektiği gibi karşılama-mıza elverişli değil.

KENT — Efendim krala hayırlı geceler deyip ebediyyen veda etmeğe geldim. Burada değil mi?

ALBANY — En mühim şeyi unuttuk! Söyle Edmund kral nerede? Cordelia nerede? Şu manzarayı görüyor musun Kent? *(Goneril ile Regan'ın ölüleri getirilir)*

KENT — Niçin böyle oldu, niçin?

EDMUND — İkisi de sevmişti beni; benim uğruma biri ötekini zehirledi, sonra kendini öldürdü.

ALBANY — Öyle. Örtün yüzlerini.

EDMUND — Can çekiyorum... ama ölmeden evvel, tabiatıma aykırı düşse bile, bir iyilikte bulunmak istiyorum. Hemen şimdi şato-

ya adam gönderin.. Lear ile Cordelia'yı öldürmelerini için yazılı emir verdim. Çabuk olun, vakit kaybetmeye gelmez.

ALBANY—Koşun, durmayın.. gidin, hadi!

EDGAR — Kime gidilecek efendim? Kim memur bu işe? Emri iptal ettiğine dair bir belge ver!

EDMUND — Doğru düşündün! Kılıcımı alın, yüzbaşıya verin.

EDGAR — Aman çabuk... *(Bir subay çıkar)*

EDMUND — Yüzbaşıya karınla ben emir verdik... Cordelia'yı asacak, ve ümitsizliğe kapılarak kendi hayatına kendi kıydı diyecekti.

ALBANY — Tanrılar korusun onu! *(Edmund'u göstererek)* Götürün bunu. *(Edmund'u götürürler)*

(Kucağında Cordelia'nın ölüsü olarak Lear, ve subaylar girer)

LEAR — Uluyun, inleyin, ağlayın!... Ah, ne taş yürekli insanlarsınız hepimiz! Sizin dilleriniz, sizin gözleriniz bende olsaydı, öyle ağlar, öyle haykırırdım ki göklerin kubbesi çatır çatır çatlardı... gitti, kızım, gitti... Ben bir kimsenin yaşayıp yaşamadığını anlarım... öldü diyorum size, toprak gibi. Bir ayna verin... nefesi aynayı buğularsa yaşıyor demektir...

KENT — Kıyamet günü mü bu?

EDGAR — Yoksa o korkunç günün bir örneği mi?

ALBANY — Yıkılsın her şey, son bulsun!

LEAR — Bakan, tüy kımıldıyor... demek yaşıyor... Ah, gerçekse bu bütün çektiğim acılar karşılanmış olur.

KENT (Diz çökerek) — Benim iyi yürekli efendim!

LEAR — Rica ederim çekilin.

EDGAR — Asil yürekli Kent efendimiz, dostunuz.

LEAR — Allah kahretsin sizleri, kaatiller, hainler sizi! Onu kurtarabilirdim ben; ama şimdi ebediyen kaybettim, Cordelia, Cordelia dur biraz... Ne? bir şey mi dedin? Ne tatlı bir sesi vardı, okşayıcı, yumuşak, hafif bir ses... kadında fevkalâde bir şey... Seni asan o köleyi geberttim ben!

SUBAY — Doğru, öldürdü.

LEAR — Nasıl da geberttim, değil mi arkadaş? Bir zamanlar keskin kılıcımı elime aldım mı, herkesi zıp zıp zıplatırdım önümde... Ama şimdi ihtiyarladım artık... Acılar bitirdi beni. Sen kimsin? Gözlerim pek iyi görmüyor... birazdan söylerim.

KENT — Kader, hem sevdiği, hem düş-

manlık ettiği iki kişiyle övünebilirse eğer, bunlardan biri işte karşımızda.

LEAR — Gözlerim bulanıyor, iyi seçemiyorum ama, sen Kent değil misin?

KENT — Evet efendimiz, uşağınız Kent... Uşağınız Caius'u hatırlıyorsunuz elbet!

LEAR — Bak o iyi bir çocuktuktu... Yaman vururdu; hem de vakit kaybetmeden, öldü o, çürüdü.

KENT — Hayır efendim, o adam benim.

LEAR — Bunu birazdan hallederiz.

KENT — Baht sizden yüz çevirdiği günden beri karanlık yolunuzda takibettim sizi.

LEAR — Hoş geldin öyleyse!

KENT — Hoş olan ne kaldı ki! Her tarafta karanlık, keder ve ölüm var. İki büyük kızınız kendilerini mahvedip ümitsizlik içinde ölüp gittiler.

LEAR — Ya.., ya.. öyle!

ALBANY — Ne dediğinin farkında değil... Kendimizi tanıtmada bir fayda yok.

(*Bir subay girer*)

SUBAY — Edmund öldü efendimiz.

ALBANY — Mühim değil bu! Muhterem ve asil dostlarımız: ne tasarladığımızı bildir-

mek istiyoruz. Bu yüce yıkıntıyı teseliye medar olacak her çareye başvurulacaktır. Biz, bütün iktidarı, yaşadığı müddetçe, yaşlı kralımızın eline bırakıyoruz. (*Edgar ile Kent'e*) Sizlere bütün haklarımız, asil hareketinizin lâ-yık olduğu şeref ve payeler katılarak, iade edilecektir. Bütün dostlarımız, faziletlerinin mükâfatını görecektir; düşmanlarımız mustahak oldukları cezaları çekecektir... Bakın, bakın, buraya bakın!

LEAR — Yavrucuğumu astılar! Hayattan eser yok! Niçin, niçin bir köpek, bir at, hattâ bir fare yaşasın da sende bir nefescik bile olmasın niçin? Seni göremeyeceğim artık, hiç göremeyeceğim! Hiç, hiç, hiç... rica ederim, şu düğmeyi çözün.. teşekkür ederim efendim... Görmüyor musunuz bunu? Bakın, dudaklarına bakın.. bakın oraya bakın.. bakın... (*Ölür*)

EDGAR — Kendini kaybetti: efendimiz, efendimiz...

KENT — Parçalan yüreğim, nolur parçalan!

EDGAR — Gözlerinizi açsanıza efendim!

KENT — Ruhuna eziyet etmeyin! bırakın göçsün! Bu taş yürekli dünyanın azap döşeğinde onu daha da kıvrandırmak kötülük etmektir ona.

EDGAR — Öldü.

KENT — Bu kadar dayanmış olması bir mucizedir, dostum.

ALBANY — Bunları kaldırın! İlk işimiz umumi bir matem tutmak olsun! (*Kent ile Edgar'a*) Sevgili dostlarım, hüküm sürün bu ülkede de yaralarımı sarın!

KENT — Çok yakında bir yolculuğa çıkmam gerekiyor benim... Efendim çağırıyor, "hayır" diyemem.

EDGAR — Bu kederli günlerin yüküne katlanmak gerek. Konuşacaksak eğer, hissettiklerimizi söyleyelim, gerekenleri değil. En fazla çekenimiz en yaşlımız oldu. Biz gençler ne böyle acılar göreceğiz, ne de böyle uzun bir ömür.

Matem havası çalınır, çıkarlar

SON